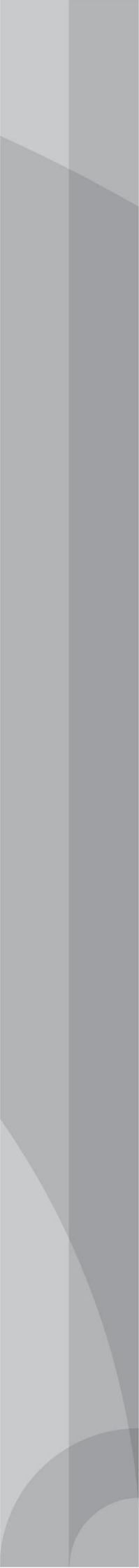

SPRAWOZDANIE
Generalnego Inspektora Informacji
Finansowej
z realizacji *ustawy z dnia 16 listopada 2000 r.*
o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz
finansowaniu terroryzmu oraz ustawy z dnia
1 marca 2018 r.
o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz
finansowaniu terroryzmu
w 2018 roku

Warszawa, marzec 2019 r.

SPIS TREŚCI

1. WSTĘP	6
2. PODSTAWOWE INFORMACJE O ZMIANACH W KRAJOWYM SYSTEMIE AML/CTF	5
2.1. INFORMACJE O ZMIANACH PRZEPISÓW USTAWOWYCH	5
2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH	6
2.2.1. Podmioty działające na rynku finansowym	6
2.2.2. Pozostałe kategorie instytucji obowiązanym	15
3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF	25
3.1. INFORMACJE O TRANSAKcjACH PODEJRZANYCH	25
3.2. INFORMACJE O TRANSAKcjACH PONADPROGOWYCH	28
3.3. INFORMACJE Z DEKLARACJI PRZEWOZU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH	32
4. ANALIZY	36
4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY	36
4.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY	36
4.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ	40
4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU	43
5. KONTROLE	46
5.1. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZES GIIF	46
5.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZES INSTYTUCJE NADZORUJĄCE	48
5.3. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR PIENIĘŻNYCH	48
6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA	50
6.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI	50
6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI	52
6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS	54
6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGŁYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH	55
6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA	56
6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA	56
6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI	57
6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK	57
6.1.8. DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH	57
6.1.9. INFORMACJE ZWROTNE	59
6.2. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA	64
7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA	68
7.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ	68
7.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU	68
7.1.2. PLATFORMA UE-FIU	71
7.1.3. GRUPA DORADCZA FIU.NET	71
7.2. WSPÓŁPRACA Z RADĄ UNII EUROPEJSKIEJ	72
7.3. KOMITET MONEYVAL	73

SPIS TREŚCI

7.4. KONFERENCJA PAŃSTW STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ	74
7.5. GRUPA EGMONT	75
7.6. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY	76
7.7. GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY	77
7.8. GRUPA ROBOCZA DS. ZWALCZANIA MECHANIZMÓW FINANSOWANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO	78
7.9. WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA	79
7.9.1. PODSTAWY WYMIANY INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JAF	79
7.9.2. WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JAF	80
7.10. INNE KWESTIE	85
7.10.1. WSPÓŁPRACA Z CEPOL	85
7.10.2. PROJEKT POMOCOWY DLA JAF UKRAINY	85
7.10.3. PROJEKT POMOCY BLIŹNIACZEJ (TWINNING) DLA MOŁDAWII	86
7.10.4. WSPÓŁPRACA W RAMACH PROGRAMÓW POMOCOWYCH UE ORAZ INNYCH ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH	86
7. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH	88
8. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO	90
9. KRAJOWA OCENA RYZYKA PRANIA PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIA TERRORYZMU	92
10. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA	93

Skróty:

ABW	Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego
AML/CTF	ang. <i>anti-money laundering and counter-terrorism financing</i> , tj. przeciwdziałanie praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu
APG	ang. <i>the Asia/Pacific Group on Money Laundering</i> , tj. Grupa Regionu Azji i Pacyfiku ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (organizacja utworzona w 1997 r. będąca ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
BUP	biuro usług płatniczych
CAT	Centrum Antyterrorystyczne ABW
CBA	Centralne Biuro Antykorupcyjne
CBŚP	Centralne Biuro Śledcze Policji
CEP	ang. <i>Compliance Enhancing Procedure</i> , tj. Procedura Wymuszania Zgodności, stosowana wobec krajów mających braki w zgodności krajowych systemów AML/CTF z Rekomendacjami FATF.
COP	ang. <i>Conference of the Parties to the CETS 198</i> , tj. Konferencja Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ciało utworzone na bazie art. 48 Konwencji Rady Europy z dnia 16 maja 2005 r. o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu - CETS 198, przewidującego utworzenie mechanizmu monitorującego do zapewnienia stosowania jej przepisów)
Dz. U.	Dziennik Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej
Dz. Urz.	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej (ang. <i>Official Journal of the European Union</i> - O.J. EU)
EAG	ang. <i>The Eurasian Group on Combating Money Laundering and Financing of Terrorism</i> , tj. Grupa Euroazjatycka ds. Zwalczania Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu (organizacja utworzona w 2004 r. będąca ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
EBA	ang. <i>European Banking Authority</i> , tj. Europejski Urząd Nadzoru Bankowego
EGMLTF	ang. <i>Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing</i> , tj. Grupa Ekspertów ds. Przeciwdziałaniu Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu, działająca przy Komisji Europejskiej
FATF	<i>Financial Action Task Force</i> , tj. Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy (utworzona w 1989 r. podczas szczytu G-7 w Paryżu, zajmująca się analizą i oceną zagrożeń związanych z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, w szczególności w kontekście wydanych przez nią 40 rekomendacji określających międzynarodowe standardy w zakresie zwalczania prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu i proliferacji)
FTF	ang. <i>foreign terrorist fighters</i> , tj. zagraniczni bojownicy - terroryści
GENVAL	ang. <i>Working Party on General Matters including Evaluation</i> – Grupa Robocza Rady Unii Europejskiej ds. Ogólnych w tym Oceny

GIIF	Generalny Inspektor Informacji Finansowej
GPW S.A.	Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie S.A.
GUS	Główny Urząd Statystyczny
IAS	izba administracji skarbowej
ISIS	ang. <i>Islamic State of Iraq and Sham</i> , tj. tzw. Państwo Islamskie Iraku i Lewantu
JAF	jednostka analityki finansowej, z ang. <i>financial intelligence unit</i> (zgodnie z Rekomendacją FATF nr 29 – przez jednostkę analityki finansowej należy rozumieć „krajowe centrum do otrzymywania i analizowania: (a) raportów o podejrzanych transakcjach, (b) innych informacji odnoszących się do prania pieniędzy, związanych z nim przestępstw bazowych i finansowania terroryzmu, a także udostępniania wyników tych analiz”, które powinno „być w stanie otrzymywać informacje dodatkowe od instytucji obowiązanych oraz mieć na czas dostęp do informacji finansowych, administracyjnych i kryminalnych wymaganych do właściwego wykonywania jego funkcji”)
KAS	Krajowa Administracja Skarbowa
KCIK	Krajowe Centrum Informacji Kryminalnych
KDPW S.A.	Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A.
KE	Komisja Europejska
KGP	Komenda Główna Policji
KIP	krajowa instytucja płatnicza
KNF	Komisja Nadzoru Finansowego
COBIZE	Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami
MENAFATF	ang. <i>Middle East and North Africa Financial Action Task Force</i> , tj. Grupa Specjalna ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy dla Regionu Środkowego Wschodu i Północnej Afryki (organizacja utworzona w 2004 r. będąca ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
MIP	małe instytucje płatnicze
MONEYVAL	zwany też Komitetem MONEYVAL - ang. <i>Committee of Experts on the Evaluation of Anti-Money Laundering Measures and the Financing of Terrorism</i> , tj. Komitet Ekspertów ds. Ewaluacji Środków Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu (ciało Rady Europy utworzone w 1997 r., dedykowane do monitoringu i oceny zgodności działalności państw członkowskich MONEYVAL z podstawowymi zasadami międzynarodowymi dot. AML/CTF, a także efektywności ich implementacji, będące ciałem regionalnym w stylu FATF oraz członkiem stowarzyszonym FATF)
MZZT	Mędzyresortowy Zespół ds. Zagrożeń Terrorystycznych (utworzony na podstawie Zarządzenia nr 162 Prezesa Rady Ministrów z 25 października 2006 r. jako organ pomocniczy Rady Ministrów w zakresie zapewnienia współdziałania administracji rządowej w obszarze rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania terroryzmu)

NBP	Narodowy Bank Polski
OECD	ang. <i>Organisation for Economic Co-operation and Development</i> , tj. Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju
OBWE	Organizacja Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (ang. <i>Organization for Security and Co-operation in Europe - OSCE</i>)
PKD	Polska Klasyfikacja Działalności
RP	Rzeczpospolita Polska
SAR	ang. <i>Suspicious Activity Report</i> , tj. Raport o Podejrzanej Aktywności
SG	Straż Graniczna
SKOK	spółdzielcza kasa oszczędnościowo-kredytowa
SKW	Służba Kontrwywiadu Wojskowego
SNRA	ang. <i>Supranational Risk Assessment</i> , tj. Ponadnarodowa Ocena Ryzyka (dot. obszaru prania pieniędzy i finansowania terroryzmu)
STR	ang. <i>Suspicious Transaction Report</i> , tj. Raport o Podejrzanej Transakcji
UE	Unia Europejska

1. WSTĘP

Rok 2018 był okresem przełomowym z uwagi na uchwalenie, ogłoszenie i wejście w życie ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. poz. 723, ze zm.), zwanej dalej nową ustawą AML/CTF. Przez ponad pół roku, do 13 lipca 2018 r., Generalny Inspektor Informacji Finansowej (GIIF), a także instytucje obowiązane oraz jednostki współpracujące działali na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 listopada 2000 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz. U. z 2017 r., poz. 1049, ze zm.), zwanej dalej starą ustawą AML/CTF, a przez następną część roku – na podstawie nowej ustawy AML/CTF.

Nowa ustawa AML/CTF zmieniła istotnie sposób powoływania GIIF. Sprawowanie funkcji GIIF nie jest już automatycznie powiązane z pełnieniem funkcji Szefa Krajowej Administracji Skarbowej. GIIF jest obecnie powoływany i odwoływany przez Prezesa Rady Ministrów na wniosek ministra właściwego do spraw finansów publicznych po zasięgnięciu opinii ministra - członka Rady Ministrów właściwego do spraw koordynowania działalności służb specjalnych (jeżeli został wyznaczony przez Prezesa Rady Ministrów).

Również Departament Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów, wspomagający GIIF w wykonywaniu jego zadań ustawowych, przestał być jednostką organizacyjną Krajowej Administracji Skarbowej.

Abstrahując od szczegółowych zmian numeracji przepisów określających poszczególne obowiązki oraz uprawnienia GIIF oraz ich zakresu, **warto podkreślić zwiększoną liczbę zawiadomień przesłanych w 2018 r. do prokuratury w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa prania pieniędzy (wzrost o ok. 7,6% w przypadku tzw. zawiadomień głównych i o ok. 49,1% w przypadku tzw. zawiadomień uzupełniających w stosunku do danych za 2017 r.).** Ponadto – jakkolwiek zmniejszyły się liczby zablokowanych przez GIIF rachunków oraz wstrzymanych transakcji – to **znacznie zwiększyły się łączne sumy wartości majątkowych zgromadzonych na tych rachunkach czy będących przedmiotem wstrzymanych transakcji (o ok. 279,0% w stosunku do roku poprzedniego).**

Istotnym wydarzeniem 2018 r. było powołanie – zgodnie z przepisami nowej ustawy AML/CTF – **nowego ciała opiniodawczo-doradczego przy GIIF, tj. Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego**, z o wiele szerszym zakresem zadań niż Międzyresortowy Komitet Bezpieczeństwa Finansowego, który funkcjonował na podstawie przepisów starej ustawy AML/CTF.

Uchwalenie nowej ustawy AML/CTF nie oznaczało zakończenie w 2018 r. prac nad zmianami systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Przede

wszystkim podjęto prace mające na celu wydanie przez Ministra Finansów przepisów wykonawczych do nowej ustawy AML/CTF oraz dostosowanie systemu teleinformatycznego GIIF do zmienionych warunków prawnych. Ponadto, na forach Unii Europejskiej (UE) brano udział w pracach nad kolejnymi przepisami określającymi kierunki tych zmian, w szczególności nad *Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającą dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającą dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE*, opublikowaną w Dzienniku Urzędowym UE w dniu 19 czerwca 2018 r.

2. PODSTAWOWE INFORMACJE O ZMIANACH W KRAJOWYM SYSTEMIE AML/CTF

2.1. INFORMACJE O ZMIANACH PRZEPISÓW USTAWOWYCH

W 2018 r. została uchwalona nowa ustawa AML/CTF. Większość jej przepisów weszła w życie w dniu 13 lipca 2018 r. W porównaniu ze starą ustawą AML/CTF, nowa ustawa AML/CTF jest znacznie obszerniejsza.

Przepisy nowej ustawy AML/CTF implementują przede wszystkim przepisy *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, zmieniającej rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 648/2012 i uchylającej dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady 2005/60/WE oraz dyrektywę Komisji 2006/70/WE* (Dz. Urz. UE L 141 z 05.06.2015, str. 73), zwanej dalej Dyrektywą 2015/849. Ponadto przy ich opracowaniu wzięto pod uwagę rekomendacje międzynarodowe Financial Action Task Force (FATF), zmienione w 2012 r., a także zalecenia ewaluatorów z Komitetu Ekspertów ds. Oceny Środków Zapobiegania Praniu Pieniędzy i Finansowaniu Terroryzmu – MONEYVAL (funkcjonującym przy Radzie Europy), wskazane w raporcie wydanym w 2013 r. po ewaluacji polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu przeprowadzonej w ramach IV Rundy Ewaluacji Państw Członkowskich. Równie istotny wpływ na kształt nowej ustawy AML/CTF miały dotychczasowe doświadczenia w stosowaniu przepisów starej ustawy.

Modyfikacje w polskim systemie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, wprowadzone nową ustawą AML/CTF odnoszą się przede wszystkim do:

- zmian w katalogu instytucji obowiązanych, w tym poprzez wprowadzenie nowych kategorii instytucji obowiązanych;
- powołania Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego;
- przygotowania i aktualizacji krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, a także strategii przeciwdziałania tym przestępstwom, zawierającej plan działań mających na celu ograniczenie ryzyka związanego z nimi;
- zmiany obowiązków instytucji obowiązanych, w szczególności w zakresie stosowania środków bezpieczeństwa finansowego czy przekazywania informacji do GIIF, a także wskazania nowych (m.in. przygotowywania i aktualizacji oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu związanego z ich działalnością czy opracowania wewnętrznej procedury anonimowego zgłaszania przez pracowników

lub inne osoby wykonujące czynności na rzecz instytucji obowiązanej rzeczywistych lub potencjalnych naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu);

- utworzenia i funkcjonowania Centralnego Rejestru Beneficjentów Rzeczywistych (przepisy dotyczące tego rejestru wejdą w życie w dniu 13 października 2019 r.);
- zmiany zasad dot. gromadzenia przez GIIF informacji potrzebnych do wypełniania przez niego zadań ustawowych, ich ochrony oraz udostępniania tych informacji innym podmiotom;
- wprowadzenia nowych, szczegółowszych przepisów dot. wstrzymywania transakcji i blokowania rachunków;
- precyzyjnego określenia zasad współpracy GIIF z zagranicznymi jednostkami analityki finansowej i Europolem;
- poprawy przepisów dot. szczególnych środków ograniczających przeciwko osobom, grupom i podmiotom;
- zmiany norm dot. kontroli instytucji obowiązanych, a także sankcji administracyjnych nakładanych na instytucje obowiązane nieprzestrzegające obowiązków nałożonych na nie tą ustawą.

Zgodnie z nową ustawą AML/CTF sprawowanie funkcji GIIF nie jest już automatycznie powiązane z pełnieniem funkcji Szefa Krajowej Administracji Skarbowej. Ponadto Departament Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów, wspomagający ww. organ w wykonywaniu jego zadań ustawowych, został wyodrębniony ze struktur Krajowej Administracji Skarbowej (KAS), co zostało potwierdzone w §1 pkt 1 *Zarządzenia Ministra Finansów z dnia 14 sierpnia 2018 r. zmieniającego zarządzenie Ministra Rozwoju i Finansów w sprawie ustalenia regulaminu organizacyjnego Ministerstwa Finansów*.

2.2. INFORMACJE O KATEGORIACH INSTYTUCJI OBOWIĄZANYCH

W ramach systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu funkcjonują GIIF, jednostki współpracujące oraz instytucje obowiązane. Najliczniejszą grupą są instytucje obowiązane, które w nowej ustawie AML/CTF zostały podzielone na 25 kategorii. Przy okazji różnych opisów ich działalności zalicza się je zwykle do grupy podmiotów działających na rynku finansowym albo do pozostałych podmiotów, działających poza tym rynkiem.

2.2.1. Podmioty działające na rynku finansowym

Poniżej zostały zaprezentowane informacje otrzymane z KNF¹, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej oraz NBP na podstawie art. 14 ust. 4 nowej ustawy AML/CTF, dotyczące podmiotów przez nie nadzorowanych.

¹ Przedstawione informacje zostały wybrane z szerszego opisu sektorów rynku finansowego przekazanego przez KNF.

Sektor bankowy

Na koniec września 2018 r. działalność bankową prowadziło 613 podmiotów (34 banki komercyjne, 550 banków spółdzielczych oraz 29 oddziałów instytucji kredytowych). Jednocześnie sektor bankowy dysponował siecią 13,1 tys. placówek oraz zatrudniał 163,6 tys. osób². Wg stanu na koniec września 2018 r. na warszawskiej giełdzie (GPW S.A.) było notowanych 12 banków, skupiających 66,4% aktywów sektora (w ujęciu jednostkowym).

Poziom koncentracji pozostawał stabilny (udział 10 największych banków w aktywach sektora, kredytach dla sektora niefinansowego oraz depozytach sektora niefinansowego na koniec września 2018 r. wynosił odpowiednio: 71,1%, 69,4% i 74,7%).

Inwestorzy krajowi kontrolowali 13 banków komercyjnych (8 banków było kontrolowanych przez Skarb Państwa, a 5 przez kapitał prywatny) oraz wszystkie banki spółdzielcze, choć ich udział w aktywach sektora bankowego marginalnie się obniżył (na koniec września 2018 r. wynosił 54,1%). W ciągu dziewięciu miesięcy 2018 r. – w związku z procesami łączeniowymi – liczba banków spółdzielczych uległa zmniejszeniu o 3.

Sytuacja sektora bankowego pozostaje stabilna, czemu sprzyja utrzymujące się wysokie tempo wzrostu gospodarki³, poprawa sytuacji na rynku pracy⁴, jak też poprawa nastrojów przedsiębiorstw i konsumentów. Prognoza NBP (z listopada 2018 r.) wskazuje jednak na obniżenie tempa wzrostu PKB w latach 2019-2020⁵.

Również baza kapitałowa sektora bankowego była stabilna. W okresie I-IX 2018 r. odnotowano wzrost funduszy własnych⁶ oraz marginalną poprawę współczynników kapitałowych⁷.

Sytuacja w zakresie bieżącej płynności pozostawała dobra. Wszystkie banki komercyjne spełniały obowiązującą normę LCR⁸ na poziomie 100%. W przypadku banków spółdzielczych część z nich nie spełniała wymaganej normy na poziomie jednostkowym, ale miały one zgodę KNF na stosowanie grupowej normy LCR, która była przestrzegana.

Zrealizowany w okresie I-IX 2018 r. wynik finansowy netto sektora bankowego wyniósł 11 629 mln zł i był znacząco wyższy (o 1 137 mln zł, tj. o 10,8%) od osiągniętego w analogicznym okresie 2017 r. Poprawa wyników nastąpiła głównie dzięki zwiększeniu wyniku odsetkowego, połączonego z umiarkowanym wzrostem kosztów działania. Wpływ pozostałych pozycji na zmiany wyniku finansowego był znacząco mniejszy.

Poprawę wyników odnotowano w bankach komercyjnych (o 13,3%), podczas gdy w bankach spółdzielczych uległy one obniżeniu (o 12,1%), podobnie jak i w oddziałach instytucji

² Banki kontynuowały działania zmierzające do wzrostu efektywności działania w drodze optymalizacji zatrudnienia i sieci sprzedaży, w rezultacie czego liczba zatrudnionych w sektorze bankowym uległa zmniejszeniu w pierwszych trzech kwartałach 2018 r. (o 0,8 tys. osób), a sieć sprzedaży redukcji (o 332 placówki).

³ Według GUS roczne tempo wzrostu PKB w pierwszych trzech kwartałach 2018 r. przekraczało 5%.

⁴ Na koniec września 2018 r. stopa bezrobocia rejestrowanego obniżyła się do 5,7%, BAEL do 3,9%, a wynagrodzenie brutto w sektorze przedsiębiorstw w ujęciu rok/rok wzrosło nominalnie o 7,2% oraz realnie o 5,4%.

⁵ Według projekcji NBP tempo wzrostu w latach 2019-2020 wyniesie odpowiednio 3,6% i 3,4%.

⁶ Z 197,6 mld zł na koniec 2017 r. do 209,0 mld zł na koniec września 2018 r., tj. o 5,8%.

⁷ Współczynnika kapitału Tier I z 17,2% do 17,3%, a łącznego współczynnika kapitałowego z 19,0% do 19,3%.

⁸ LCR (ang. *Liquidity Coverage Ratio*) - norma płynności krótkoterminowej.

kredytowych (o 19,1%). Jednocześnie sześć banków komercyjnych, siedem spółdzielczych oraz jedenaście oddziałów instytucji kredytowych (skupiających łącznie 7,3% aktywów) wykazało stratę (w łącznej wysokości 534 mln zł).

Obserwowane zmiany przełożyły się na nieznaczną poprawę głównych wskaźników efektywności działania, tj. obniżenie wskaźnika kosztów⁹, stabilizację marży odsetkowej (2,65) oraz wzrost ROA¹⁰ (z 0,81 do 0,85) i ROE¹¹ (z 7,18 do 7,52). Należy jednak zaznaczyć, że pomiędzy bankami istniały istotne różnice w tym zakresie, a w przypadku banków spółdzielczych główne wskaźniki uległy pogorszeniu.

Pomimo generalnie korzystnej sytuacji, obserwowany w minionych okresach spadek dochodów w niektórych obszarach, jak też wzrost wymagań regulacyjnych, stanowi istotne wyzwanie dla niektórych banków i wymaga podjęcia przez nie działań, które zapewnią im odpowiedni poziom zyskowności.

Kasy oszczędnościowo-kredytowe

Na koniec grudnia 2018 r. działalność prowadziło 30 spółdzielczych kas oszczędnościowo-kredytowych (SKOK), przy czym decyzją z dnia 30 października 2018 r., KNF zezwoliła na połączenie, z dniem 31 grudnia 2018 r. dwóch SKOK.¹²

Zgodnie z art. 3 ustawy z dnia 5 listopada 2009 r. o spółdzielczych kasach oszczędnościowo-kredytowych (Dz. U. z 2018 r., poz. 2386), celem SKOK jest gromadzenie środków pieniężnych wyłącznie swoich członków, udzielanie im pożyczek i kredytów, przeprowadzanie na ich zlecenie rozliczeń finansowych oraz pośredniczenie przy zawieraniu umów ubezpieczenia. Większość kas przeprowadza rozliczenia finansowe swoich członków, nieliczne (tj. 5 na 29 SKOK¹³) świadczą wyłącznie usługi kredytowe, pożyczkowe oraz depozytowe.

Wg stanu na 31 grudnia 2018 r. kasy prowadzące działalność wykazały łącznie stratę w wysokości 2,68 mln zł.¹⁴ Warto w tym miejscu zaznaczyć, że sektor SKOK (bez 1 podmiotu, w stosunku do którego prowadzone jest postępowanie w przedmiocie przejęcia go przez bank krajowy) osiągnąłby zysk netto w wysokości 30,75 mln zł.

Fundusze własne kas wzrosły stosunku do końca 2017 r. o 12,08%, tj. o 41,73 mln zł, i wykazane zostały na koniec grudnia 2018 r. w wysokości 387,17 mln zł. Współczynnik wypłacalności kas wyniósł 4,57%.

W grudniu 2018 r. obniżeniu uległy aktywa spółdzielczych kas o 7,07%, tj. o 731 mln zł. Jednocześnie zmalał portfel pożyczkowo-kredytowy brutto o 2,03%, tj. 137,75 mln zł oraz obniżyła się wartość depozytów o 7,73%, tj. o 757 mln zł. Sytuacja poszczególnych kas jest jednak zróżnicowana. Są kasy, które prowadzą bezpieczną działalność, a także kasy, które mają trudną sytuację finansową i ich działalność wymaga restrukturyzacji. Na koniec grudnia

⁹ Z 56,60 w okresie I-IX 2017 r. do 56,39 w okresie I-IX 2018 r.

¹⁰ ROA (ang. *Return on Assets*) – stopa zwrotu aktywów.

¹¹ ROE (ang. *Return on Equity*) stopa zwrotu z kapitałów własnych.

¹² Wg informacji otrzymanej z Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowej wszystkie SKOK-i zatrudniały 1 548,5 tys. pracowników i prowadziły działalność w 876 placówkach.

¹³ Liczby uwzględniające już połączenie dwóch KAS.

¹⁴ SKOK działające na koniec grudnia 2017 r. 34 kasy, które wówczas prowadziły działalność wykazały wówczas zysk w wysokości 16,63 mln zł.

2018 r. w 1 kasie działał zarządca komisaryczny ustanowiony przez KNF. W stosunku do 7 podmiotów KNF prowadził postępowania w sprawie zbadania podstaw do ustanowienia zarządcy komisarycznego, natomiast 21 kas było na koniec 2018 r. zobowiązanych do realizacji programu naprawczego.

Sektor SKOK jest wnikliwie monitorowany przez KNF, który podejmuje szereg działań mających na celu restrukturyzację tego sektora i ochronę depozytów gromadzonych w kasach. W restrukturyzację tego sektora angażowane są również za zgodą Komisji Europejskiej (KE) środki publiczne.

Sektor Instytucji Płatniczych

W ramach tego sektora funkcjonują krajowe instytucje płatnicze (KIP), małe instytucje płatnicze (MIP) i biura usług płatniczych (BUP). Podmioty te są uprawnione do świadczenia usług płatniczych, jednakże są istotne różnice – m.in. w zakresie usług dopuszczalnych do wykonywania, zakresu terytorialnego, formy prawnej, obowiązków licencyjnych, wymogów kapitałowych. Na dzień 29 stycznia 2019 r. zarejestrowanych było 40 KIP, 15 MIP i 1 386 BUP.

Według stanu na koniec III kwartału 2018 r., fundusze własne KIP wyniosły 640,49 mln zł, przy czym mając na względzie ustawowe pomniejszenia¹⁵ w wysokości 204,86 mln zł, fundusze własne KIP po pomniejszeniach wyniosły 434,98 mln zł. W III kwartale 2018 r. KIP wykonały 403,4 mln transakcji płatniczych o łącznej wartości 34,9 mld zł. BUP w III kwartale 2018 r. wykonały zaledwie 9,3 mln przekazów pieniężnych o łącznej wartości 1,6 mld zł. Biorąc pod uwagę, że Krajowa Izba Rozliczeniowa S.A. (KIR S.A.) zrealizowała 449,51 mln zleceń płatniczych o wartości 1 312,55 mld zł, zrealizowane przez KIP w III kwartale 2018 r. transakcje płatnicze stanowiły 89,75% zleceń zrealizowanych przez KIR S.A., a ich wartość stanowiła zaledwie 2,66% wartości transakcji zrealizowanej przez KIR S.A. W związku z powyższym, znaczenie sektora krajowych instytucji płatniczych w kontekście makroekonomicznym jest znikome.

Sektor ubezpieczeń na życie

W okresie III kwartałów 2018 r. w dziale I sektora ubezpieczeń (tj. ubezpieczenie na życie) 26 zakładów ubezpieczeń tego działu miało zezwolenie na prowadzenie działalności ubezpieczeniowej i ją prowadziło. Te zakłady posiadały ok. 12,16 mln umów ubezpieczenia.

W strukturze przychodów zakładów ubezpieczeń dominowała składka przypisana brutto, której wysokość w okresie III kwartałów 2018 r. wyniosła 16,41 mld zł, co stanowiło 35,44% łącznej składki przypisanej brutto całego sektora ubezpieczeń.

W zakresie ubezpieczeń bezpośrednich działu I w III kwartałach 2018 r. dominowały ubezpieczenia z grupy 3 (tj. ubezpieczenia na życie, jeżeli są związane z ubezpieczeniowym funduszem kapitałowym, a także ubezpieczenia na życie, w których świadczenie zakładu ubezpieczeń jest ustalane w oparciu o określone indeksy lub inne wartości bazowe) stanowiące 37,37% łącznej składki działu. Drugą pozycję zajmowały ubezpieczenia z grupy

¹⁵ Akcje lub udziały własne posiadane przez instytucję płatniczą, wycenione według wartości bilansowej, pomniejszone o odpisy spowodowane trwałą utratą ich wartości, wszelkie zobowiązania z tytułu emisji akcji uprzywilejowanych, wartości niematerialne i prawne wycenione wg wartości bilansowej, strata z lat ubiegłych, strata w trakcie zatwierdzania oraz strata netto bieżącego okresu.

1 (tradycyjne ubezpieczenia na życie i dożycie), stanowiące 34,65% składki przypisanej brutto. Warto również zwrócić uwagę na uzupełniające ubezpieczenia wypadkowe i chorobowe (grupa 5), stanowiące 26,85% składki przypisanej brutto działu 1.

Zakłady ubezpieczeń na życie w okresie III kwartałów 2018 r. wypłaciły odszkodowania i świadczenia w wysokości 15,88 mld zł. Jednocześnie zakłady ubezpieczeń na życie na koniec III kwartałów 2018 r. utworzyły rezerwy techniczno-ubezpieczeniowe brutto o wartości 83,14 mld zł.

Wynik finansowy netto zakładów ubezpieczeń działu I był równy 1,96 mld zł, natomiast wartość podatku dochodowego wykazana przez ww. zakłady ubezpieczeń stanowiła kwotę 458,97 mld zł. Wynik ten ma również istotny wpływ, poprzez wypłatę dywidendy, na wynik finansowy wykazany przez zakłady ubezpieczeń pozostałych osobowych i majątkowych (działu II).

Ogólna wartość aktywów zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartałów 2018 r. wyniosła 99,12 mln zł. W skład ww. aktywów wchodziły m.in.:

- 27,67 mld zł to środki wspierające gospodarkę i finanse publiczne poprzez krajowe obligacje i inne papiery o stałej kwocie dochodu,
- 6,97 mld zł to środki zainwestowane w akcje spółek i inne papiery o zmiennej kwocie dochodu.

Wartość kapitałów własnych zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartałów 2018 r. wyniosła 10,92 mld zł, co stanowi 11,02 % aktywów.

Wypłacalność zakładów ubezpieczeń na życie na koniec III kwartałów 2018 r. kształtowała się na bezpiecznym poziomie. Wszystkie zakłady ubezpieczeń działu I wykazały pokrycie wskaźników wypłacalności (rozumianych jako minimum z wielkości dopuszczonych środków własnych do kapitałowego wymogu wypłacalności oraz dopuszczonych podstawowych środków własnych do minimalnego wymogu kapitałowego), w tym dziewiętnaście zakładów ubezpieczeń działu I posiadało wskaźniki wypłacalności powyżej 175%.

Dla zakładów ubezpieczeń działu I największy wpływ na wielkość kapitałowego wymogu wypłacalności miały: ryzyko związane z rezygnacjami z umów i ryzyko śmiertelności (w ramach ryzyka aktuarialnego w ubezpieczeniach na życie) oraz ryzyko cen akcji, ryzyko koncentracji aktywów i ryzyko stopy procentowej (w ramach ryzyka rynkowego).

Sektor kapitałowy

Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2018 r. działalność maklerską prowadziło:

- 9 banków, w tym 7 w formie biura maklerskiego (w 2017 r. odpowiednio 11 i 9),
- 40 domów maklerskich (44 w 2017 r.),
- 1 towarowy dom maklerski (1 w 2017 r.).

W tym samym okresie działalność powierniczą prowadziło 12 banków (13 w 2017 r.).

Firmy inwestycyjne wykazują zróżnicowanie pod względem posiadanego zakresu zezwolenia na prowadzenie działalności maklerskiej. Funkcjonują firmy wykonujące jeden rodzaj działalności maklerskiej, jak i firmy oferujące pełny zakres usług maklerskich.

Według stanu na 31 grudnia 2018 r. działalność maklerską prowadziło 40 domów maklerskich o zróżnicowanym zakresie działalności. Wśród nich 22 podmioty przechowywały instrumenty finansowe lub środki pieniężne klientów. Podmioty te z reguły wykonują również znacznie szerszy zakres czynności, a w związku z tym mają większe możliwości zróżnicowania źródeł generowania przychodów.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. domy maklerskie prowadziły 714 957 rachunków instrumentów finansowych klientów (spadek o 3,96% w porównaniu do 2017 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości ok. 79,33 mld zł (spadek o 13,69% w porównaniu do 2017 r.). Na rachunkach środków pieniężnych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie ok. 3,74 mld zł (wzrost o 2,30% w porównaniu do 2017 r.).

W 2018 r. działalność polegającą na zarządzaniu aktywami klientów prowadziło 15 domów maklerskich. Na dzień 31 grudnia 2018 r. podmioty te zarządzały aktywami klientów o wartości ok. 6,62 mld zł (wzrost o 290,25% w porównaniu do 2017 r.).

Zgodnie z danymi zawartymi w grudniowych sprawozdaniach miesięcznych¹⁶, domy maklerskie w 2018 r. wypracowały zysk netto w kwocie ok. 164,74 mln zł (spadek o 25,28% w porównaniu do 2017 r.). W dniu 31 grudnia 2018 r. kapitał własny domów maklerskich wynosił 1,79 mld zł (wzrost o 2,19% w porównaniu do 2017 r.), a aktywa ogółem ok. 6,61 mld zł (spadek o 2,54% w porównaniu do 2017 r.).

Jedyny licencjonowany przez KNF towarowy dom maklerski wypracował, zgodnie z ostatnim zbadanym sprawozdaniem finansowym (za 2017 r.), zysk w wysokości ok. 511,59 tys. zł, jego kapitał własny wynosił ok. 7,94 mln zł, a aktywa ogółem ok. 74,48 mln zł.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. biura maklerskie prowadziły 1 113 066 rachunków instrumentów finansowych klientów (spadek o 6,65% w porównaniu do 2017 r.), na których przechowywane były instrumenty finansowe o wartości ok. 185,83 mld zł (spadek o 8,82% w porównaniu do 2017 r.). Na rachunkach środków pieniężnych służących do obsługi rachunków instrumentów finansowych znajdowały się środki pieniężne klientów w kwocie ok. 3,92 mld zł (wzrost o 0,92% w porównaniu do 2017 r.). Wykonując usługę zarządzania portfelami, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, biura maklerskie zarządzały aktywami klientów o wartości ok. 820,39 mln zł (spadek o 33,53% w porównaniu do 2017 r.).

Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2018 r. banki powiernicze prowadziły 45 988 rachunków papierów wartościowych (wzrost o 13,12% w stosunku do danych na 31 grudnia 2017 r.), na których zapisane były aktywa o wartości ok. 959,95 mld zł (wzrost o 7,09% w stosunku do danych na 31 grudnia 2017 r.).

Na dzień 31 grudnia 2018 r. zezwolenie KNF posiadało 61 towarzystw funduszy inwestycyjnych (TFI). Łączna wartość zarządzanych przez nie aktywów wynosiła 371,93 mld zł.

Według stanu na koniec 2018 r. towarzystwa zarządzały 878 funduszami inwestycyjnymi¹⁷:

- 47 funduszy inwestycyjnych otwartych,

¹⁶ Dane zawarte w sprawozdaniach miesięcznych mają charakter danych wstępnych, nie podlegają weryfikacji przez biegłego rewidenta.

¹⁷ Powyższa liczba uwzględnia również fundusze w likwidacji.

- 52 specjalistyczne fundusze inwestycyjne otwarte,
- 779 funduszy inwestycyjnych zamkniętych.

Łączna wartość aktywów funduszy inwestycyjnych według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. kształtowała się na poziomie 316,48 mld zł.¹⁸ Z kolei wartość zarządzanych przez TFI portfeli, w skład których wchodzi jeden lub większa liczba instrumentów finansowych, wyniosła 55,45 mld zł.

Na dzień 31 grudnia 2018 r. suma aktywów TFI wyniosła ok. 2,60 mld zł, z czego 57% stanowiły środki pieniężne w kwocie ok. 1,48 mld zł. Natomiast suma kapitałów własnych TFI na koniec 2018 r. była równa ok. 1,94 mld zł. W okresie od 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. suma wyników finansowych netto TFI wyniosła ok. 909,99 mln zł.

W 2018 r. TFI wypracowały łącznie przychody na poziomie ok. 3,94 mld zł, na które składały się przede wszystkim przychody z tytułu zarządzania funduszami inwestycyjnymi na poziomie ok. 3,73 mld zł. Suma kosztów ogółem poniesionych przez TFI w 2018 r. wyniosła ok. 2,79 mld zł, z czego 33% stanowiły koszty zmienne dystrybucji w wys. ok. 936,02 mln zł.

Podmioty prowadzące działalność kantorową¹⁹

Prezes NBP, wykonując zadania określone *ustawą z 27 lipca 2002 r. Prawo dewizowe* (Dz. U. z 2018 r. poz. 160) i nową ustawą AML/CTF, prowadzi rejestr działalności kantorowej, a także wykonuje kontrolę działalności kantorowej oraz kontrolę wypełniania przez przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową obowiązków w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Zgodnie ze stanem na 31 grudnia 2018 r. do rejestru wpisanych było 2 651 przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową. Działalność kantorowa, według stanu na 31 grudnia 2018 r., wykonywana była w 4 873 kantorach, a w 341 działalność była zawieszona.

Tabela nr 1 - Wartość skupionych i sprzedanych w kantorach walut obcych w IV kwartale 2017 r. oraz w I, II, i III kwartale 2018 r. (w mln zł)

okres	skup walut obcych	sprzedaż walut obcych	saldo obrotów
IV kw. 2017 r.	24 900	15 874	9 026
I kw. 2018 r.	21 080	13 953	7 127
II kw. 2018 r.	27 767	15 384	12 383
III kw. 2018 r.	27 716	17 307	10 409

¹⁸ Co odpowiadało ok. 16% PKB za 2017 r. oraz około 28% kapitalizacji GPW S.A. na koniec grudnia 2018 r. Suma aktywów funduszy inwestycyjnych na koniec 2018 r. była dwukrotnie wyższa od wartości aktywów netto otwartych funduszy emerytalnych według stanu na koniec grudnia 2018 r. oraz odpowiadała 43% wartości depozytów gospodarstw domowych według stanu na koniec listopada 2018 r.

¹⁹ Oprócz przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową, banków oraz oddziałów instytucji kredytowych wymianą walut zajmują się także inne podmioty, prowadzące wymianę walut za pośrednictwem Internetu. Ponadto funkcjonują też podmioty świadczące usługi polegające na zbieraniu i kojarzeniu zleceń zamiany walut od różnych klientów i organizujące/umożliwiające taką wymianę pomiędzy nimi. Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 11 nowej ustawy AML/CTF są one instytucjami obowiązany.

Według informacji zamieszczonych na stronie www.przegląd-finansowy.pl (dostęp w dniu 02.02.2019 r.), w sieci można znaleźć 34 strony tzw. kantorów internetowych, zwanych też e-kantorami (wśród nich są też e-kantory należące do banków lub przedsiębiorców prowadzących działalność kantorową). Ponadto w Internecie można znaleźć oferty 6 platform wymiany walut pomiędzy użytkownikami, zwanych również społecznościowymi platformami wymiany walut (opartych na modelu kojarzenia ofert kupna/sprzedaży walut obcych poszczególnych ich użytkowników), a także 3 platform grupowych zakupów waluty na rynku.

Pozostałe instytucje

Oprócz ww. instytucji obowiązanych (opisanych na podstawie informacji otrzymanych z KNF, Krajowej Spółdzielczej Kasy Oszczędnościowo-Kredytowej i NBP) funkcjonują także inne instytucje obowiązane działające na rynku finansowym. tj. instytucje pożyczkowe, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 25 nowej ustawy AML/CTF, a także część instytucji finansowych.

Przepisy rozdziału 5a ustawy z dnia 12 maja 2011 r. o kredycie konsumenckim (Dz. U. z 2018 r. poz. 993, ze zm.) zawierają warunki, od spełnienia których jest uzależniona możliwość prowadzenia działalności przez instytucje pożyczkowe. Między innymi, zgodnie z art. 59aa ust. 1 tej ustawy, instytucja pożyczkowa może podjąć wykonywanie działalności po uzyskaniu wpisu do rejestru instytucji pożyczkowych. Rejestr instytucji pożyczkowych jest prowadzony przez KNF od 2017 r. Według informacji ze strony internetowej KNF na dzień 5 marca 2019 r. do rejestru było wpisanych 441 instytucji pożyczkowych.

Rozwój sektora pozabankowego w zakresie udzielania pożyczek jest coraz bardziej widoczny. Z raportu Biura Informacji Kredytowej S.A. (BIK S.A.) wynika, że w I półroczu 2018 r. firmy pożyczkowe współpracujące z BIK S.A. uzyskały 77,4 tys. nowych klientów. Jest to o blisko 22,1% więcej niż w poprzednich sześciu miesiącach (tj. czerwiec - grudzień 2017 r.)²⁰. Wg BIK S.A. ponad połowa pożyczkobiorców, którzy nie mają zobowiązań kredytowych wobec banków, to ludzie młodzi, poniżej 35 roku życia.

Zdecydowana większość pożyczek oferowanych przez tzw. firmy pożyczkowe są pożyczkami o relatywnie małej wysokości, poniżej 50 tys. zł, na co wskazują dane BIK S.A.

W zakresie definicji instytucji finansowych nowa ustawa AML/CTF odsyła do przepisów ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (Dz. U. z 2018 r., poz. 2187, ze zm.), która w art. 4 ust. 1 pkt 7 definiuje ją jako „instytucję finansową, o której mowa w art. 4 ust. 1 pkt 26 rozporządzenia nr 575/2013”. Przywoływany przepis *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012* (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z dnia 27 czerwca 2013r., str. 1) wskazuje natomiast, że „instytucja finansowa» oznacza przedsiębiorstwo inne niż instytucja²¹, którego podstawową działalnością jest nabywanie pakietów akcji lub wykonywanie co najmniej jednego spośród rodzajów działalności wymienionych w pkt 2-12 i pkt 15 załącznika I do dyrektywy 2013/36/UE, pojęcie to obejmuje finansowe spółki holdingowe, finansowe spółki holdingowe o działalności mieszanej, instytucje płatnicze w rozumieniu dyrektywy 2007/64/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13 listopada 2007 r. w sprawie usług płatniczych w ramach rynku i spółki zarządzania aktywami, nie obejmuje jednak ubezpieczeniowych spółek holdingowych i ubezpieczeniowych spółek holdingowych prowadzących działalność mieszaną”. Tym samym za instytucje finansowe niebędące innymi instytucjami obowiązany wskazanymi w nowej ustawie AML/CTF należy uznać przedsiębiorstwa faktoringowe, leasingowe (w zakresie leasingu finansowego) oraz podmioty, których podstawową działalnością jest „doradztwo dla przedsiębiorstw

²⁰ Kredyt Trendy - raport 1 pół. 2018 r. Raport półroczny Biura Informacji Kredytowej, s. 6 (na: <https://media.bik.pl/publikacje/read/406157/kredyt-trendy-raport-1-pol-2018-r>).

²¹ Zdefiniowaną w art. 4 ust. 1 pkt 3 rozporządzenia 575/2013 jako „instytucję kredytową lub firmę inwestycyjną”.

gospodarczych w zakresie struktury kapitałowej, strategii przemysłowej i kwestii z nimi związanych, jak również doradztwo i usługi dotyczące łączenia się oraz nabywania przedsiębiorstw gospodarczych”²².

Zgodnie z wynikami badań Głównego Urzędu Statystycznego – GUS, bazujących na danych dotyczących 95 przedsiębiorstw prowadzących w 2017 r. działalność leasingową²³, opublikowanych w dniu 10 sierpnia 2018 r., w 2017 r. zawarto 469 tys. nowych umów leasingu na 636 tys. środków/przedmiotów oddanych w leasing o wartości blisko 58,2 mld zł. Z usług ww. firm korzystało w 2017 r. 627 tys. leasingobiorców. Liczba klientów badanych przedsiębiorstw, którzy w 2017 r. zawarli nowe umowy leasingowe, wyniosła natomiast ponad 368 tys. leasingobiorców. Wśród nich dominowały przedsiębiorstwa (96,3% wszystkich klientów) z umowami na leasing środków/przedmiotów o łącznej wartości ponad 56 mld zł. Osoby fizyczne stanowiły relatywnie niewielką część (3,6% wszystkich klientów), a wartość środków/przedmiotów leasingowanych przez nich wyniosła ok. 2,1 mld zł. Ponadto leasingobiorcami były także organy i jednostki administracji publicznej (ok. 0,1% wszystkich klientów).²⁴ Z badań GUS wynika, że przeważa forma leasingu finansowego nad leasingiem operacyjnym²⁵.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2018 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 735 podmiotów wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – 6491Z, tj. leasingu finansowego²⁶.

W dniu 22 czerwca 2018 r. GUS opublikował wyniki swoich badań dotyczących działalności 50 przedsiębiorstw faktoringowych (z czego 22% stanowiły banki, zajmujące się faktoringiem jako działalnością dodatkową). Spośród ww. przedsiębiorstw faktoringowych, niebędących bankami, blisko 59% należało do grup kapitałowych (w tym 2 przedsiębiorstwa były jednostkami dominującymi, a 2 inne – jednostkami dominującymi i zależnymi jednocześnie).

Według informacji GUS wartość wykupionych przez wszystkie ww. przedsiębiorstwa faktoringowe wierzytelności wyniosła w 2017 r. blisko 222,5 mld zł. (wzrost o 17,1%

²² Pkt 9 załącznika I do Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywę 2006/48/WE oraz 2006/49/WE (Dz. Urz. UE. L Nr 176 z 27.06.2013, str. 338).

²³ To jest więcej niż zrzesza Związek Polskiego Leasingu (zgodnie z informacjami na stronie www.leasing.org.pl członkami związku jest 28 firm leasingowych oraz Polski Związek Wynajmu i Leasingu Pojazdów, skupiający z kolei – zgodnie z informacjami ze strony www.pzwlp.pl – 20 firm).

²⁴ Działalność przedsiębiorstw leasingowych w 2017 r., GUS 2018 r. (publikacja na: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/dzialalnosc-przedsiębiorstw-leasingowych-w-2017-roku,3,11.html>).

²⁵ Więcej informacji na ten temat w: Informacja o leasingu w badaniach Głównego Urzędu Statystycznego, publikacja z 31.01.2019 r. na: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/informacja-o-leasingu-w-badaniach-glownego-urzedu-statystycznego,20,1.html>.

²⁶ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2018,7,6.html>, 19.03.2019 r.

w stosunku do roku poprzedniego). Z usług faktoringowych ww. przedsiębiorstw skorzystało ponad 12,4 tys. klientów (o 10,2% więcej niż w 2016 r.).²⁷

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2018 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 9192 podmiotów wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 6499Z, tj. pozostałej finansowej działalności usługowej, gdzie indziej niesklasyfikowanej, z wyłączeniem ubezpieczeń i funduszy emerytalnych (ta podklasa obejmuje m.in. działalność w zakresie faktoringu)²⁸.

Oprócz ww. instytucji finansowych, również Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. (KDPW S.A.), a także spółka, której przekazała wykonywanie czynności z zakresu, o którym mowa w art. 48 ust. 1 pkt 1 *ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi* (Dz. U. z 2018 r. poz. 2286, ze zm.), są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim prowadzą rachunki papierów wartościowych lub rachunki zbiorcze.

KDPW S.A. i KDPW_CCP, obok GPW S.A. oraz BondSpot S.A., są zaliczane przez KNF do podmiotów infrastruktury rynku kapitałowego. KDPW S.A. jest centralnym depozytem papierów wartościowych, a do jego zadań należy między innymi prowadzenie i nadzorowanie systemu rejestracji papierów wartościowych oraz systemu rozrachunku transakcji zawieranych w obrocie instrumentami finansowymi, a także nadzór nad zgodnością wielkości emisji z liczbą papierów wartościowych znajdujących się w obrocie, obsługa zdarzeń korporacyjnych, realizacja zobowiązań emitentów, a także prowadzenie obowiązkowego systemu rekompensat. Z kolei KDPW_CCP SA jest izbą rozliczeniową, w której KDPW posiada 100% udział w kapitale zakładowym. Od dnia 8 kwietnia 2014 r. KDPW_CCP S.A. prowadzi działalności jako CCP na podstawie art. 14 w związku z art. 17 *rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) Nr 648/2012 z dnia 4 lipca 2012 r. w sprawie instrumentów pochodnych będących przedmiotem obrotu poza rynkiem regulowanym, kontrahentów centralnych i repozytoriów transakcji* (Dz. Urz. UE L. 201 z 27.07.2012 r., str. 1).²⁹

2.2.2. Pozostałe kategorie instytucji obowiązanych

Instytucje obowiązane wykonujące zawody prawnicze

Zawody prawnicze są zawodami zaufania publicznego, których zakres i sposób wykonywania został opisany w przepisach szczegółowych. Mają one zwykle reglamentowany charakter, tj. podlegają kontroli zarówno ze strony państwa, jak i poszczególnych korporacji. Wykonywanie wolnego zawodu łączy się posiadaniem wysokich umiejętności i wiedzy.

²⁷ Działalność faktoringowa przedsiębiorstw finansowych w 2017 r., GUS 2018 r. (publikacja na: <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/przedsiębiorstwa-finansowe/dzialalnosc-factoringowa-przedsiębiorstw-finansowych-w-2017-roku,2,13.html>).

²⁸ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2018,7,6.html>, 19.03.2019 r.

²⁹ Zgodnie z art. 2 pkt 1 rozporządzenia 648/2012 CCP oznacza „osobę prawną, która działa pomiędzy kontrahentami kontraktów będących w obrocie na co najmniej jednym rynku finansowym, stając się nabywcą dla każdego sprzedawcy i sprzedawcą dla każdego nabywcy”.

Zgodnie z art. 1 § 1-2 ustawy z dnia 19 lutego 1991 r. – *Prawo o notariacie* (Dz. U. z 2017 r., poz. 2291 ze zm.) notariusz w zakresie swoich uprawnień działa jako osoba zaufania publicznego, korzystając z ochrony przysługującej funkcjonariuszom publicznym, a czynności notarialne, dokonywane przez notariusza zgodnie z prawem, mają charakter dokumentu urzędowego. Jego zadania mają na celu zapewnienie bezpieczeństwa i prawidłowości obrotu prawnego (według art. 80 § 2 ww. ustawy podczas dokonywania czynności notarialnych notariusz jest obowiązany czuwać nad należyтым zabezpieczeniem praw i słusnych interesów stron oraz innych osób, dla których czynność ta może powodować skutki prawne).

Według informacji Krajowej Rady Notarialnej, w 2018 r. zawód notariusza wykonywało 3 534 osób.³⁰

Notariusze są instytucjami obowiązanyimi w zakresie, w jakim wykonują czynności dokonywane w formie aktu notarialnego, obejmujące:

- przeniesienie własności wartości majątkowej, w tym sprzedaż, zamianę lub darowiznę ruchomości lub nieruchomości,
- zawarcie umowy działu spadku, zniesienia współwłasności, dożywocia, renty w zamian za przeniesienie własności nieruchomości oraz o podział majątku wspólnego,
- przeniesienie spółdzielczego własnościowego prawa do lokalu, prawa użytkowania wieczystego oraz ekspektatywy odrębnej własności lokalu,
- wniesienie wkładu niepieniężnego po założeniu spółki,
- zawarcie umowy dokumentującej wniesienie lub podwyższenie wkładów do spółki albo wniesienie lub podwyższenie kapitału zakładowego,
- przekształcenie lub połączenie spółek,
- zbycie przedsiębiorstwa,
- zbycie udziałów w spółce.

Adwokatem jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o *ustawę z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o adwokaturze* (Dz. U. z 2018 r., poz. 1184, ze zm.). Adwokat obowiązany jest zachować w tajemnicy wszystko, o czym dowiedział się w związku z udzielaniem pomocy prawnej. Obowiązek zachowania tajemnicy zawodowej nie dotyczy informacji udostępnianych na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu - w zakresie określonym tymi przepisami.

Zgodnie z informacjami zawartymi w Krajowym Rejestrze Adwokatów i Aplikantów, prowadzonym przez Naczelną Izbę Adwokacką, wg stanu na 18 marca 2019 r., było 18 571 adwokatów wykonujących aktywnie swój zawód³¹, a także 107 prawników zagranicznych świadczących pomoc prawną.³²

³⁰ <https://www.krn.org.pl/1193>, 15.03.2019 r.

³¹ <http://rejestradwokatow.pl/adwokat/ewidencja>, 18.03.2019 r.

³² <http://rejestradwokatow.pl/prawnikzagraniczny/ewidencja>, 18.03.2019 r.

Z kolei radcą prawnym jest prawnik świadczący pomoc prawną w oparciu o przepisy *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych* (Dz.U. z 2018 r. poz. 2115, ze zm.). W szczególności udziela on porad i konsultacji prawnych, sporządza opinie prawne, opracowuje projekty aktów prawnych oraz występuje przed urzędami i sądami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy (w tym przed Sądem Najwyższym, Trybunałem Konstytucyjnym, Naczelnym Sądem Administracyjnym, Trybunałem Sprawiedliwości Unii Europejskiej i Europejskim Trybunałem Praw Człowieka).

Według informacji zawartych w wyszukiwarce radców prawnych, udostępnionej przez Krajową Izbę Radców Prawnych, wg stanu na 18 marca 2019 r., było 45 622 radców prawnych.³³

Adwokaci, podobnie jak radcowie prawni i prawnicy zagraniczni³⁴ są instytucjami obowiązanyymi zakresie, w jakim świadczą na rzecz klienta pomoc prawną lub czynności doradztwa podatkowego, dotyczące:

- kupna lub sprzedaży nieruchomości, przedsiębiorstwa lub zorganizowanej części przedsiębiorstwa,
- zarządzania środkami pieniężnymi, instrumentami finansowymi lub innymi aktywami klienta,
- zawierania umowy o prowadzenie rachunku bankowego, rachunku papierów wartościowych lub wykonywania czynności związanych z prowadzeniem tych rachunków,
- wnoszenia wkładu do spółki kapitałowej lub podwyższenia kapitału zakładowego spółki kapitałowej,
- tworzenia, prowadzenia działalności lub zarządzania spółkami kapitałowymi lub trustami.

Doradcy podatkowi i biegli rewidenci

Doradcy podatkowi wykonują swój zawód zgodnie z przepisami *ustawy z dnia 5 lipca 1996 r. o doradztwie podatkowym* (Dz. U. z 2019, poz. 283). Według art. 2 ust. 1 ww. ustawy, do czynności doradztwa podatkowego należą:

- udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami;
- prowadzenie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych oraz udzielanie im pomocy w tym zakresie;

³³ <http://kirp.pl/wyszukiwarka-radcow-prawnych/>, 18.03.2019 r.

³⁴ Z wyjątkiem radców prawnych oraz prawników zagranicznych wykonujących zawód w ramach stosunku pracy lub służby w urzędach obsługujących organy administracji publicznej, innych państwowych lub samorządowych jednostkach organizacyjnych oraz w podmiotach innych niż spółki, o których mowa w art. 8 ust. 1 *ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych*.

- sporządzanie, w imieniu i na rzecz podatników, płatników i inkasentów, zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie;
- reprezentowanie podatników, płatników i inkasentów w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych w sprawach wymienionych w pierwszym podpunkcie.

Czynności wskazanym w pierwszym i ostatnim podpunkcie mogą wykonywać jedynie wskazane w ww. ustawie podmioty, tj osoby fizyczne wpisane na listę doradców podatkowych, adwokaci i radcowie prawni, a w przypadku czynności wskazanych w pierwszym podpunkcie – również biegli rewidenci. Dodatkowo uprawnienia do zawodowego wykonywania czynności, z podpunktu pierwszego i czwartego mają także (o ile wykonują te czynności wyłącznie przez wskazane w poprzednim zdaniu osoby, zatrudnione w tych podmiotach):

- organizacje zawodowe posiadające osobowość prawną, spółdzielnie, stowarzyszenia lub izby gospodarcze, jeżeli przedmiotem ich działalności statutowej jest również doradztwo podatkowe świadczone wyłącznie na rzecz ich członków,
- firmy audytorskie uprawnione na podstawie odrębnych przepisów do badania sprawozdań finansowych,
- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością lub spółki akcyjne, które spełniają warunki wskazane w art. 4 ust. 1 pkt 3 ww. ustawy.

Zawodowe wykonywanie czynności doradztwa podatkowego podlega ochronie ustawowej, a wykonywanie ich przez podmioty nie uprawnione jest zabronione i podlega karze grzywny. Na doradcy podatkowym ciąży obowiązek zawarcia umowy ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej z tytułu wykonywania zawodu.

Doradcy podatkowi, w przypadku świadczenia na rzecz klienta pomocy prawnej lub czynności doradztwa podatkowego, są instytucjami obowiązanyymi w takim samym zakresie jak adwokaci, radcowie prawni, prawnicy zagraniczni. Ponadto są instytucjami obowiązanyymi w związku z wykonywaniem czynności doradztwa podatkowego innych niż wymienione w art. 2 ust. 1 pkt 14 nowej ustawy AML/CTF.

Na liście doradców podatkowych, zgodnie z informacjami z dnia 18 marca 2019 r., było wpisanych 8 929 osób.³⁵

Biegli rewidenci wykonują swój zawód na podstawie przepisów ustawy z dnia 11 maja 2017 r. o biegłych rewidentach, firmach audytorskich oraz nadzorze publicznym (Dz.U. z 2017 r. poz. 1089, ze zm.). Zgodnie z art. 3 ust. 1 w ramach swojej pracy biegły rewident wykonuje czynności rewizji finansowej oraz świadczy usługi atestacyjne inne niż czynności rewizji finansowej, niezastrzeżone do wykonywania przez biegłych rewidentów, a także usługi pokrewne. Swoją zawód może wykonywać jako: osoba fizyczna prowadząca działalność gospodarczą we własnym imieniu i na własny rachunek albo wspólnik firmy audytorskiej, albo osoba fizyczna pozostająca w stosunku pracy z firmą audytorską, albo

³⁵ <https://krdp.pl/doradcy.php>, 18.03.2019 r.

osoba fizyczna (w tym osoba prowadząca działalność gospodarczą w innym niż wymienionym zakresie), która zawarła umowę cywilnoprawną z firmą audytorską.

Zgodnie z informacjami z rejestru biegłych rewidentów, prowadzonym przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów – wg stanu na 19 marca 2019 r. – było 5 901 biegłych rewidentów oraz 1 512 firm audytorskich.³⁶

Podmioty prowadzące działalność w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych, gier w karty i gier na automatach

Funkcjonowanie rynku gier hazardowych reguluje *ustawa z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (Dz. U. z 2018 r. poz. 165, ze zm.) oraz przepisy wykonawcze do tej ustawy. Zgodnie z mini grami hazardowymi są gry losowe, zakłady wzajemne, gry w karty, gry na automatach.

Grami losowymi są gry, w tym urządzone przez sieć Internet, o wygrane pieniężne lub rzeczowe, których wynik w szczególności zależy od przypadku. Są to: gry liczbowe, loterie pieniężne, gra telebingo, gry cylindryczne, gry w kości, gra bingo pieniężne, gra bingo fantowe, loterie fantowe, loterie promocyjne, loterie audioteksowe.

Zakładami wzajemnymi są zakłady o wygrane pieniężne lub rzeczowe, polegające na odgadywaniu wyników sportowego współzawodnictwa ludzi lub zwierząt, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranej zależy od łącznej kwoty wpłaconych stawek - totalizatory oraz zaistnienia różnych zdarzeń, w tym zdarzeń wirtualnych, w których uczestnicy wpłacają stawki, a wysokość wygranych zależy od umówionego, między przyjmującym zakład a wpłacającym stawkę, stosunku wpłaty do wygranej - bukmacherstwo.

Grami na automatach są gry na urządzeniach mechanicznych, elektromechanicznych lub elektronicznych, w tym komputerowych oraz gry odpowiadające zasadom gier na automatach urządzone przez sieć Internet o wygrane pieniężne lub rzeczowe, w których gra zawiera element losowości.

Grami w karty są gry black jack, poker i baccarat, jeżeli są rozgrywane o nagrody pieniężne lub rzeczowe.

Prowadzenie działalności w zakresie gier liczbowych, loterii pieniężnych, gry telebingo oraz gier na automatach poza kasynem gry, a także urządzenie gier hazardowych przez sieć Internet (z wyjątkiem zakładów wzajemnych i loterii promocyjnych), jest objęte monopolem państwa.

Na podstawie ww. *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* urządzenie gier hazardowych wymaga – w zależności od rodzaju gry – koncesji lub zezwolenia ministra właściwego do spraw finansów publicznych albo uzyskania zezwolenia właściwego dyrektora izby administracji skarbowej (IAS) lub ewentualnie zgłoszenia do właściwego dyrektora IAS.

³⁶ <https://www.pibr.org.pl/pl/search/auditor?firmy=1>, 19.03.2019 r.

Tabela nr 2 - Liczba podmiotów prowadzących działalność w zakresie gier losowych, zakładów wzajemnych, gier w karty i gier na automatach

Wyszczególnienie	Liczba podmiotów	
	2017 r. ³⁷	2018 r. (wstępne dane)
Gry liczbowe (monopol)	1	1
Loterie pieniężne (monopol)	1	1
Kasyna gry	8	9
Salony gier na automatach	0	1
Zakłady wzajemne:	9	15
w punktach naziemnych	8	10
przez Internet	7	14
Loterie audiotekstowe	18	15
Loterie promocyjne	132	b.d.

Operatorzy pocztowi

Zgodnie z art. 3 pkt 12 ustawy z 23 listopada 2012 r. - Prawo pocztowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 2188, ze zm.), operatorem pocztowym jest przedsiębiorca uprawniony do wykonywania działalności pocztowej, na podstawie wpisu do rejestru operatorów pocztowych. Prawo pocztowe przewiduje także istnienie operatora wyznaczonego - szczególnego rodzaju operatora pocztowego, który jest obowiązany do świadczenia usług pocztowych. Do dnia 1 stycznia 2016 r. operatorem wyznaczonym była Poczta Polska S.A.

Według informacji zawartych w rejestrze operatorów pocztowych, prowadzonym przez Prezesa Urzędu Komunikacji Elektronicznej, wg stanu na 18 marca 2019 r. było 289 operatorów pocztowych.³⁸

Fundacje i stowarzyszenia

Fundacja jest to forma prawna organizacji pozarządowej, w której istotnym elementem jest kapitał przeznaczony na określony cel. Zgodnie z art. 1 ustawy z dnia 6 kwietnia 1984 r. o fundacjach (Dz.U z 2018 r. poz. 1491, ze zm.) „fundacja może być ustanowiona dla realizacji zgodnych z podstawowymi interesami Rzeczypospolitej Polskiej celów społecznie lub gospodarczo użytecznych, w szczególności takich, jak: ochrona zdrowia, rozwój gospodarki i nauki, oświata i wychowanie, kultura i sztuka, opieka i pomoc społeczna, ochrona środowiska oraz opieka nad zabytkami”. Fundacje mogą realizować jednocześnie kilka celów.

Zgodnie z danymi GUS, wg stanu na 31 grudnia 2018 r. było 26 567 fundacji³⁹.

Fundacje są instytucjami obowiązanyymi w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

³⁷ Na podstawie: Informacja o realizacji ustawy o grach hazardowych w 2017 roku, Ministerstwo Finansów, Warszawa 2018 r., s. 13.

³⁸ <https://archiwum.uke.gov.pl/marta/index.php>, 18.03.2019 r.

³⁹ Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2018 r., GUS, Warszawa 2019 r., s. 29.

Z informacji uzyskanych w trybie art. 14 ust. 4 nowej ustawy AML/CTF od starostów i ministrów wynika, że zidentyfikowali oni 7 fundacji jako instytucje obowiązane (wg stanu na 31 grudnia 2018 r.).⁴⁰

Stowarzyszenie jest podstawową formą organizacyjno-prawną, w której realizowane jest zagwarantowane konstytucyjnie jedno z najistotniejszych praw obywatelskich – prawo wolności swobodnego zrzeszania się i podejmowania wspólnych działań. Według art. 2 ust. 1 ustawy z 7 kwietnia 1989 r. - *Prawo o stowarzyszeniach* (Dz.U. z 2017 r. poz. 210, ze zm.) jest ono „dobrowolnym, samorządnym, trwałym zrzeszeniem o celach niezarobkowych”.

Stowarzyszenie samodzielnie określa swoje cele, programy działania i struktury organizacyjne oraz uchwała akty wewnętrzne dotyczące jego działalności, a jego działalność opiera się na pracy społecznej swoich członków. Do prowadzenia swych spraw stowarzyszenie może zatrudniać pracowników, w tym swoich członków.

Zgodnie z danymi GUS, wg stanu na 31 grudnia 2018 r. było 114 687 stowarzyszeń⁴¹.

Instytucjami obowiązany są jedynie stowarzyszenia posiadające osobowość prawną, w zakresie, w jakim przyjmują lub dokonują płatności w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro, bez względu na to, czy płatność jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane.

Według informacji uzyskanych w trybie art. 14 ust. 4 nowej ustawy AML/CTF od starostów i wojewodów nie wynika, aby zidentyfikowali oni instytucje obowiązane wśród nadzorowanych stowarzyszeń (wg stanu na 31 grudnia 2018 r.).⁴²

Inne niefinansowe instytucje obowiązane

Dużą grupę instytucji obowiązanych działających poza rynkiem finansowym stanowią przedsiębiorcy prowadzący działalność nieregulowaną, głównie na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - *Prawo przedsiębiorców* (Dz. U. poz. 646, ze zm.). Wśród nich znajdują się instytucje obowiązane wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 12, 16-18, 23-24 nowej ustawy AML/CTF.

Z informacji ze strony <https://gieldekryptowalut.pl/najwieksze-gielly-i-kantory-kryptowalut/> (z dnia 8 października 2018 r.) wynika, że w sieci swoje usługi w języku polskim oferowało co najmniej 30 kantorów i giełd kryptowalut, tj. podmiotów, które możnaby rozważać jako instytucje obowiązane, o których mowa w art. 2 ust. 1 pkt 12 nowej ustawy AML/CTF. Jednak tylko połowa z nich była prowadzona przez podmioty zarejestrowane w Polsce, pozostałe są własnością podmiotów zarejestrowanych za granicą.

⁴⁰ Informacje przekazane przez starostów i ministrów bazowały na posiadanej przez nich wiedzy. W części odpowiedzi wskazywano na ograniczone możliwości ustalania, które z fundacji spełniają warunki wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 21 nowej ustawy AML/CTF.

⁴¹ Zmiany strukturalne grup podmiotów gospodarki narodowej w rejestrze REGON, 2018 r., GUS, Warszawa 2019 r., s. 29.

⁴² Informacje przekazane przez starostów i wojewodów bazowały na posiadanej przez nich wiedzy. W części odpowiedzi wskazywano na ograniczone możliwości ustalania, które ze stowarzyszeń spełniają warunki wskazane w art. 2 ust. 1 pkt 22 nowej ustawy AML/CTF (tj. podczas kontroli przeprowadzanych zgodnie z innymi przepisami lub poprzez pobieranie oświadczeń od stowarzyszeń).

Rozróżnienie pomiędzy giełdami i kantorami kryptowalut bazuje na różnicy w modelach ich działalności. Kantory kryptowalut świadczą swoje usługi zarówno w Internecie, jak i w stacjonarnych punktach usługowych. Umożliwiają one swoim klientom zakup lub sprzedaż określonej ilości jednostek zdecentralizowanych walut wirtualnych. Nie oferują one usług w zakresie przechowywania tych jednostek lub też kluczy prywatnych umożliwiających dostęp do nich. Z kolei giełdy kryptowalut świadczą szerszy zakres usług. Transakcje kupna i sprzedaży jednostek kryptowalut mogą być zawierane z giełdą kryptowalut, jak również – na podstawie kojarzenia ofert kupna i sprzedaży jej klientów – pomiędzy różnymi ich użytkownikami. Ponadto oferują one swoim klientom prowadzenie portfeli elektronicznych na ich rzecz.

W Polsce istnieje również możliwość realizacji transakcji kupna i sprzedaży zdecentralizowanych walut wirtualnych za gotówkę albo w punktach stacjonarnych niektórych giełd i kantorów kryptowalut, albo za pośrednictwem specjalnych bankomatów. Wg informacji serwisu <https://coinatmradar.com/>⁴³ w Polsce działało 23 maszyn, dzięki którym można kupić lub sprzedaż Bitcoin-y.

W obrocie nieruchomościami może uczestniczyć pośrednik - przedsiębiorca prowadzący działalność gospodarczą z zakresu pośrednictwa w obrocie nieruchomościami. Pośrednictwo w obrocie nieruchomościami polega na odpłatnym wykonywaniu czynności zmierzających do zawarcia przez inne osoby umów. Zakres czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami określa umowa pośrednictwa. Umowa wymaga formy pisemnej lub elektronicznej pod rygorem nieważności. Nie jest możliwe podanie liczby pośredników w obrocie nieruchomościami, bowiem każdy przedsiębiorca może wykonywać czynności pośrednictwa w obrocie nieruchomościami pod warunkiem posiadania ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z wykonywaniem tych czynności.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2018 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 18 548 podmiotów wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) – 6831Z, tj. pośrednictwa w obrocie nieruchomościami⁴⁴.

Usługowe prowadzenie ksiąg rachunkowych – zgodnie z art. 76a ust. 1 *ustawy z 29 września 1994 r. o rachunkowości* (Dz. U z 2019 r. poz. 351) – jest działalnością gospodarczą, w rozumieniu przepisów *ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców*, polegającą na świadczeniu usług w zakresie:

- prowadzenia, na podstawie dowodów księgowych, ksiąg rachunkowych, ujmujących zapisy zdarzeń w porządku chronologicznym i systematycznym,
- okresowego ustalania lub sprawdzania drogą inwentaryzacji rzeczywistego stanu aktywów i pasywów,

⁴³ Weryfikacja z dnia 08.10.2018 r.

⁴⁴ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2018,7,6.html>, 19.03.2019 r.

- wyceny aktywów i pasywów oraz ustalanie wyniku finansowego,
- sporządzania sprawozdań finansowych,
- gromadzenia i przechowywania dowodów księgowych oraz pozostałej dokumentacji przewidzianej ww. ustawą.

Działalność polegającą na usługowym prowadzeniu ksiąg rachunkowych może wykonywać każdy przedsiębiorca, pod warunkiem że czynności z zakresu prowadzenia ksiąg będą wykonywane przez osoby, które mają pełną zdolność do czynności prawnych oraz nie były skazane prawomocnym wyrokiem sądu za przestępstwo przeciwko wiarygodności dokumentów, mieniu, obrotowi gospodarczemu, obrotowi pieniędzmi i papierami wartościowymi, za przestępstwo skarbowe oraz za przestępstwa określone w rozdziale 9 ww. ustawy. Dodatkowym warunkiem prowadzenia takiej działalności jest wymóg, aby przedsiębiorca nie później niż w dniu poprzedzającym dzień rozpoczęcia wykonywania działalności zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej za szkody wyrządzone w związku z prowadzoną działalnością w zakresie usługowego prowadzenia ksiąg rachunkowych.

Zgodnie z art. 2 ust. 1 pkt 16 nowej ustawy AML/CTF instytucjami obowiązany są także przedsiębiorcy w rozumieniu *ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców*, niebędący innymi instytucjami obowiązany, którzy świadczą usługi polegające na:

- tworzeniu osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej,
- pełnieniu funkcji członka zarządu lub umożliwianiu innej osobie pełnienia tej funkcji lub podobnej funkcji w osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej,
- zapewnianiu siedziby, adresu prowadzenia działalności lub adresu korespondencyjnego oraz innych pokrewnych usług osobie prawnej lub jednostce organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej,
- działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania jako powiernik trustu, który powstał w drodze czynności prawnej,
- działaniu lub umożliwieniu innej osobie działania jako osoba wykonująca prawa z akcji lub udziałów na rzecz podmiotu innego niż spółka notowana na rynku regulowanym podlegającym wymogom dotyczącym ujawniania informacji zgodnie z prawem UE lub podlegająca równoważnym standardom międzynarodowym.

Z danych GUS zawartych w kwartalnej informacji o podmiotach gospodarki narodowej, wg stanu na 31 grudnia 2018 r., w krajowym rejestrze urzędowym gospodarki narodowej REGON (bez osób fizycznych prowadzących wyłącznie indywidualne gospodarstwa rolne), było zarejestrowanych ogółem 15 760 podmiotów wskazujących na prowadzenie działalności w zakresie określonym kodem PKD – 8211Z, tj. związanej z administracyjną obsługą biura⁴⁵. Podklasa ta obejmuje „działalność związaną z codzienną administracyjną obsługą biura, taką

⁴⁵ <https://stat.gov.pl/obszary-tematyczne/podmioty-gospodarcze-wyniki-finansowe/zmiany-strukturalne-grup-podmiotow/kwartalna-informacja-o-podmiotach-gospodarki-narodowej-w-rejestrze-regon-rok-2018,7,6.html>, 19.03.2019 r.

jak: recepcja, planowanie finansowe, rachunkowość, księgowość, obsługa personelu i dostarczanie poczty, wykonywaną na zlecenie”.

Jedną z czynności bankowych określonych w art. 5. *ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe* są czynności polegające na udostępnieniu skrytki sejfowej, o ile czynności te są wykonywane przez banki. Jednak udostępnianie skrytek sejfowych może być również przedmiotem działalności gospodarczej w rozumieniu *ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców*.

Relatywnie szeroką kategorią instytucji obowiązanych, obejmujących podmioty gospodarcze działające w różnych branżach, są przedsiębiorcy w przyjmujący lub dokonujący płatności za towary w gotówce o wartości równej lub przekraczającej równowartość 10 000 euro bez względu na to, czy transakcja jest przeprowadzana jako pojedyncza operacja, czy kilka operacji, które wydają się ze sobą powiązane. Jakkolwiek art. 19 *ustawy z dnia 6 marca 2018 r. - Prawo przedsiębiorców* wskazuje na obowiązek przedsiębiorców dokonywania i przyjmowania płatności związanych z wykonywaną działalnością gospodarczą za pośrednictwem ich rachunków płatniczych, w każdym przypadku gdy jednorazowa wartość transakcji, bez względu na liczbę wynikających z niej płatności, przekracza 15 000 zł lub równowartość tej kwoty, to jednak odnosi się on tylko do transakcji pomiędzy przedsiębiorcami.

3. INFORMACJE O DANYCH PRZEKAZYWANYCH DO GIIF

3.1. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PODEJRZANYCH

W 2018 r. w systemie informatycznym GIIF zarejestrowano 3 622 zawiadomień opisowych⁴⁶ o działalności i transakcjach podejrzanym, tzw. SAR (ang. *Suspicious Activity Reports*), które włączono do prowadzonych postępowań analitycznych. Powyższe zawiadomienia zawierają opis kilku, kilkunastu, a w niektórych przypadkach kilkuset transakcji (powiązanych ze sobą poprzez strony transakcji, okoliczności przeprowadzenia transakcji, zbliżony okres realizacji i/lub zaangażowanie tych samych wartości majątkowych) i towarzyszących im okoliczności, które w przekonaniu zgłaszającej instytucji lub jednostki mogą być związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. Często częściami składowymi tych zawiadomień są dodatkowe dane i dokumenty uzasadniające podejrzenia i mające na celu usprawnienie prowadzenia postępowania (np. historie rachunków, kopie dokumentów dotyczących transakcji, itp.).

Tabela nr 3 - Liczba SAR otrzymanych w okresie 2001-2018

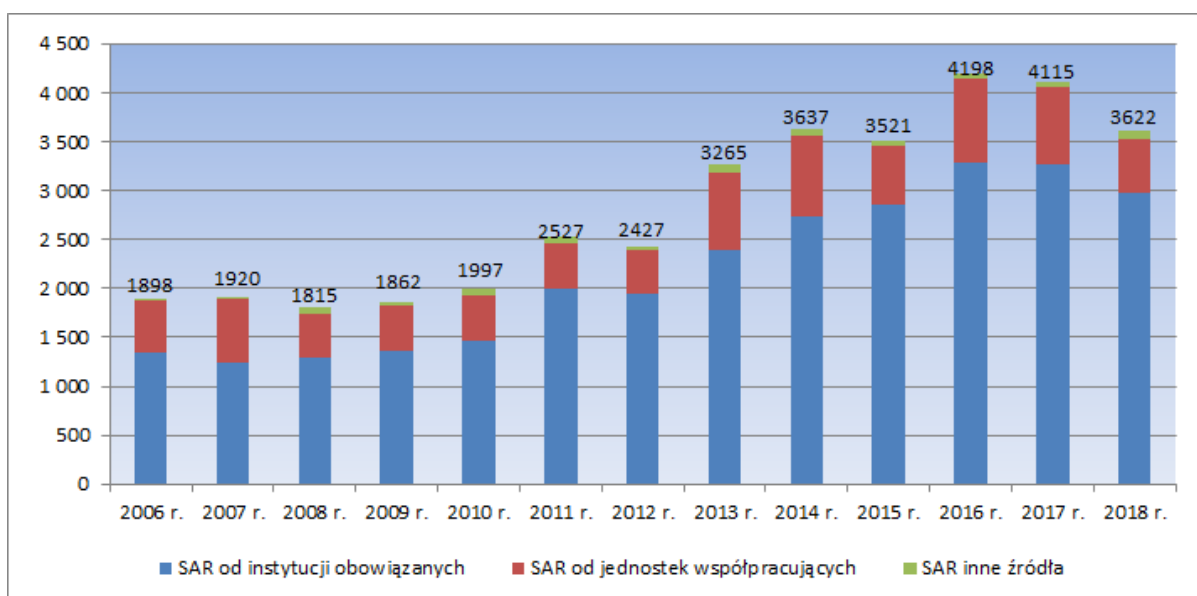
Okres	Instytucje obowiązane	Jednostki współpracujące	Inne źródła	Łącznie
2001 r. (od VII)	102	115	14	231
2002 r.	358	237	19	614
2003 r.	739	211	15	965
2004 r.	860	521	16	1 397
2005 r.	1 011	500	15	1 526
2006 r.	1 351	530	17	1 898
2007 r.	1 244	648	28	1 920
2008 r.	1 287	460	68	1 815
2009 r.	1 362	464	36	1 862
2010 r.	1 462	476	59	1 997
2011 r.	2 004	461	62	2 527
2012 r.	1 954	436	37	2 427
2013 r.	2 399	789	77	3 265
2014 r.	2 739	823	75	3 637
2015 r.	2 863	604	53	3 520
2016 r.	3 290	853	55	4 198
2017 r.	3 272	796	47	4 115
2018 r.	2 982	543	97	3 622

⁴⁶ Przekazanych zarówno według przepisów starej ustawy AML/CTF, jak i nowej ustawy AML/CTF.

Zawiadomienia opisowe – w porównaniu z zawiadomieniami o pojedynczych transakcjach podejrzanych – zawierają więcej informacji, zwłaszcza w odniesieniu do powziętego przez instytucje obowiązane podejrzenia popełnienia przestępstwa oraz okoliczności towarzyszących transakcjom. Tak szerokie spectrum informacyjne umożliwia szybszą weryfikację otrzymanych danych w innych źródłach informacji oraz skraca czas realizacji działań podejmowanych przez GIIF we współpracy z prokuraturą i organami ścigania.

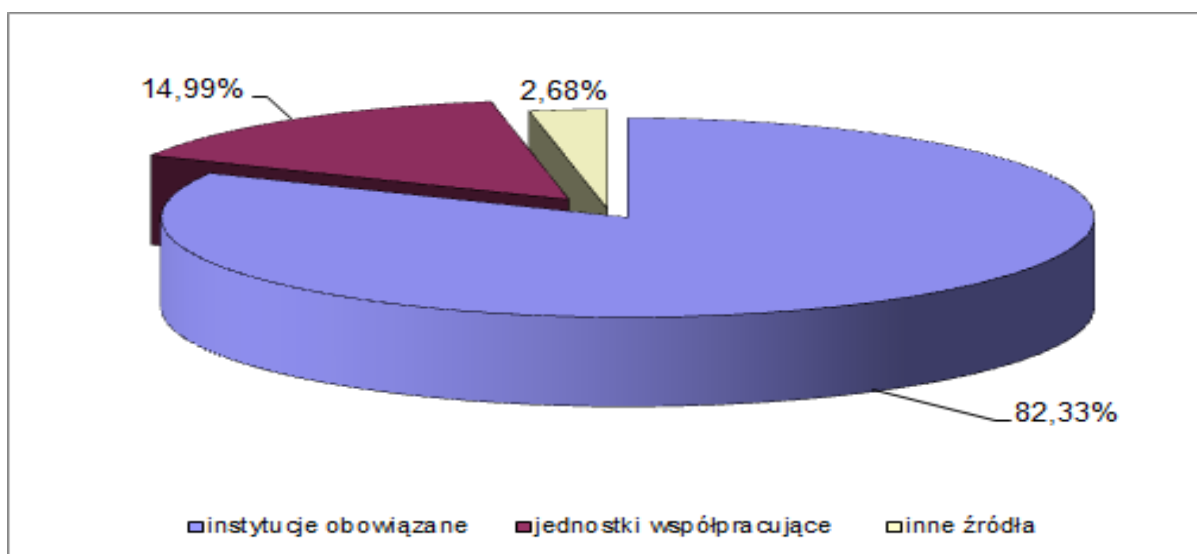
Liczba zawiadomień opisowych ze wszystkich źródeł utrzymuje się na wysokim poziomie od sześciu lat, choć w ostatnim roku zaobserwowano spadek (do poziomu z 2015 r.).

Wykres nr 1 – Liczba SAR raportowanych do GIIF w latach 2009-2018

Udział procentowy zawiadomień opisowych otrzymanych z poszczególnych źródeł informacji zobrazowany jest na wykresie nr 2.

Wykres nr 2 - Źródła SAR w 2018 r.

W 2018 r. zarejestrowano 543 zawiadomienia opisowe od jednostek współpracujących. Liczba ta utrzymuje się na wysokim poziomie, ale w 2018 r. spadła w porównaniu do pięciu ubiegłych lat.

Od instytucji obowiązanych GIIF otrzymał w 2018 r. 2 982 zawiadomienia opisowe. Ich liczba pozostaje od kilku lat na poziomie dwukrotnie wyższym, niż średnia z lat 2006-2010, jednak w porównaniu do lat 2016 i 2017 jest niższa o ok. 10%.

W 2018 r. GIIF otrzymał od instytucji obowiązanych 42 766 informacji o pojedynczych transakcjach, których okoliczności mogą wskazywać na związek z popełnieniem przestępstwa (ang. *Suspicious Transaction Reports* - STR), w tym 42 737 transakcji były oznaczonych jako mogące mieć związek z praniem pieniędzy (ang. *Suspicious Transaction Reports on Money Laundering*, w skrócie STR-ML), a 29 transakcji – jako mogące mieć związek z finansowaniem terroryzmu (ang. *Suspicious Transaction Reports on Terrorist Financing*, w skrócie STR-TF).

Podobnie jak w poprzednich latach, na ogólną liczbę informacji tego typu zgłaszanych do GIIF składały się informacje o pojedynczych transakcjach podejrzanych, zgłoszone przez instytucje obowiązane do GIIF bezpośrednio jako takie, których okoliczności według raportującej instytucji obowiązanej mogły wskazywać na związek z przestępstwem prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu (w trybie art. 11 w związku z art. 8 ust. 3 starej ustawy AML/CTF), oraz informacje o pojedynczych transakcjach podejrzanych zgłoszone przez instytucje obowiązane do GIIF w trybie uzupełnienia/zmiany informacji przekazanej uprzednio jako informacja o zwykłej transakcji ponadprogowej (w trybie art. 11 w związku z art. 8 ust.1 starej ustawy AML/CTF, tj. informacji o transakcji ponadprogowej, która w wyniku późniejszej analizy uznana została za taką, której okoliczności mogą wskazywać na możliwy związek z przestępstwem). Od dnia 13 lipca 2018 r. obowiązują okresy przejściowe w zakresie przekazywania informacji o transakcjach do GIIF – instytucje obowiązane przekazują od 13 października 2018 r. informacje o transakcjach ponadprogowych (o których mowa w art. 72 nowej ustawy AML/CTF) zgodnie z przepisami nowej ustawy AML/CTF lub zgodnie z przepisami starej ustawy AML/CTF.

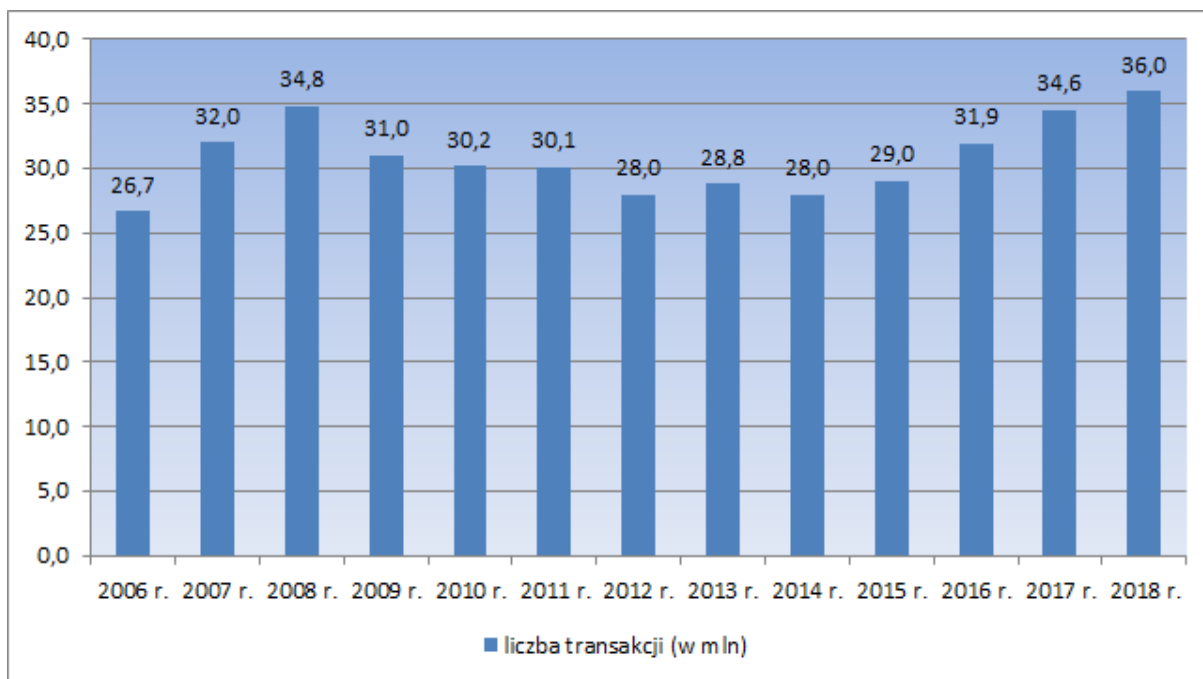
Zmiana zasad raportowania informacji o transakcjach ponadprogowych powoduje, że bezpośrednie porównywanie do roku poprzedniego nie jest w pełni miarodajne, tym niemniej w 2018 r. informacje drugiego typu, tj. uzupełnienia/zmiany informacji przekazanej uprzednio jako zwykła ponadprogowa, stanowiły ok. 25% ogółu liczby zgłoszonych STR-ów (w 2017 r. było to ok. 36,6%). Tym samym odsetek ten jest najniższy od kilku lat (ok. 42,7% w 2015 r. i ok. 29,4% w 2016 r.). Zaobserwować można znaczne wahania odsetka transakcji drugiego typu i bezwzględnych liczb zgłaszanych STR-ów (w 2015 r. – ogółem 70 345 STR-ów, w 2016 r. – 36 782, w 2017 r. – 62 124). Wydaje się, że są one spowodowane różnymi czynnikami, z których jednym było różne traktowanie przez instytucje obowiązane zapisów w komunikacie GIIF o zasadach raportowania „transakcji podejrzanych” z dnia 27 stycznia 2015 r. (opublikowanego w portalu Ministerstwa Finansów w części dotyczącej GIIF), zgodnie z którym „W przypadku gdy instytucja obowiązana stwierdzi, że transakcja wcześniej zarejestrowana jako transakcja ponadprogowa, tj. o której jest mowa w art. 8 ust. 1 ustawy, spełnia kryteria wskazane w art. 8 ust. 3 ustawy, powinna dokonać korekty karty transakcji poprzez wpisanie odpowiedniego kodu transakcji podejrzanej w polu 08 - «Kpdjrz» oraz wyjaśnień co do okoliczności podejrzanych w polu 45 - «Uwagi», a następnie przekazać informację o korekcie transakcji do GIIF.” Analiza informacji nadsyłanych w poprzednich

latach wskazywała, że istniały problemy z jednoznaczną interpretacją obowiązków ustawowych związanych z zasadami raportowaniem informacji o pojedynczych transakcjach, których okoliczności wskazują na możliwy związek z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu. W 2018 r. dodatkowo nakłada się na to kwestia okresów przejściowych w raportowaniu informacji. Pełne wejście w życie nowych zasad raportowania wszystkich rodzajów informacji na podstawie przepisów nowej ustawy powinno spowodować uporządkowanie tych kwestii i ułatwić jednolitą interpretację.

3.2. INFORMACJE O TRANSAKCJACH PONADPROGOWYCH

W 2018 r. GIIF otrzymał informacje o ok. 35,97 mln transakcji o tzw. transakcjach ponadprogowych (w trybie art. 11 w związku z art. 8 ust. 1 starej ustawy AML/CTF i w trybie art. 72 nowej ustawy AML/CTF), których równowartość przekracza ustawowy próg. Są one gromadzone w systemie informatycznym GIIF i przetwarzane w Departamencie Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów – zarówno na potrzeby postępowań analitycznych prowadzonych przez GIIF, jak i na potrzeby analiz prowadzonych w wyniku realizacji wniosków uprawnionych organów. Liczba informacji o transakcjach tego rodzaju przekazywanych rokrocznie do GIIF pozostaje na zbliżonym poziomie, przy czym w ostatnich pięciu latach rosła z roku na rok o kilku procent.

Wykres nr 3 – Liczba informacji o transakcjach ponadprogowych otrzymanych przez GIIF w latach 2006-2018

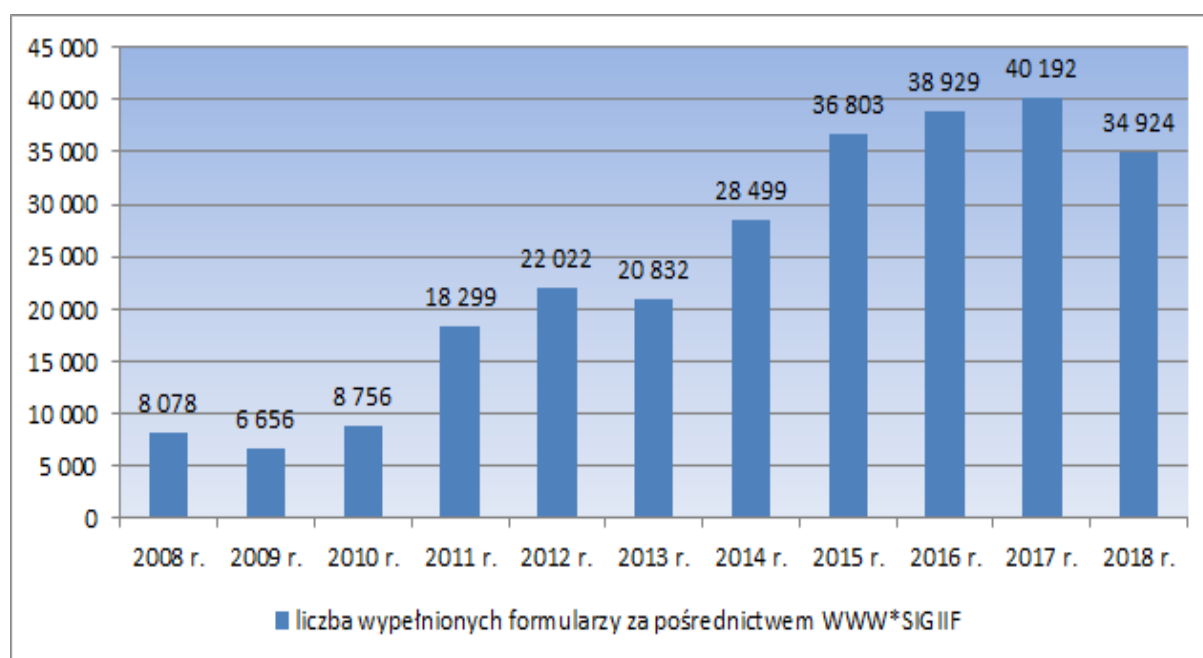
Instytucje obowiązane przekazują dane o ww. transakcjach zbiorczo, w postaci plików, w terminie do 14 dni po upływie każdego miesiąca kalendarzowego, w którym zostały zarejestrowane (przepisy nowej ustawy AML/CTF zmieniają tą zasadę na raportowane do siedmiu dni po wykonaniu transakcji, ale ze względu na okresy przejściowe w dalszym ciągu w napływie informacji do GIIF dominował cykl z 14 dniem miesiąca jako data graniczna).

W 2018 r. system informatyczny GIIF przyjął 120 tys. plików z danymi dotyczącymi ww. transakcji. Ok. 92,2% (ponad 110 tys.) wszystkich plików zostało przekazane za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej GIIF. Pozostałe pliki zostały przekazane za pośrednictwem bezpiecznej poczty elektronicznej.

W przypadku przekazywania informacji o transakcjach za pośrednictwem bezpiecznej strony internetowej możliwe jest przesłanie przy jej pomocy pliku zawierającego informacje o wielu transakcjach, wygenerowanego w odpowiednim formacie z systemu instytucji obowiązanej (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez duże instytucje, przekazujące miesięcznie informacje o wielu transakcjach – w 2018 r. w ten sposób dostarczone zostało ok. 63% wszystkich plików), jak i wypełnienie formularza zawierającego elektroniczną wersję karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW (to jest rozwiązanie wykorzystywane głównie przez mniejsze instytucje, przekazujące informacje o niewielu transakcjach miesięcznie).

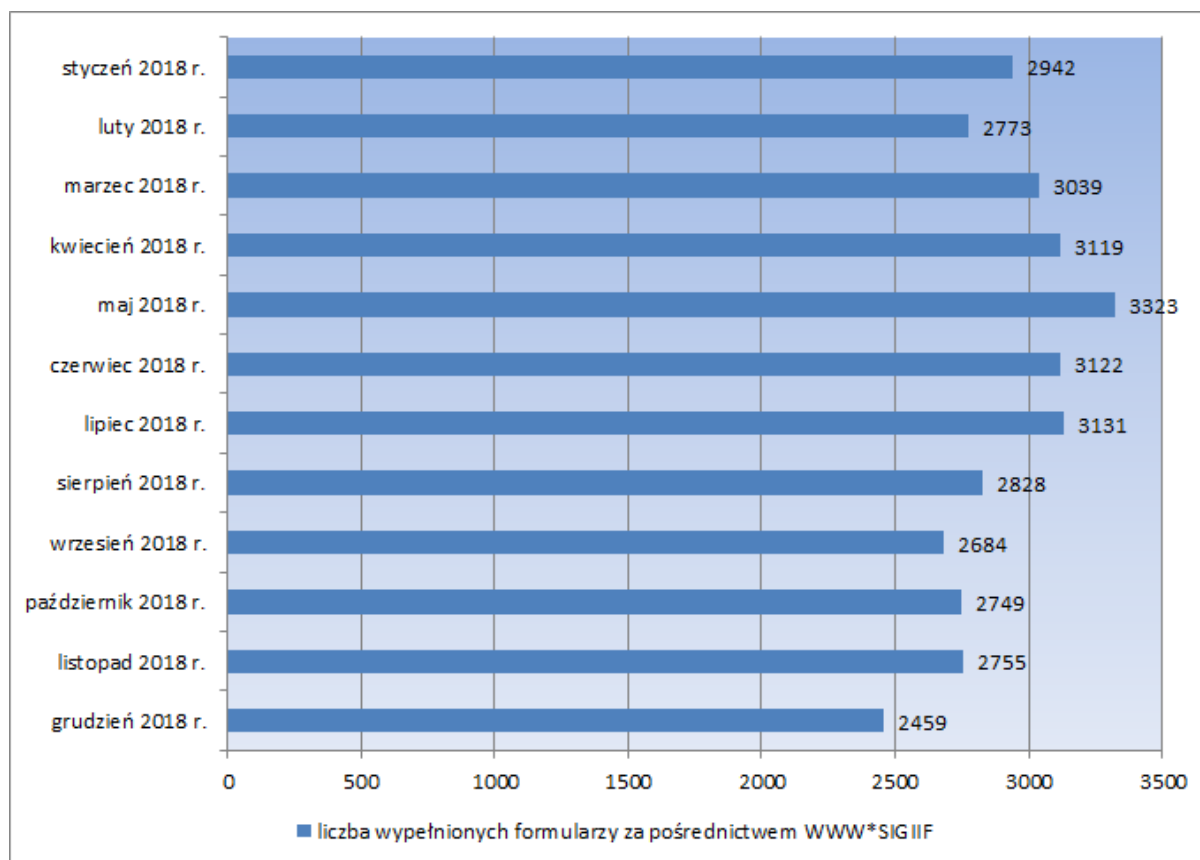
Liczba informacji o transakcjach zarejestrowanych poprzez wypełnienie elektronicznego formularza karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW rosła począwszy od skokowego wzrostu w roku 2011 r., kiedy przekazano w ten sposób 18,3 tys. transakcji (przy liczbie wahającej się pomiędzy 6,7 tys. a 8,7 tys. transakcji rocznie w latach 2008-2010). W latach 2012 i 2013 liczba transakcji przekazanych tą drogą wzrosła do poziomu powyżej 20 tysięcy, w 2014 r. osiągnęła poziom 28,5 tys., w 2015 r. 36,8 tys. transakcji, w 2016 r. 38,9 tys., a w 2017 r. 40,2 tys. W 2018 r. odnotowano spadek liczby wypełnionych formularzy – do 35 tys.

Wykres nr 4 - Transakcje zarejestrowane poprzez wypełnienie elektronicznego formularza karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW systemu informatycznego GIIF w latach 2008-2018

Spadek liczby wypełnionych formularzy WWW bezpośrednio na stronie nie jest związany ze zmianą przepisów w lipcu 2018 r. – rozkład miesięczny (zilustrowany na wykresie nr 5) wskazuje, że jeśli można zaobserwować spadek liczby formularzy wypełnianych w ostatnich miesiącach roku, to jest on niewielki i nie tłumaczy spadku rok do roku.

Wykres nr 5 - Transakcje zarejestrowane poprzez wypełnienie elektronicznego formularza karty transakcji bezpośrednio na stronie WWW systemu informatycznego GIIF w kolejnych miesiącach 2018 r.

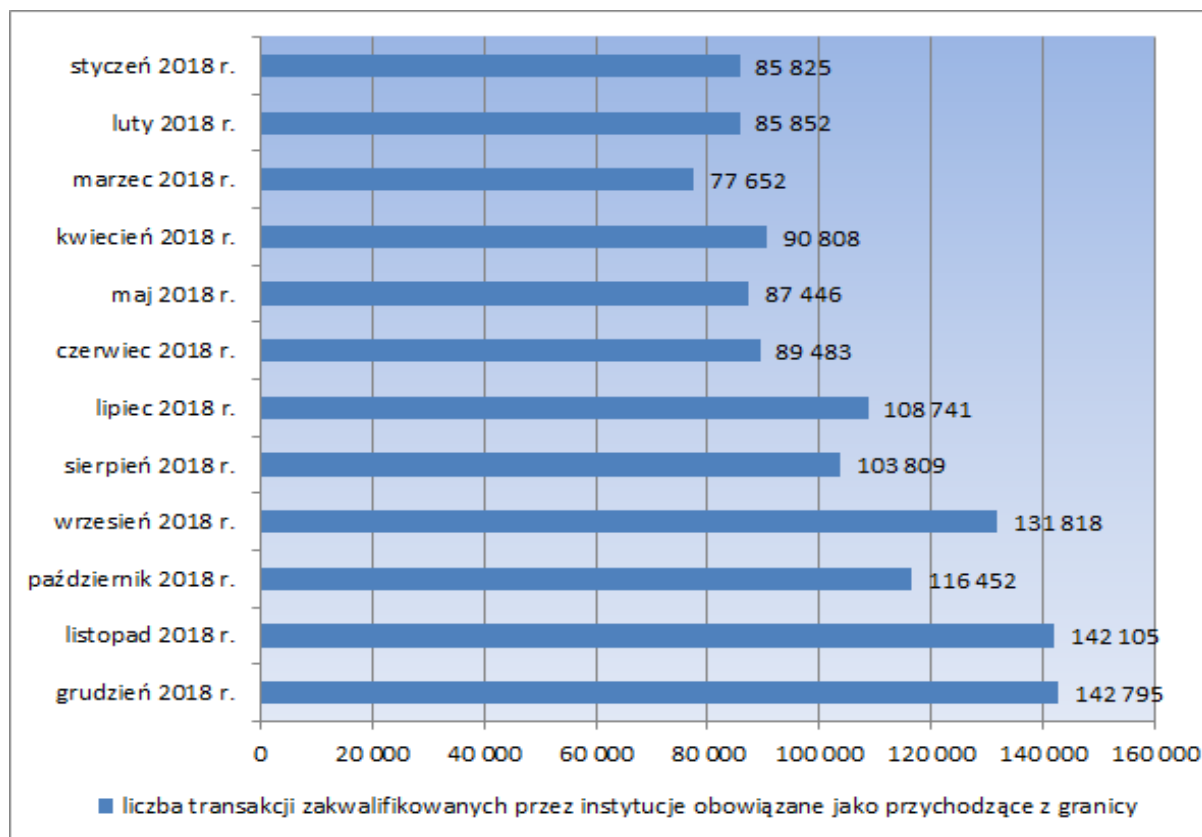

Na niewielkim poziomie utrzymała się liczba informacji o transakcjach przekazywanych w formie papierowych kart transakcji (w 2008 r. – 5,5 tys., w 2009 r. – 3,6 tys., w 2010 r. – 3,2 tys., w 2011 r. 2,5 tys., w 2012 r. – 1,5 tys., w 2013 r. – 1,2 tys., w 2014 r. – 1,2 tys., w 2015 r. – 1,3 tys., w 2016 r. – 1,0 tys., w 2017 – do 1,3 tys., w 2018 – 1,0 tys.). Należy zaznaczyć, że nawet tak niewielka część informacji przekazywana przez instytucje obowiązane do GIIF w postaci papierowych kopii kart transakcji, wymaga proporcjonalnie znacznie więcej pracy przy gromadzeniu i wprowadzaniu do baz danych niż informacje o transakcjach przekazywane drogą elektroniczną. Sytuacja powinna ulec zmianie po zakończeniu okresów przejściowych w zakresie przekazywania informacji do GIIF – od 13 lipca 2019 r. wszystkie dane będą raportowane w formie elektronicznej. Jednocześnie już teraz (tj. od 13 października 2018 r.) dostępne są nowe formularze kart transakcji na stronie WWW systemu informatycznego GIIF. Nawet w przypadku wyboru potwierdzającego przekazanie informacji poprzez przesłanie wypełnionego formularza w wersji papierowej, dane w wersji elektronicznej będą trafiać bezpośrednio do systemu informatycznego GIIF.

Spośród wspomnianych 35,97 mln transakcji, przekazanych do baz GIIF w 2018 r., ok. 6,26% stanowiły transakcje zaliczone przez instytucje obowiązane do kategorii wpłat lub wypłat gotówkowych (w 2017 r. było to ok. 6,72%, a w 2016 r. transakcje tego typu stanowiły ok. 7,55%). Jednocześnie ok. 12,50% stanowiły transakcje z udziałem podmiotów, dla których instytucja obowiązana wskazała miejsce zamieszkania poza granicami Polski lub obywatelstwo inne niż polskie, a ok. 3,51% transakcji zostało zakwalifikowanych przez instytucje obowiązane jako przychodzące z zagranicy. Miesięczny rozkład liczby transakcji

zakwalifikowanych przez instytucje obowiązane jako przychodzące z zagranicy przedstawia wykres nr 6.

Wykres nr 6 - Transakcje ponadprogowe zakwalifikowane przez instytucje obowiązane jako przychodzące z zagranicy w 2018 r.

Widać wyraźny wzrost liczby transakcji tego typu w ostatnich czterech miesiącach roku, co jest odzwierciedleniem zmiany w przepisach o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Nowa ustawa AML/CTF jednoznacznie wskazała, że transfery środków przychodzące z zagranicy podlegają raportowaniu do GIIF, kładąc tym samym kres interpretacyjnym spekulacjom, jakie towarzyszyły poprzednio obowiązującym przepisom. Efektem jest wzrost liczby raportowanych transferów z zagranicy. Odnotowując jako pozytywną przystosowanie się instytucji obowiązanych w tym zakresie do obowiązujących przepisów, należy zwrócić uwagę, że analiza przekazywanych informacji wskazuje, iż wiele jest jeszcze do poprawienia w zakresie jakości przekazywanych informacji o transferach przychodzących z zagranicy. Chęć poprawy ich jakości jest uwidocznił w dopracowywaniu wzorów dokumentów elektronicznych, które będą obowiązkowe po zakończeniu okresów przejściowych wprowadzonych przepisami nowej ustawy AML/CTF.

Otrzymane informacje o transakcjach zostały udostępnione w systemie informatycznym GIIF jako dane wejściowe dla dalszych analiz. W szczególności informacje te były poddawane automatycznym procesom analitycznym. Przykładowo, wszystkie informacje o transakcjach były weryfikowane pod kątem ewentualnych powiązań z podmiotami podejrzanymi o finansowanie terroryzmu lub podmiotami pochodzącymi z krajów wysokiego ryzyka czy też objętych sankcjami. Automatycznie są poszukiwane powiązania informacji o transakcjach z innymi rodzajami informacji dostępnych w systemie (na przykład z zapytaniami

zewnętrznych podmiotów – prokuratury, zagranicznych jednostek analityki finansowej itd.), które są następnie wykorzystywane w postępowaniach analitycznych lub przekazywane do zewnętrznych podmiotów zwracających się do GIIF o przekazanie informacji finansowych. Powyższych powiązań szukano z wykorzystaniem funkcjonujących w systemie informatycznym GIIF modeli analitycznych, które były stosowane zarówno w procesach automatycznego generowania raportów, jak i w analizach tworzonych *ad hoc* na potrzeby konkretnego problemu.

Informacje o transakcjach ponadprogowych są wykorzystywane zarówno do ekstrakcji danych o rachunkach podmiotów podejrzanych, jak i informacji o samych transakcjach, stanowiąc pomocne źródło danych w prowadzonych postępowaniach analitycznych. Informacje o transakcjach są dostępne do analiz zarówno w postaci prostej, gdzie zadając pytanie o konkretny podmiot czy rachunek można uzyskać dostęp do zgromadzonych danych, jak i jako źródło dla analizy powiązań – poprzez wykorzystanie możliwości wyszukania w bazie danych obiektów (rachunków, podmiotów) powiązanych, tj. pozostających względem siebie w relacji o zdefiniowanym typie (np. podmiotów czy rachunków powiązanych poprzez wystąpienia w łańcuchu transakcji). Tego typu analiza powiązań w zakresie rachunków dotyczy tylko rachunków, o których informacje zostały wyekstrahowane z informacji o transakcjach ponadprogowych i STR-ów.

3.3. INFORMACJE Z DEKLARACJI PRZEWOZU ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH⁴⁷

Zgodnie z art. 15a pkt 5 starej ustawy AML/CTF i art. 85 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF, organy Straży Granicznej i organy KAS przekazują do GIIF informacje z deklaracji przewozu przez granicę UE środków pieniężnych.

W 2018 r. (podobnie jak w latach 2011-2017) wspomniane informacje były przekazywane z wykorzystaniem elektronicznego kanału komunikacji – bezpośrednio do systemu informatycznego GIIF. GIIF otrzymał informacje o 13,0 tys. zgłoszeniach przewozu środków (w 2017 r. – 11,8 tys.), zawartych w 7,8 tys. deklaracji przewozu (w 2017 r. – 7,1 tys. deklaracji).⁴⁸ Część z tych deklaracji przewozu zawiera więcej niż jedno zgłoszenie (zgłoszenia dotyczą środków różnych rodzajów).

Wśród danych dostarczonych w 2018 r. 11 116 zgłoszeń dotyczyło deklaracji wwozu środków na teren UE, a 771 zgłoszeń dotyczyło deklaracji wywozu środków z UE (GIIF otrzymał też informacje o 701 zgłoszeniach z deklaracji przewozu środków pomiędzy krajami UE oraz 366 deklaracji przewozu środków pomiędzy krajami spoza UE). Liczba zgłoszeń z deklaracji przekazanych przez organy Straży Granicznej i organy KAS w 2018 r. wzrosła w porównaniu do 2017 r. o ok. 10%. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w sumarycznej wartości kwot zgłoszonych w deklaracjach środków wwożonych do UE (w 2016 r. – 830,9 mln zł, w 2017 r. – 1 154 mln zł, w 2018 r. – 1 231 mln zł). Natomiast sumaryczna kwota w PLN dla środków deklarowanych jako wywożone z UE spadła w 2018 r. w porównaniu do

⁴⁷ Wszystkie kwoty w tym rozdziale wyliczone w złotych wg średniotygodniowych kursów danej waluty.

⁴⁸ Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 17 listopada 2010 r. w sprawie formy i trybu przekazywania przez organy Straży Granicznej oraz organy celne informacji Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej (Dz.U Nr 233 z 2010 r. poz. 1526), do GIIF trafiają zgłoszenia wwozu/wywozu środków oddzielne dla każdego rodzaju wwożonych/wywożonych środków zgłoszonych w jednej deklaracji przewozu.

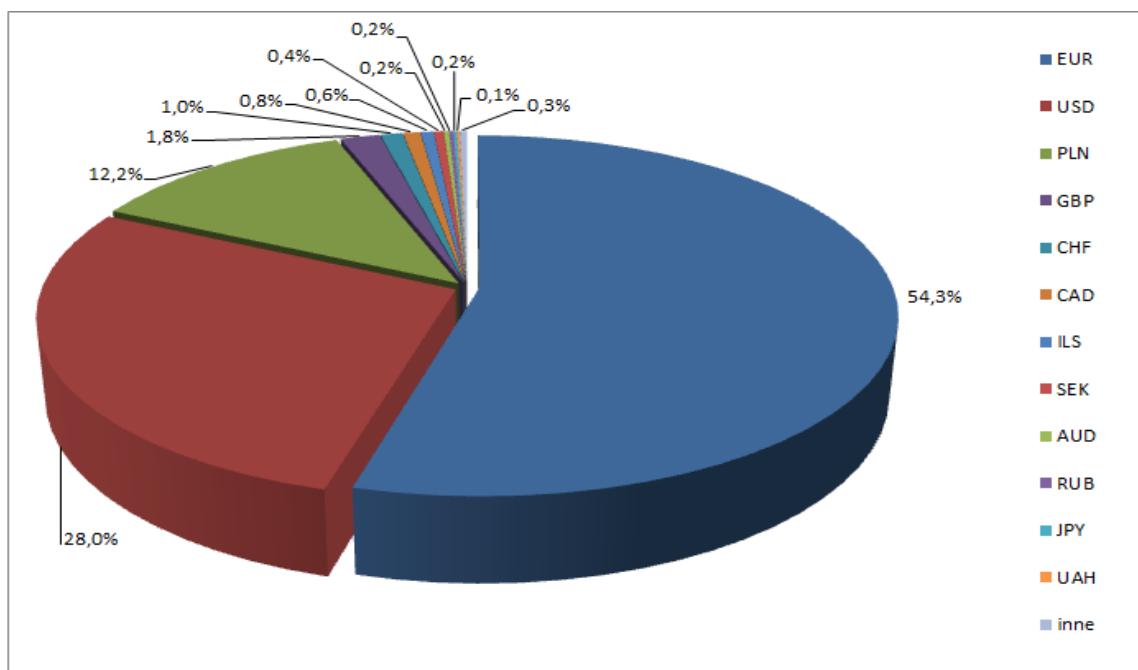
roku poprzedniego (w 2016 r. – 120,2 mln zł, w 2017 r. – 155,3 mln zł, w 2018 r. – 136,4 mln zł).

Wartość deklarowanych środków dla przywozu do UE wyniosła (uszeregowanie wg wartości w zł):

- 156,6 mln EUR,
- 95,5 mln USD,
- 149,6 mln PLN,
- 4,56 mln GBP,
- 3,31 mln CHF,
- 3,46 mln CAD,
- 7,22 mln ILS,
- 12,8 mln SEK,
- 1,04 mln AUD,
- 39,3 mln RUB,
- 58,9 mln JPY,
- 10,9 mln UAH.

Łączne zadeklarowane kwoty w powyżej wymienionych walutach przekraczają każdorazowo wartość 1,0 mln w złotych. Ponadto informacje o deklaracjach przekazane do GIIF dotyczyły jeszcze przewozu środków o kwotowo mniejszych wartościach w przypadku 42 innych walut (w 2016 r. było to 35 innych walut, w 2017 r. – 37).

Wykres nr 7 - Udział walut w środkach deklarowanych jako wwożone do UE w 2018 r.

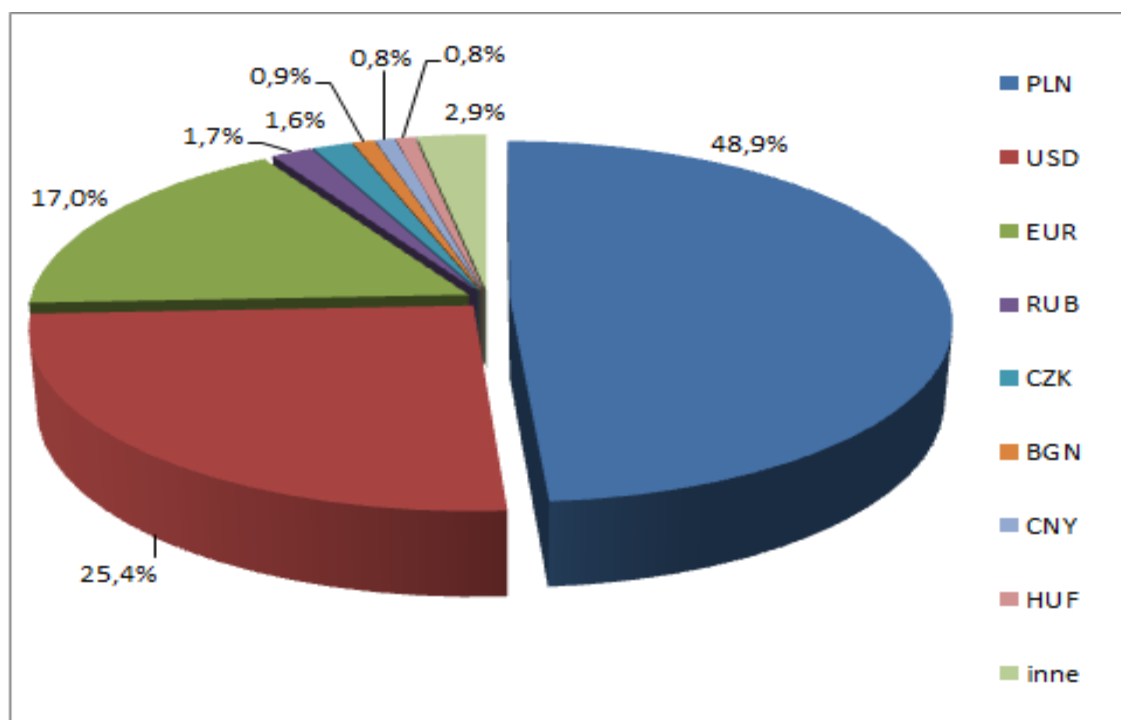

Z kolei dla wywozu środków z UE deklarowana wartość wyniosła (uszeregowane wg wartości w zł):

- 66,6 mln PLN,
- 9,6 mln USD,
- 5,4 mln EUR,
- 40,1 mln RUB,
- 13,5 mln CZK,
- 0,57 mln BGN,
- 2,00 mln CNY
- 82,0 mln HUF.

Łączne zadeklarowane kwoty w powyżej wymienionych walutach przekraczają każdorazowo wartość 1,0 mln w złotych. Na wysokim poziomie pozostała kwota deklarowanych jako PLN wywożone poza UE (37,6 mln zł w 2016 r., 79,8 mln zł w 2017 r., 66,6 mln zł w 2018 r.). Powoduje to, że w powyższym rankingu deklaracje w PLN znalazły się na pierwszym miejscu. Ponadto informacje o deklaracjach przekazane do GIIF dotyczyły także przewozu środków o kwotowo mniejszych wartościach w 30 innych walutach.

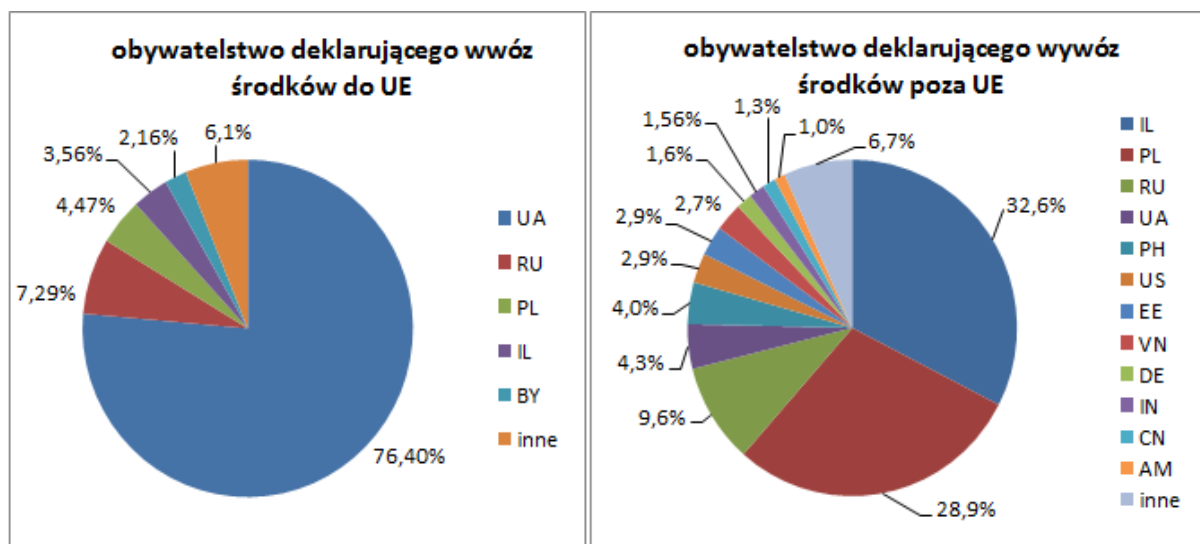
Wykres nr 8 - Udział walut w środkach deklarowanych jako wywożone poza UE w 2018 r.

Wwóz najczęściej deklarowali (podobnie jak w poprzednim roku) obywatele Ukrainy (w 76,40% przypadków), następnie obywatele Rosji (w 7,29% przypadków), Polski (w 4,47% przypadków), Izraela (w 3,56% przypadków) i Białorusi (w 2,16% przypadków), a oprócz nich również obywatele 63 innych krajów. Wywóz najczęściej deklarowali obywatele Izraela (w 32,56% przypadków – jest to zmiana w stosunku do roku poprzedniego, kiedy obywatele Izraela w tym zestawieniu byli na trzeciej pozycji), Polski (w 28,92% przypadków), Rosji

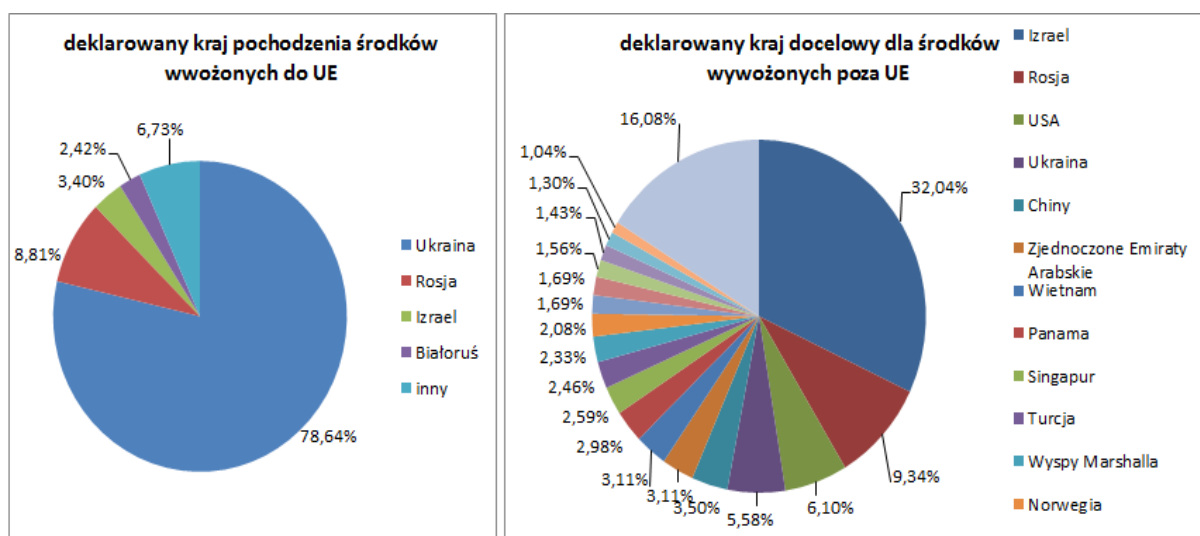
(w 9,60% przypadków), Ukrainy (w 4,28% przypadków), Filipin (4,02% przypadków), Stanów Zjednoczonych (2,85% przypadków), Estonii (2,85% przypadków), Wietnamu (2,72% przypadków), Niemiec (1,56% przypadków), Indii (1,56% przypadków), Chin (1,30% przypadków) i Armenii (1,04% przypadków), a ponadto obywatele innych 28 krajów.

Wykres nr 9 – Wwóz/wywóz środków wg obywatelstwa deklarujących w 2018 r.

Analiza kierunków, z których następował wwóz środków na teren UE, wskazuje, że aż 78,64% deklaracji dotyczyło środków wwożonych z Ukrainy, 8,81% – z Rosji, 3,40% – z Izraela, 2,24% – z Białorusi (pozostałe deklaracje dotyczyły wwozu z 57 innych jurysdykcji). W przypadku wywozu środków z UE deklarowanym miejscem docelowym najczęściej był Izrael (32,04% przypadków), Rosja (9,34%), Ukraina (5,58%), Chiny (3,50%), Zjednoczone Emiraty Arabskie (3,11%), Wietnam (3,11%), Panama (2,98%), Singapur (2,59%), Turcja (2,46%), Wyspy Marshalla (2,33%), Norwegia (2,08%), Kanada (1,69%), Kamerun (1,69%), Hongkong (1,56%), Armenia (1,43%), Filipiny (1,30%), Liberia (1,04%) (pozostałe deklaracje dotyczyły wywozu do 38 innych jurysdykcji).

Wykres nr 10 – Wwóz/wywóz środków wg deklarowanych kierunków w 2018 r.

4. ANALIZY

4.1. PRZECIWDZIAŁANIE PRANIU PIENIĘDZY

Uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie określonym przepisami o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz podejmowanie działań w celu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu jest podstawowym zadaniem GIIF. Wykonując to zadanie GIIF bada przebieg transakcji, co do których powziął uzasadnione podejrzenie, udostępnia uprawnionym podmiotom informacje o transakcjach oraz uzyskuje od podmiotów obowiązanych żądane informacje, a także współpracuje z zagranicznymi instytucjami i międzynarodowymi organizacjami zajmującymi się przeciwdziałaniem praniu pieniędzy lub finansowaniu terroryzmu. Wszystkie wyżej wymienione działania są podejmowane w celu przeprowadzenia kompleksowej analizy zebranych informacji pod kątem popełnienia przez podejrzanego podmioty przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu. Przedmiotowa analiza ma doprowadzić do uprawdopodobnienia, że wartości majątkowe będące przedmiotem transakcji pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

4.1.1. POSTĘPOWANIA ANALITYCZNE I ICH EFEKTY

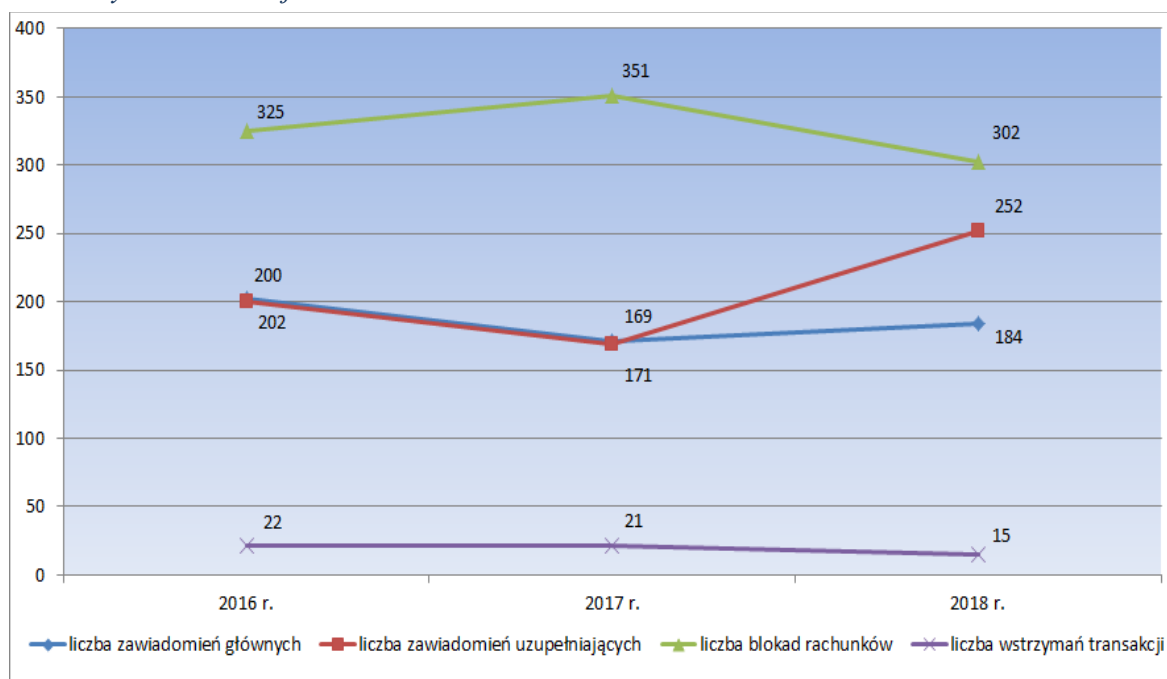
Wykonując swoje ustawowe zadania GIIF wszczął w 2018 r. – na podstawie uzyskanych informacji – 2 160 postępowań analitycznych. Liczba ta obejmuje postępowania dotyczące podejrzenia prania pieniędzy, postępowania z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, a także postępowania wszczęte na bazie informacji przekazanych przez instytucje obowiązane, które nie mogły wykonać obowiązków dotyczących zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego i które nie przeprowadziły transakcji, nie podpisały umowy z klientem lub rozwiązały zawarte już umowy. Liczba prowadzonych spraw pozostawała na tym samym poziomie co w roku poprzednim. Wynikiem przeprowadzonych postępowań analitycznych było:

- 1) Przekazanie do właściwych miejscowo prokuratur 184 zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy (tzw. zawiadomień głównych). Łączna kwota wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa wyniosła ok. 6,2 mld zł. Zawiadomienia zostały przekazane do prokuratur w trybie art. 31 ust 1 lub art. 18, lub też art. 18a starej ustawy AML/CTF albo art. 103 lub art. 86 ust. 8, lub też art. 87 ust. 3 nowej ustawy AML/CTF, tzn. zostały sporządzone na podstawie posiadanych przez GIIF informacji, ich przetworzenia lub analizy, a jednocześnie GIIF przekazał prokuraturze posiadane materiały uzasadniające podejrzenie prania pieniędzy. Oprócz

ww. zawiadomień głównych GIIF przekazał również do prokuratur 252 zawiadomień, które zawierały materiały łączące się podmiotowo bądź przedmiotowo z prowadzonymi przez prokuratury postępowaniami w sprawie prania pieniędzy, a z których wynikało uzasadnione podejrzenie popełnienia tego przestępstwa (tj. tzw. zawiadomień uzupełniających). Materiały te zostały uzyskane w toku następczych, prowadzonych przez GIIF postępowań analitycznych. Łączna kwota wartości majątkowych, które były przedmiotem podejrzenia przestępstwa w tych materiałach, wyniosła ponad 0,1 mld zł.

- 2) Zablokowanie 302 rachunków, na których zgromadzono środki o łącznej wartości ok. 430,6 mln zł, oraz wstrzymanie 15 transakcji na kwotę ok. 116,7 mln zł. Przy czym z inicjatywy GIIF zostały zablokowane 233 rachunki, na których zgromadzono środki o łącznej wartości ponad 382,1 mln zł oraz wstrzymano 2 transakcje w wysokości 0,04 mln zł. Wskazane wyżej kwoty środków zablokowanych na rachunkach są szacunkowe, rzeczywista kwota tych środków może być wyższa z uwagi na specyfikę blokady rachunków (podczas trwania blokady nałożonej przez GIIF środki w dalszym ciągu mogą wpływać na rachunki, natomiast nie mogą być wypłacane lub przelewane na kolejne rachunki).
- 3) Przekazanie do uprawnionych organów i jednostek 1 245 informacji z własnej inicjatywy GIIF.

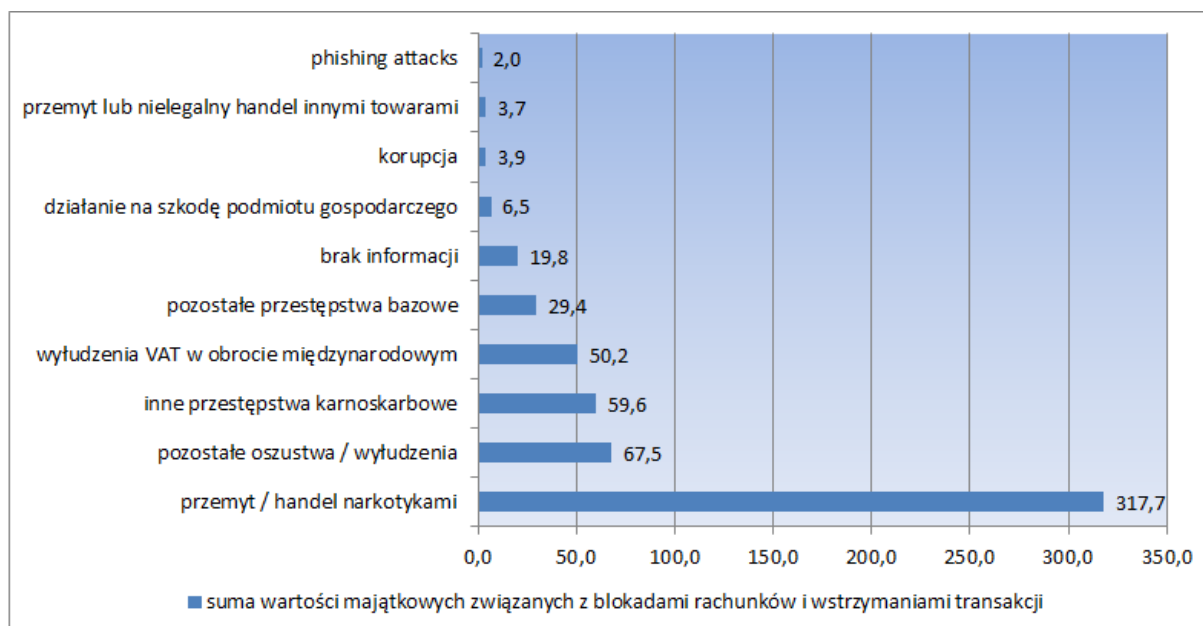
Wykres nr 11 – Zestawienie dotyczące liczby zawiadomień do prokuratury, blokad rachunków i wstrzymań transakcji w latach 2016-2018

Na powyższym wykresie zaprezentowano łączną liczbą zawiadomień do prokuratury, zarówno wysyłanych na podstawie przepisów starej ustawy AML/CTF, jak i nowej ustawy AML/CTF. W oparciu o te samą zasadę przedstawiono dane odnoszące się do blokad rachunków i wstrzymań transakcji, zrealizowanych na żądanie GIIF.

Jakkolwiek liczba blokad rachunków i wstrzymań transakcji były mniejsze niż w roku poprzednim, to jednak suma kwot, których one dotyczyły, były znacząco wyższe.

Wykres nr 12 – Podział wartości majątkowych, zgromadzonych na rachunkach zablokowanych lub będących przedmiotem transakcji wstrzymanych, według typologii odnoszącej się do podejrzenia popełnienia przestępstwa bazowego (w mln zł)

W omawianym okresie sprawozdawczym GIIF przesłał do uprawnionych organów i jednostek następującą ilość powiadomień:

- 589 do jednostek Krajowej Administracji Skarbowej,
- 250 do Policji (w tym do Centralnego Biura Śledczego Policji),
- 199 do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (w tym do Centrum Antyterrorystycznego),
- 122 do Centralnego Biura Antykorupcyjnego,
- 56 do Służby Kontrwywiadu Wojskowego
- 13 do Straży Granicznej,
- 9 do Agencji Wywiadu,
- 7 do Komisji Nadzoru Finansowego.

W 2018 roku najwięcej powiadomień z własnej inicjatywy GIIF skierował do jednostek Krajowej Administracji Skarbowej. Podobnie jak w latach ubiegłych znacząca większość powiadomień wskazywała na podejrzenie oszustw podatkowych, związanych z podatkiem od towarów i usług. Powiadomienia te obejmowały problemy związane z zaniżaniem lub nieujawnianiem obrotów wskutek fałszowania lub ukrywania faktur; wyłudzeniem naliczonego podatku VAT; oszustw typu „znikający podatnik”; oszustw karuzelowych, transakcji wewnątrzwspólnotowych i związanych z nimi zakupów na tzw. magazyn w celu zaniżenia podatku należnego. Część powiadomień zawierała informacje dotyczące podejrzenia ukrywania przedmiotu opodatkowania, zaniżania przychodów, nieujawnione dochody czy oszustwa w imporcie towarów.

Przekazane przez GIIF z własnej inicjatywy powiadomienia do organów KAS wielokrotnie stanowiły podstawę do wszczęcia przez te organy postępowań kontrolnych w zakresie

prawidłowości obliczania i wpłacania podatków stanowiących dochód budżetu Państwa z tytułu podatku od osób fizycznych, podatku od osób prawnych oraz podatku od towarów i usług. Efekt postępowań kontrolnych wielokrotnie wskazywał, że kontrolowane podmioty nie prowadziły rzeczywistej, deklarowanej działalności gospodarczej, były podmiotami wystawiającymi „puste” faktury VAT, które u nabywców służyły do nieuprawnionego zmniejszenia podatku należnego od towarów i usług, co w konsekwencji wpływało na uszczuplenie należności Skarbu Państwa. Ponadto ww. postępowania kontrolne wykazywały, że kontrolowane podmioty nie dokonywały zapłaty do właściwego urzędu skarbowego kwot podatku VAT, które zostały wykazane w wystawionych fakturach sprzedaży. Ustalenia w postępowaniu kontrolnym i zebrany materiał dowodowy stanowił podstawę wszczęcia dochodzenia o przestępstwa skarbowe, przekształcane następnie w śledztwa, prowadzone pod nadzorem prokuratur. W wyniku koordynacji działań GIIF uczestniczył w takich śledztwach prokuratorskich dostarczając materiał dowodowy składający się z analiz przepływów finansowych i dokonywał blokad rachunków posiadając uzasadnione podejrzenie, że te wartości majątkowe pochodzą z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

Ponadto GIIF przekazał znaczącą liczbę powiadomień do Policji w tym do CBŚP. Informacje zawarte w ww. powiadomieniach wykorzystywane były przez KGP oraz CBŚP do podejmowania czynności ustawowych, których rezultatem były m.in. wszczęte postępowania przygotowawcze. Informacje przekazane przez GIIF wykorzystywane były również w postępowaniach już się toczących.

Następną dużą grupą były powiadomienia do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego. Powiadomienia zawierały dane o transakcjach, które mogły mieć związek z podejrzeniem czynu zabronionego, którego zbadania należy do kompetencji Agencji, w tym m.in.: rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw godzących w podstawy ekonomiczne państwa oraz jego bezpieczeństwo, rozpoznawania, zapobiegania i wykrywania przestępstw korupcji osób pełniących funkcje publiczne, a także dotyczących produkcji i obrotu towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, nielegalnego wytwarzania, posiadania i obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi, bronią masowej zagłady oraz środkami odurzającymi i substancjami psychotropowymi w obrocie międzynarodowym.

Przekazywane przez GIIF powiadomienia zawierające kompleksową analizę podejrzanych i nieuzasadnionych przepływów finansowych, po weryfikacji i dokonaniu ustawowych czynności przez organy ścigania stanowiły często kompleksowy materiał dowodowy dający podstawę wszczęcia śledztwa lub dołączenia do już prowadzonego postępowania karnego. Podobnie jak w poprzednim roku przekazywane przez GIIF informacje o transakcjach były wykorzystywane w szczególności w śledztwach dotyczących działalności zorganizowanych grup przestępczych zajmujących się nielegalnym obrotem olejem napędowym, sprzętem elektronicznym czy też śledztwach dotyczących hurtowego handlu powiązanego z Wólką Kosowską (w tym handlu tzw. „podróbkami”), a także oszustw związanych z piramidami finansowymi oraz transakcjami dotyczącymi handlu walutami wirtualnymi. Niejednokrotnie przesłane przez GIIF informacje stanowiły też podstawę do opracowywania przez prokuratorów pisemnych wniosków do GIIF o udostępnienie informacji zgromadzonych w trybie i zakresie przewidzianym przepisami o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu na potrzeby prowadzonego postępowania karnego. Przeprowadzone w związku z powiadomieniami GIIF postępowania przygotowawcze umożliwiły

przedstawienie wielu osobom zarzutów popełnienia przestępstwa oraz odzyskanie środków majątkowych o wielomilionowej wartości. W wielu przypadkach koordynacja działań GIIF i uprawnionych organów ścigania doprowadziła do aresztowań członków grup przestępczych oraz blokady rachunków bankowych z wartościami majątkowymi, pochodzącymi z korzyści związanych z popełnieniem czynu zabronionego.

4.1.2. PRZYKŁADOWE KIERUNKI ANALIZ

Pranie pieniędzy pochodzących z przestępstw skarbowych

Podobnie jak w poprzednich latach przestępstwa skarbowe wciąż są najczęściej identyfikowanymi przestępstwami bazowymi do prania pieniędzy. Przestępstwa te prowadzą nie tylko do znacznego uszczuplenia dochodów budżetu państwa, ale również naruszają interesy uczestników obrotu gospodarczego, zakłócając uczciwą konkurencję i zagrażając legalnie działającym podmiotom. W 2018 r. instytucje państwowe w dalszym ciągu szczególnie nacisk kładły na tzw. „uszczelnianie systemu VAT” oraz na walkę z przestępstwami skarbowymi, w których aktywnie brał udział GIIF.

Tak jak w latach poprzednich, w zawiadomieniach przesyłanych do GIIF, najczęściej wskazywane były transakcje mające na celu wyłudzenie zwrotu lub niepłacenie należnego podatku VAT, powodując uszczuplenie należności Skarbu Państwa, jednocześnie zagrażając legalnie działającym w danej branży podmiotom. Zawiadomienia od instytucji obowiązanych i jednostek współpracujących dotyczyły przede wszystkim obrotu paliwami, sprzętem elektronicznym, artykułami spożywczymi oraz tekstyliami. Transakcje opisane w tych zawiadomieniach przeprowadzane są przez powiązane i współpracujące ze sobą podmioty. Organizatorzy przestępczego procederu transferują przez rachunki tych podmiotów środki finansowe w celu pozorowania przeprowadzania legalnych transakcji handlowych. Przelewy środków przez kolejne rachunki są najczęściej przeprowadzane z wykorzystaniem opcji natychmiastowych przelewów elektronicznych. Transfery te nie mają związku z rzeczywistą sprzedażą towarów. Ponadto, często firmy i spółki, zaangażowane w proceder, funkcjonują przez krótki okres i co pewien czas zastępowane są przez kolejne podmioty, pełniąc rolę tzw. „znikających podatników”. Przy transakcjach wewnątrzwspólnotowych, firmy te najczęściej przekazują środki na rachunki kontrahentów zagranicznych. Zasilane są natomiast, przez legalnie działające podmioty, które wywiązują się ze swoich zobowiązań wobec organów podatkowych. Są to firmy pośredniczące, pełniące rolę tzw. „bufora”, których celem jest zakamufłowanie pozorności obrotu handlowego w transakcjach krajowych. Z analiz wynika, że często w obiegu między podmiotami pozostają te same środki finansowe.

Pranie pieniędzy pochodzących z handlu kontraktami terminowymi na obrót gazem

Na podstawie zawiadomienia GIIF, przygotowanego w związku z prowadzonym postępowaniem analitycznym, w ramach którego współpracowano z Prokuraturą Regionalną w Warszawie, CBŚP oraz KAS, zostało wszczęte przez prokuraturę pierwsze w Polsce śledztwo w sprawie tzw. „zbrodni VAT”, za którą grozi kara do 25 lat pozbawienia wolności. GIIF zablokował rachunki bankowe spółek, na których znajdowało się ponad 37 mln zł. Polska spółka, handlująca kontraktami terminowymi na obrót gazem, dokonywała wewnątrzwspólnotowych nabyć od holenderskiej spółki, od których to transakcji w okresie pół roku funkcjonowania powinna zapłacić podatek w wysokości ponad 83 mln zł z tytułu

sprzedaży krajowej. Aby uniknąć zapłaty podatku VAT spółka zadeklarowała fikcyjne zakupy internetowych usług telekomunikacyjnych VoIP w łącznej kwocie ponad 446 mln zł, które udokumentowała 143 nierzetelnymi fakturami. Sygnały VoIP rozliczane były z krajami takimi, jak: Uganda, Ghana, Senegal, Zimbabwe, Togo i Haiti, a płatności w celu utrudnienia ich śledzenia i identyfikacji odbywały się za pomocą malezyjskiej platformy płatniczej

Pranie pieniędzy pochodzących z obrotu walutami wirtualnymi w tzw. piramidzie finansowej

GIIF we współpracy z Prokuraturą Okręgową w Warszawie oraz jedną z krajowych instytucji płatniczych udaremnił próbę wyprowadzenia z Polski ponad 44 mln zł pochodzących ze sprzedaży „pseudo” kryptowaluty Dascoin. Zawiadomienie skierowane przez GIIF do prokuratury dotyczyło możliwości popełnienia przestępstwa z art. 286 Kodeksu karnego, czyli doprowadzenia do niekorzystnego rozporządzania mieniem poprzez dokonywanie sprzedaży za pośrednictwem strony internetowej www.netleaders.com licencji na zakup szeregu produktów i usług, w tym na wydobywanie kryptowaluty i nazwie Dascoin. Z ustaleń GIIF i prokuratury wynika, że model wynagradzania osób zachęcanych do przystąpienia do ekosystemu Dascoin prawdopodobnie miał charakter systemu promocyjnego typu piramida, gdzie zysk konkretnego uczestnika był bezpośrednio uzależniony od wpłat osób dołączających w późniejszym terminie. W Polsce schemat Ponziego, tzw. „piramida finansowa” jest zabroniony. Środki pozyskane od „udziałowców” były następnie transferowane za granicę. Zablokowanie ostatniego transferu o wartości ponad 44 mln zł pozwoliło na zabezpieczenie środków osób oszukanych. Wcześniej kryptowaluta Dascoin została uznana przez *North American Securities Administration Association* za środek przestępstwa finansowego.

Pranie pieniędzy pochodzących z wyłudzeń mikropożyczek z unijnych środków pomocowych

Proceder został zidentyfikowany przez Bank Pośredniczący, który w wyniku przeprowadzonego audytu wewnętrznego ustalił, że pożyczki ze środków pomocowych, którymi zarządzał Bank, trafiały do podmiotów – beneficjentów programu – z pominięciem należytej weryfikacji wniosków o mikropożyczki. Dwaj Pośrednicy Finansowi (działający w formie spółek akcyjnych) kierowali środki do Beneficjentów (spółek z o.o.), powiązanych osobowo/kapitałowo ze swoimi udziałowcami/członkami Rady Nadzorczej. Jednocześnie środki o bardzo wysokiej łącznej wartości trafiały z rachunku jednego z pośredników finansowych na konto jednej z akcjonariuszek, prowadzącej równocześnie niewielką działalność gospodarczą osoby fizycznej, z lakonicznym tytułem przelewu zgodnie z umową lub pożyczki.

W wyniku analizy zgromadzonych informacji GIIF zidentyfikował również liczne wpłaty od bardzo dużej liczby osób fizycznych tytułem nabycia obligacji wyemitowanych przez obydwu Pośredników Finansowych. Zidentyfikowano niewielkie przelewy zwrotne na rzecz obligatariuszy tytułem odsetek lub wykupu obligacji.

Ostatecznie środki finansowe, którymi dysponowali Pośrednicy Finansowi, w rezultacie przeprowadzenia olbrzymiej liczby transakcji finansowych, były wypłacane z rachunków osób fizycznych powiązanych z tymi Pośrednikami i Beneficjentami. W osobnym wątku zidentyfikowano wątpliwe transakcje zakupu/sprzedaży nieruchomości, a następnie

udzielenia pożyczki, w wyniku czego środki od jednego z Beneficjentów Programu zostały wypłacone w bankomatach z rachunku pożyczkobiorcy.

Ponadto znaczną część środków wytransferowano na Daleki Wschód.

W przedmiotowej sprawie GIIF zdołał zablokować środki na rachunkach kilku Beneficjentów oraz na rachunkach osobistych kilku osób fizycznych, na których ukryto wyłudzone środki.

Pranie pieniędzy pochodzących z kradzieży środków z polis klientów

Sprawa została zainicjowana zawiadomieniem w trybie art. 86 nowej ustawy AML/CTF, przesłanym przez jedno z Towarzystw Ubezpieczeń na Życie. Podejrzenie Towarzystwa wzbudził e-mail od zaniepokojonego Klienta, który dostał od Agenta Ubezpieczeniowego informację o częściowym wykupie jego polisy. Okazało się, że ok. 2 miesiące przed wpływem zawiadomienia do GIIF, Towarzystwo wypowiedziało Agentowi umowę współpracy z 3-miesięcznym okresem wypowiedzenia. W wyniku natychmiastowej analizy innych transakcji realizowanych przez tego samego Agenta zidentyfikowano kilka innych zleceń wykupu zrealizowanych w ciągu poprzedzających dwóch lat, co do których również powzięto podejrzenia co do autentyczności zleceń Klientów. Stwierdzono m.in. podrobione podpisy Klientów na rzekomych dyspozycjach.

Z analizy historii rachunków, na które przelewano środki pochodzące z wykupu polis wynikały rozbieżności między danymi właścicieli rachunków a Uposażonymi z tytułu zawartych umów ubezpieczenia. Beneficjenci przelewali otrzymywane środki na swoje rachunki w innych bankach bądź na rachunki kolejnych podmiotów, m.in. tytułem inwestycji w jedną z medialnych piramid finansowych, co może świadczyć o współuczestnictwie (świadomym bądź nieświadomym) tych osób z nieuczciwym Agentem.

W przedmiotowej sprawie GIIF zablokował środki pochodzące z jednej polisy i skierował zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy do właściwej Prokuratury.

Pranie pieniędzy pochodzących z fikcyjnej działalności firm należących do cudzoziemców

Sprawa została zainicjowana zawiadomieniem w trybie art. 16 starej ustawy AML/CTF dot. awizacji wypłaty wysokokwotowej przez obywatelkę Polski.

Środki przeznaczone do wypłaty pochodziły z Wielkiej Brytanii, od dwóch firm powiązanych personalnie z osobami zza wschodniej granicy RP i przekazywane były łańcuskowo przez rachunki dwóch polskich firm (tytułem zapłaty za orzechy włoskie) również powiązanych z cudzoziemcami. Jeden z podmiotów gospodarczych nie był uprawniony do przeprowadzania transakcji wewnątrzwspólnotowych, nie rozliczał się ani nie składał plików JPK. Z rachunku drugiej spółki Prezes wypłacił kilkaset tysięcy EUR, a resztę (również kilkaset tys. EUR) przekazano na rzecz obywatelki Polski, która awizowała ją do wypłaty.

Próba wypłaty została udaremniona przez organy ścigania, które w wyniku niezwłocznie przeprowadzonych zatrzymań osób – Polaków i cudzoziemców – powiązanych z polskimi firmami uzyskały informację o fikcyjnym charakterze i przedmiocie transakcji. W wyniku zakrojonych na szeroką skalę działań organów ścigania zidentyfikowano kolejne firmy i osoby zaangażowane w nielegalny proceder, którym postawiono zarzuty prania pieniędzy.

Przedmiotowa sprawa jest nieco zmodyfikowanym przykładem nasilającego się procederu wykorzystywania polskiego systemu bankowego do transferu środków pochodzących z bliżej nieokreślonych źródeł zagranicznych. W przedmiotowej sprawie można mieć do czynienia z faktyczną realizacją zysków (w postaci wypłat gotówkowych) przez zagraniczną zorganizowaną grupę przestępczą.

4.2. PRZECIWDZIAŁANIE FINANSOWANIU TERRORYZMU

Podstawowym celem GIIF w zakresie przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu jest odcięcie organizacji terrorystycznych od źródeł ich finansowania. Ustawowe zadania GIIF zakładają uzyskiwanie, gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie informacji w trybie przewidzianym przepisami ustawowymi oraz przekazywanie ich do właściwych służb. Ze względu na różnorodność źródeł służących finansowaniu terroryzmu analizie podlegają zarówno transakcje zgłoszone do GIIF jako podejrzane, jak również legalne transakcje podmiotów, które są realizowane w okolicznościach budzących podejrzenie ich związku z finansowaniem terroryzmu. Informacje, na podstawie których wszczynane są analizy pochodzą przede wszystkim od jednostek współpracujących oraz z sektora bankowego.

Realizując zadania ustawowe z zakresu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu w 2018 r. GIIF wszczął 41 postępowań analitycznych dotyczących transakcji, które potencjalnie mogły mieć związek z finansowaniem terroryzmu oraz 9 postępowań dotyczących podmiotów objętych szczególnymi środkami ograniczającymi – sankcjami międzynarodowymi. Postępowania były prowadzone na podstawie wniosków Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, informacji otrzymywanych od instytucji obowiązyanych, a także informacji lub wniosków otrzymywanych od zagranicznych jednostek analityki finansowej (dalej JAF).

Współpraca z instytucjami obowiązanymi

Postępowania wszczęte na podstawie informacji od instytucji obowiązyanych dotyczyły zwykle transakcji przeprowadzanych przez osoby fizyczne pochodzące z krajów podejrzewanych o wspieranie terroryzmu, na terenie których ugrupowania terrorystyczne prowadzą aktywne działania oraz krajów, na obszarze których prowadzone są działania militarne. GIIF badał wówczas przepływy na osobistych rachunkach bankowych oraz przekazy pieniężne z udziałem tych osób. We współpracy z Centrum Antyterrorystycznym ABW, GIIF poddawał analizie powiązania z osobami lub podmiotami z krajów podwyższonego ryzyka terrorystycznego i identyfikował związki tych osób z organizacjami terrorystycznymi. Weryfikacja podejrzeń finansowania terroryzmu prowadziła w niektórych przypadkach do ich potwierdzenia bądź wykrycia nielegalnej działalności handlowej niemającej związku z finansowaniem terroryzmu lub przeciwnie – do potwierdzenia przeprowadzania określonych transakcji jako legalnej aktywności finansowej prowadzonej np. ze względu na powiązania rodzinne lub biznesowe z podmiotami mającymi siedzibę w krajach podwyższonego ryzyka.

Kolejną znaczącą grupę zawiadomień instytucji obowiązyanych stanowiły informacje o transakcjach podmiotów gospodarczych prowadzących działalność w branży zbrojeniowej. Podejrzenia instytucji obowiązyanych budziły m.in. transakcje z podmiotami, które posiadały powiązania kapitałowe ze spółkami figurującymi na listach podmiotów objętych sankcjami finansowymi. GIIF współpracował w tym zakresie z właściwymi organami głównie przy

weryfikacji legalności transakcji sprzedaży broni, szczególnie w obrocie międzynarodowym, gdy zachodziło podejrzenie przekazywania jej na rzecz organizacji terrorystycznych lub podejrzenie naruszenia zobowiązań międzynarodowych, co do nieudostępniania środków finansowych określonym podmiotom.

Ponadto weryfikacji poddawano szczególnie te transakcje, dla których trudno było ustalić uzasadnienie ekonomiczne oraz transakcje fundacji powiązanych z krajami muzułmańskimi, o których GIIF otrzymał informacje, że mogą finansować organizacje terrorystyczne.

Współpraca z zagranicznymi JAF

Wnioski o udzielenie informacji oraz informacje spontaniczne związane z finansowaniem terroryzmu przychodzące od zagranicznych JAF, na podstawie których zostały wszczęte postępowania analityczne, dotyczyły zwykle osób fizycznych podejrzewanych o związki z tzw. Państwem Islamskim Iraku i Lewantu (arab. *الدولة الإسلامية في العراق والشام*, ang. *Islamic State of Iraq and Sham* - ISIS). Wnioski i informacje pochodziły najczęściej z państw Azji Środkowej oraz państw UE, do których powróciła znaczna liczba tzw. zagranicznych bojowników-terrorystów (ang. *foreign terrorist fighters* - FTF). GIIF otrzymywał zwykle informacje o transakcjach tych osób z polskimi rezydentami i weryfikował je, ewentualnie rozszerzając o dodatkowe informacje, a następnie przekazywał do ABW.

Współpraca z Agencją Bezpieczeństwa Wewnętrznego

GIIF otrzymał od ABW 15 wniosków o udzielenie informacji o osobach i podmiotach, co do których zachodziło podejrzenie finansowania terroryzmu. GIIF udzielił odpowiedzi na wszystkie wnioski, przekazując do ABW informacje otrzymane od instytucji obowiązanych na podstawie przepisów starej i nowej ustawy AML/CTF oraz w niektórych przypadkach dodatkowo informacje otrzymane od zagranicznych JAF.

Przypadek rekrutacji bojowników ISIS w Europie

W 2018 r. GIIF prowadził postępowanie wszczęte na podstawie informacji otrzymanych od zagranicznej JAF, dotyczące prób rekrutowania potencjalnych bojowników ISIS na terenie Szwecji. Obywatel jednego z państw Azji Środkowej, pod przykrywką prowadzenia w Szwecji dużego przedsiębiorstwa, namawiał swoich rodaków do przyjazdu do Szwecji, kusząc ich wysokimi zarobkami. Po przyjeździe, zrekrutowane osoby były poddawane propagandzie polegającej na zachęceniu ich walki dla ISIS. W wyniku tych działań, niektóre osoby były transportowane do Turcji, skąd następnie przedostawały się na terytorium wpływów ISIS.

Dodatkowe informacje

W wyniku przeprowadzenia analiz związanych z powyższą tematyką GIIF skierował, w trybie art. 33 ust. 3 starej ustawy AML/CTF i art. 106 nowej ustawy AML/CTF łącznie 53 powiadomień do Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego.

Z posiadanych informacji wynika, że w 2018 r. prokuratorzy prowadzili 2 śledztwa dotyczące podejrzenia popełnienia przestępstwa określonego w art. 165a Kodeksu karnego.

GIIF jest członkiem Międzyresortowego Zespołu ds. Zagrożeń Terrorystycznych (MZTZ), organu pomocniczego Rady Ministrów, który ma zapewnić współdziałanie administracji rządowej w zakresie rozpoznawania, przeciwdziałania i zwalczania zagrożeń o charakterze

terrorystycznym. Do podstawowych zadań Zespołu należy m.in.: monitorowanie zagrożeń o charakterze terrorystycznym, przedstawianie opinii i wniosków dla Rady Ministrów, opracowywanie projektów standardów i procedur w zakresie zwalczania terroryzmu, inicjowanie i koordynowanie działań podejmowanych przez właściwe organy administracji rządowej, organizowanie współpracy z innymi państwami w zakresie zwalczania terroryzmu itp.

W ramach prac MZZT przedmiotem posiedzeń było m.in. dokonanie analizy stanu zagrożenia terrorystycznego dla RP oraz jej obywateli w 2017 r., a także przedstawienie prognozy na 2018 r. W ramach prac Zespołu omówiono sytuację bezpieczeństwa w regionach świata popularnych wśród polskich turystów oraz przedstawiono informacje o środkach prewencyjnych podejmowanych w kontekście sezonu urlopowego. Ponadto na forum Zespołu dokonano analizy zagrożeń dla państw zachodnich w związku z powrotami FTF do państw ich pochodzenia, a także przeprowadzono ocenę bezpieczeństwa w kontekście XXI Mistrzostw Świata w Piłce Nożnej. Zostało również przedstawione i omówione sprawozdanie GIIF z realizacji *ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* w 2017 r. oraz informacje dotyczące postępów we wdrażaniu zaleceń Komitetu MONEYVAL, związanych ze wzmocnieniem w Polsce systemu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu. GIIF przekazał również członkom MZZT w trybie roboczym dokument opracowany przez Grupę Roboczą ds. Zwalczania Mechanizmów Finansowania tzw. Państwa Islamskiego⁴⁹, zawierający listę niektórych powszechnie dostępnych produktów, mających podwójne zastosowanie, których zakup hurtowy i wysyłka do jurysdykcji wysokiego ryzyka może wskazywać na to, że ich odbiorcą jest ISIS i że będą one wykorzystane do nielegalnej działalności. Sama lista w formie komunikatu została też umieszczona na bezpiecznej stronie GIIF, by mogły się z nią zapoznać instytucje obowiązane.

W celu realizacji priorytetu nr 9 ujętego w Planie działań „Narodowego Programu Antyterrorystycznego na lata 2015-2019” (uchwała nr 252 Rady Ministrów z dnia 9 grudnia 2014 r. - M.P. z 2014 r. poz. 1218), GIIF zorganizował w dniu 28 maja 2018 r. dla przedstawicieli prokuratury i organów ścigania konferencję na temat przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu. Podczas konferencji przedstawiciele Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego zaprezentowali uczestnikom wyniki analizy stanu zagrożenia terrorystycznego RP i jej obywateli w 2017 r. oraz prognozę stanu zagrożenia terrorystycznego RP na 2018 r., a także omówili specyfikę zagrożeń terrorystycznych w RP. Ponadto przedstawili działalność Centrum Antyterrorystycznego Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego jako jednostki koordynacyjno-analitycznej w zakresie przeciwdziałania terroryzmowi i jego zwalczania w systemie antyterrorystycznym RP. Natomiast prokuratorzy podjęli temat występujących problemów praktycznych w śledztwach w sprawach o finansowanie terroryzmu oraz przedstawili analizę przypadków podejrzenia przestępstwa finansowania terroryzmu – na podstawie faktycznie prowadzonych spraw.

⁴⁹ Więcej informacji na temat prac tej Grupy znajduje się w rozdziale 7.8.

5. KONTROLE

5.1. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ GIIF

Na podstawie przepisów starej ustawy AML/CTF w I półroczu 2018 r. GIIF przeprowadził 8 kontroli w następujących instytucjach obowiązanych:

- banki – 2,
- banki spółdzielcze – 1,
- instytucje płatnicze -1,
- notariusze – 2,
- przedsiębiorcy prowadzący działalność w zakresie obrotu metalami lub kamieniami szlachetnymi i półszlachetnymi – 1,
- towarzystwa funduszy inwestycyjnych -1.

W wyniku przeprowadzonych kontroli ujawnione zostały nieprawidłowości w realizowaniu przez instytucje obowiązane obowiązków wynikających ze starej ustawy AML/CTF. Stwierdzone nieprawidłowości to m.in.:

1) braki natury formalnej:

- niedostosowanie wewnętrznych procedur do przepisów starej ustawy AML/CTF.

2) nieprawidłowości merytoryczne:

- brak rejestracji transakcji o równowartości przekraczającej 15.000 euro, o których mowa w art. 8 ust. 1 starej ustawy AML/CTF,
- przekazywanie do GIIF informacji o transakcjach z naruszeniem terminu, o którym mowa w art. 12 ust. 2 pkt 1 starej ustawy AML/CTF,
- dokonywanie rejestracji transakcji z naruszeniem terminu, określonego w § 2 ust. 2 *rozporządzenia z dnia 21 września 2001 r. Ministra Finansów w sprawie określenia wzoru rejestru transakcji, sposobu jego prowadzenia oraz trybu dostarczania danych z rejestru Generalnemu Inspektorowi Informacji Finansowej* (Dz. U. z 2001 r. Nr 113, poz. 1210 ze zm.), zwanego dalej rozporządzeniem,
- nieprzeprowadzenie analizy ryzyka wobec części klientów objętych próbą,
- niestosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 8b ust. 3 i art. 9e ust. 2 starej ustawy AML/CTF,

- niedokonywanie bieżącej analizy przeprowadzonych transakcji w okresie objętym kontrolą,
- niedokumentowanie i nieprzechowywanie wyników bieżącej analizy wszystkich przeprowadzonych transakcji, do czego zobowiązuje art. 8a starej ustawy AML/CTF,
- niezapewnienie udziału pracownikom, wykonującym obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, w programach szkoleniowych z zakresu ustawy, o którym mowa w przepisie art. 10a ust. 4 starej ustawy AML/CTF.

W przedmiocie stwierdzonych naruszeń GIIF wydał instytucjom obowiązany zalecenia pokontrolne w celu realizacji przez instytucje obowiązane obowiązków wynikających ze starej ustawy. Zalecono m.in.:

- dostosowanie procedury wewnętrznej do wymogów ustawy, w szczególności do art. 10a ust. 2 starej ustawy AML/CTF,
- przekazywanie do GIIF dokumentów dotyczących transakcji zarejestrowanych zgodnie z przepisem art. 8 ust. 1, 1a i 3 starej ustawy, z zachowaniem terminu, który został określony w art. 12 ust. 2 starej ustawy AML/CTF,
- rejestrowanie transakcji w rejestrze transakcji w sposób zgodny z przepisami starej ustawy i rozporządzenia,
- przeprowadzanie analizy ryzyka w stosunku do wszystkich klientów w celu zastosowania odpowiednich środków bezpieczeństwa finansowego, o którym mowa w art. 8b ust. 3 starej ustawy AML/CTF,
- stosowanie środków bezpieczeństwa finansowego, o których mowa w art. 8b ust. 3 oraz art. 9e starej ustawy AML/CTF, dokumentowanie i przechowywanie informacji uzyskanych w wyniku stosowania tych środków przez okres 5 lat, licząc od pierwszego dnia roku następującego po roku, w którym przeprowadzono transakcję z klientem,
- prowadzenie bieżącej analizy przeprowadzonych transakcji oraz dokumentowanie wyników tej analizy w odniesieniu do wszystkich przeprowadzonych transakcji,
- realizowanie obowiązku szkoleniowego bezzwłocznie po rozpoczęciu świadczenia pracy dla pracowników, wykonujących obowiązki związane z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

Zgodnie z art. 27 starej ustawy AML/CTF, informacje o wynikach kontroli przeprowadzonych przez kontrolerów GIIF przekazywane były instytucjom nadzorującym do dalszego wykorzystania służbowego.

Ponadto w 2018 r. GIIF skierował do prokuratury 3 zawiadomienia o popełnieniu przestępstw wyczerpujących znamiona czynów określonych w art. 35 starej ustawy AML/CTF.

Dnia 13 lipca 2018 r. weszły w życie przepisy nowej ustawy AML/CTF. W związku z powyższym GIIF, aby bezpośrednio po wejściu w życie nowej ustawy AML/CTF pozwolić instytucjom obowiązany na prawidłową implementację przepisów, poprzez dostosowanie wewnętrznych regulacji oraz wprowadzenie działań dostosowawczych w funkcjonowaniu tych instytucji, nie przeprowadzał kontroli w II półroczu 2018 r.

5.2. KONTROLE PRZEPROWADZONE PRZEZ INSTYTUCJE NADZORUJĄCE

Zgodnie z przepisami art. 21 ust. 4 starej ustawy AML/CTF, jak również art. 131 ust. 5 pkt 3 nowej ustawy AML/CTF, instytucje nadzorujące przekazują do GIIF informacje o wynikach przeprowadzonych kontroli. Z danych będących w posiadaniu GIIF wynika, że w 2018 r.⁵⁰:

- Narodowy Bank Polski przeprowadził 402 kontrole kantorów,
- Komisja Nadzoru Finansowego przeprowadziła 32 kontrole,
- Prezesi Sądów Apelacyjnych przeprowadzili 135 wizytacji w kancelariach notarialnych,
- Krajowa Spółdzielcza Kasa Oszczędnościowo – Kredytowa przeprowadziła 12 kontroli w Spółdzielczych Kasach Oszczędnościowo Kredytowych,
- wojewodowie lub starostowie przeprowadzili 15 kontroli w stowarzyszeniach,
- Urzędy Celno - Skarbowe przeprowadziły 19 kontroli.

Na podstawie przepisów starej ustawy AML/CTF, materiał dowodowy zgromadzony w toku kontroli i przekazywany do GIIF przy wynikach kontroli stanowił podstawę dla GIIF do nakładania kar pieniężnych.

5.3. POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE W ZAKRESIE NAKŁADANIA KAR PIENIĘŻNYCH

Na podstawie przepisów starej ustawy AML/CTF postępowania w sprawie nałożenia kar pieniężnych na instytucje obowiązane za nieprawidłowości w zakresie wypełniania obowiązków, o których mowa w art. 34a starej ustawy AML/CTF, prowadzone były zgodnie z przepisami *Kodeksu postępowania administracyjnego*. Nakładanie kar pieniężnych należało do właściwości GIIF. Przy ustalaniu wysokości kary pieniężnej GIIF uwzględniał rodzaj i zakres naruszenia, dotychczasową działalność instytucji oraz jej możliwości finansowe.

W 2018 r. GIIF na podstawie przepisów starej ustawy AML/CTF przeprowadził 49 postępowań administracyjnych w sprawie nałożenia na instytucje obowiązane kar pieniężnych za nieprzestrzeganie przepisów ustawy. Na podstawie wyników własnych kontroli GIIF zrealizowano 8 postępowań, tj. ok. 16,33%, a 41 postępowań (ok. 83,67%) na podstawie wyników kontroli przeprowadzonych przez inne organy, o których mowa w art. 21 ust. 3 starej ustawy AML/CTF.

GIIF wydał w 2018 r. 49 decyzji administracyjnych, z czego:

- 4 decyzjami umorzono prowadzone postępowania administracyjne,
- 13 decyzjami odstąpiono od nałożenia administracyjnej kary pieniężnej i poprzestano na pouczeniu,
- 32 decyzjami nałożono na instytucje obowiązane kary pieniężne.

⁵⁰ Na dzień 31.01.2019 r.

W wydanych decyzjach GIIF określił kary pieniężne na łączną kwotę 236 600 zł. Nałożone przez GIIF kary pieniężne stanowią dochód budżetu państwa.

W 2018 r. Minister Finansów wydał 7 decyzji od wniesionych odwołań od wydanych przez GIIF decyzji (w tym 2 decyzje od wniesionych odwołań od decyzji GIIF wydanych w 2017 r.). Minister Finansów utrzymał w mocy 3 decyzje GIIF, w 2 przypadkach uchylił decyzję GIIF w całości i orzekł kary pieniężne w kwotach niższych, w 2 przypadkach uchylił decyzję GIIF w całości i umorzył postępowanie pierwszej instancji w całości, a w 1 przypadku, na dzień 31 grudnia 2018 r., postępowanie administracyjne przed organem II instancji było w toku.

W 2018 r. złożono 2 skargi na decyzje Ministra Finansów do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Warszawie (w tym 1 skarga na postępowanie administracyjne przeprowadzone w 2017 r.). W 2018 r. Wojewódzki Sąd Administracyjny oddalił w całości 1 skargę na decyzję Ministra Finansów, w drugim przypadku postępowanie było w toku. Do Naczelnego Sądu Administracyjnego złożone zostały 2 skargi kasacyjne. W 2018 r. Naczelny Sąd Administracyjny oddalił w całości 2 skargi kasacyjne (w tym 1 skargę kasacyjną wniesioną w 2017 r.). W 2018 r. w 2 przypadkach postępowanie przed Naczelnym Sądem Administracyjnym było w toku (przy czym w 1 przypadku po skardze kasacyjnej wniesionej w 2017 r.).

6. WSPÓŁPRACA KRAJOWA

6.1. WYMIANA INFORMACJI Z JEDNOSTKAMI KRAJOWYMI

W 2018 r. GIIF kontynuował współpracę z jednostkami krajowymi. Z tymże do dnia 12 lipca 2018 r., tryb i zasady tej współpracy określały art. 32 i 33 starej ustawy AML/CTF, natomiast od dnia 13 lipca 2018 r. tryb i zasady tej współpracy odbywały się na podstawie art.104 i 105 nowej ustawy AML/CTF.

Uprawnione podmioty – przede wszystkim prokuratura i organy ścigania – korzystały z danych posiadanych przez GIIF. Informacje, gromadzone w trybie i zakresie przewidzianym przepisami ustawy, były udostępniane przez GIIF na wniosek sądów i prokuratorów na potrzeby prowadzonych postępowań karnych (art. 32 starej ustawy AML/CTF) oraz po 13 lipca 2018 r. na podstawie art.104 nowej ustawy AML/CTF. Informacje o transakcjach były także przekazywane przez GIIF na wnioski ministra właściwego do spraw wewnętrznych (oraz osób upoważnionych przez niego z jednostek podległych ww. ministrowi, m.in. Policji, Straży Granicznej), Szefów Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego (dalej: ABW), Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego i Centralnego Biura Antykorupcyjnego (dalej: CBA). Organami uprawnionymi do pozyskiwania informacji o transakcjach były też m.in. Szef Krajowej Administracji Skarbowej, dyrektorzy izb administracji skarbowej oraz naczelnicy urzędów celno-skarbowych i inne organy (art. 33 ust. 2 i 4 starej ustawy AML/CTF), od dnia 13 lipca 2018 r. na podstawie art.105 ust. 3 nowej ustawy AML/CTF.

W zakresie współpracy z organami ścigania oraz służbami specjalnymi od dnia 13 lipca 2018 r. nastąpiła bardzo istotna zmiana, bowiem od tego dnia na podstawie pisemnego i uzasadnionego wniosku GIIF mógł udostępniać informacje o transakcjach objętych przepisami ustawy, bez ograniczenia wynikającego z poprzedniej ustawy, tj. bez pisemnej zgody Prokuratora Generalnego, w przypadku informacji o transakcjach, których równowartość przekraczała 15 000,00 EUR.

Należy także zwrócić uwagę na bardzo istotny aspekt współpracy, jakim była wymiana informacji z jednostkami krajowymi na podstawie art. 14 ust. 2 starej ustawy AML/CTF. Zgodnie z tym przepisem prokuratura oraz organy ścigania uprawnione do prowadzenia postępowań karnych informowały każdorazowo GIIF o uzyskaniu informacji wskazujących na podejrzenie (popelnienia przestępstwa) prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, wszczęciu i zakończeniu postępowania w sprawie o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, przedstawieniu zarzutu popelnienia któregośkolwiek z ww. przestępstw (również w przypadku, gdy postępowanie zostało wszczęte na podstawie informacji z innych źródeł niż GIIF).

Od 13 lipca 2018 r. jednostki organizacyjne prokuratury są zobligowane do przekazywania informacji o wydaniu postanowienia o blokadzie rachunku lub wstrzymaniu transakcji, wszczęciu postępowania, przedstawieniu zarzutu i wniesieniu aktu oskarżenia, w sprawach o przestępstwo prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu, na podstawie art. 81 nowej ustawy AML/CTF. Natomiast pozostałe organy ścigania uprawnione do prowadzenia postępowań karnych (podobnie jak i inne jednostki współpracujące) przekazują powiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu zgodnie z art. 83 ust. 1 i 2 nowej ustawy AML/CTF.

Analiza ilościowa danych, dotycząca wymiany informacji z jednostkami krajowymi, wskazuje na stabilizację współpracy GIIF, głównie z jednostkami organizacyjnymi prokuratury, policji oraz CBA. Znacznemu zwiększeniu uległa współpraca z ABW, natomiast zmniejszyła się wymiana informacji z organami KAS oraz Strażą Graniczną.

Tabela nr 4 – Podsumowanie danych dot. współpracy z wybranymi jednostkami krajowymi w trybie art. 32, 33 i 14 ust. 2 starej ustawy AML/CTF i art. 81, 104-105 nowej ustawy AML/CTF w latach 2016-2018

Instytucja	Rok	Liczba wniosków w trybie art. 32 i 33 starej ustawy/art. 104 i 105 nowej ustawy AML/CTF	Liczba informacji w trybie art. 14 starej ustawy/art. 81 nowej ustawy AML/CTF
Jednostki organizacyjne prokuratury	2016 r.	597	51
	2017 r.	747	77
	2018 r.	737	90
sądy ⁵¹	2016 r.	1	Nie dot.
	2017 r.	6	Nie dot.
	2018 r.	8	Nie dot.
organy KAS ⁵²	2016 r.	1405	Nie dot.
	2017 r.	834	Nie dot.
	2018 r.	575	Nie dot.
ABW	2016 r.	54	4
	2017 r.	40	1
	2018 r.	72	7
CBA	2016 r.	26	0
	2017 r.	31	2
	2018 r.	27	2
Policja	2016 r.	145	55
	2017 r.	109	40
	2018 r.	108	54
Straż Graniczna	2016 r.	27	2
	2017 r.	29	2
	2018 r.	16	1
Suma:	2016 r.	2255	112
	2017 r.	1796	122
	2018 r.	1543	154

⁵¹ Dot. sądów przekazujących wnioski o informacje w związku z prowadzonymi sprawami karnymi.

⁵² Tj. organy kontroli skarbowej, izby skarbowe i organy służby celnej.

Należy dodatkowo podkreślić, że od dnia 13 lipca 2018 r. nastąpiło przede wszystkim zwiększenie liczby organów, określanych jako organy ścigania, które mogą występować z wnioskiem o informację do GIIF. Do tych organów należą obecnie:

- Komendant Główny Policji (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych),
- Komendant Centralnego Biura Śledczego Policji (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych),
- Komendant Główny Straży Granicznej (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych),
- Komendant Główny Żandarmerii Wojskowej,
- Inspektor Nadzoru Wewnętrznego,
- Komendant Biura Spraw Wewnętrznych Policji (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych),
- Komendant Biura Spraw Wewnętrznych Straży Granicznej (poprzednio na podstawie upoważnienia ministra właściwego do spraw wewnętrznych).

Ponadto od dnia 13 lipca 2018 r. na podstawie art. 105 ust. 3 nowej ustawy AML/CTF wnioskować o informacje mogą także następujące organy:

- minister właściwy do spraw finansów publicznych – w związku z wnioskiem, o którym mowa w art. 11 ust. 2 *ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych* (Dz. U. z 2018 r. poz. 165 ze zm.),
- minister właściwy do spraw zagranicznych – w zakresie jego kompetencji ustawowych w związku ze stosowaniem szczególnych środków ograniczających.

6.1.1. WSPÓŁPRACA Z JEDNOSTKAMI ORGANIZACYJNYMI PROKURATURY I SĄDAMI

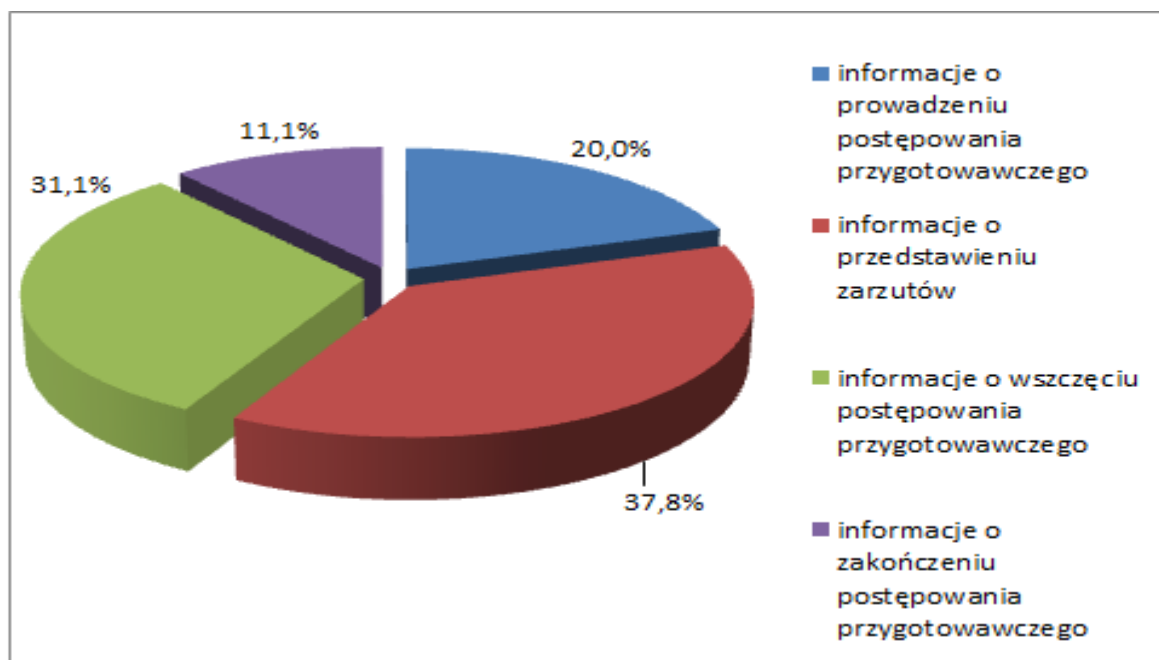
W trybie art. 32 starej ustawy AML/CTF oraz art. 104 nowej ustawy AML/CTF GIIF otrzymał w 2018 r. z jednostek organizacyjnych prokuratury 737 wniosków o informację, dotyczących 4 913 podmiotów, co oznacza relatywnie niewielki spadek liczby skierowanych wniosków o ok. 1,3% (w 2017 r. zostało skierowanych do GIIF 747 wniosków).

W ostatnich latach współpraca z prokuraturą staje się coraz bardziej efektywna, co pokazuje wysoka liczba przekazanych do GIIF wniosków o udzielenie informacji z jednostek organizacyjnych prokuratury. Jednostki organizacyjne prokuratury począwszy od 2014 r. przekazały rokrocznie ponad 500 wniosków, co jest znaczącym wzrostem w porównaniu z latami ubiegłymi (w 2013 r. odnotowano 400 wniosków). W 2018 r. w zakresie tych wniosków odnotowano wzrost takich, które dotyczyły i służyły w dużym stopniu ustaleniu składników majątkowych, jak również takich, które były realizowane w ramach międzynarodowej pomocy prawnej. Dodatkowo – przy pomocy realizowanych wniosków i uzyskiwanych w ten sposób informacji – jednostki organizacyjne prokuratury mogły w większym zakresie przedstawiać osobom podejrzanym zarzuty, w tym w szczególności zarzuty dotyczące art. 299 Kodeksu karnego.

W 2018 r. GIIF otrzymał także 8 wniosków o informacje z sądów, które dotyczyły 20 podmiotów. Dla porównania, w 2017 r. do GIIF wpłynęło 6 takich wniosków, w zakresie 8 podmiotów.

W 2018 r. GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych prokuratury 90 informacji na podstawie art. 14 ust. 2 starej ustawy AML/CTF oraz art. 81 nowej ustawy AML/CTF, co stanowi wzrost o ok. 16,9% w stosunku do 2017 r., kiedy to odnotowano ich 77.

Wykres nr 13 – Informacje otrzymane w 2018 r. od jednostek organizacyjnych prokuratury w trybie art. 14 starej ustawy AML/CTF i art. 81 nowej ustawy AML/CTF

W 2018 r. najczęściej przekazywano informacje wskazujące na wszczęcie postępowania w związku z podejrzeniem popełnienia przestępstwa wskazanym w art. 299 *Kodeksu karnego* (28 informacji) lub dotyczące przedstawienia zarzutów osobom na podstawie tego przepisu (34 informacje). W kilkudziesięciu takich przypadkach jednostki organizacyjne prokuratury dołączyły dodatkowo prośbę o rozważenie podjęcia przez GIIF czynności ustawowych mających na celu zablokowanie rachunków lub wstrzymanie transakcji.

GIIF na podstawie informacji przekazanych przez właściwe organy w trybie art. 14 ust. 2 starej ustawy AML/CTF lub w art. 81 nowej ustawy AML/CTF, podejmował czynności ustawowe docelowo zmierzające do „odcinania” przestępców od środków majątkowych, a tym samym od legalizacji środków pochodzących z tzw. czynów zabronionych. Celem takiej współpracy było skierowanie na bazie otrzymywanych informacji przez GIIF zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 *Kodeksu karnego*.

Podobnie jak w poprzednich latach, w 2018 r. odnotowano również sytuacje, w których jednostki organizacyjne prokuratury przekazywały w ramach jednego pisma informacje na podstawie art. 14 ust. 2 starej ustawy AML/CTF / art. 81 nowej ustawy AML/CTF, wnioskując równocześnie o dane, na podstawie art. 32 ust. 1 starej ustawy AML/CTF / art. 104 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF, co umożliwiało efektywniejszą i sprawniejszą wymianę informacji.

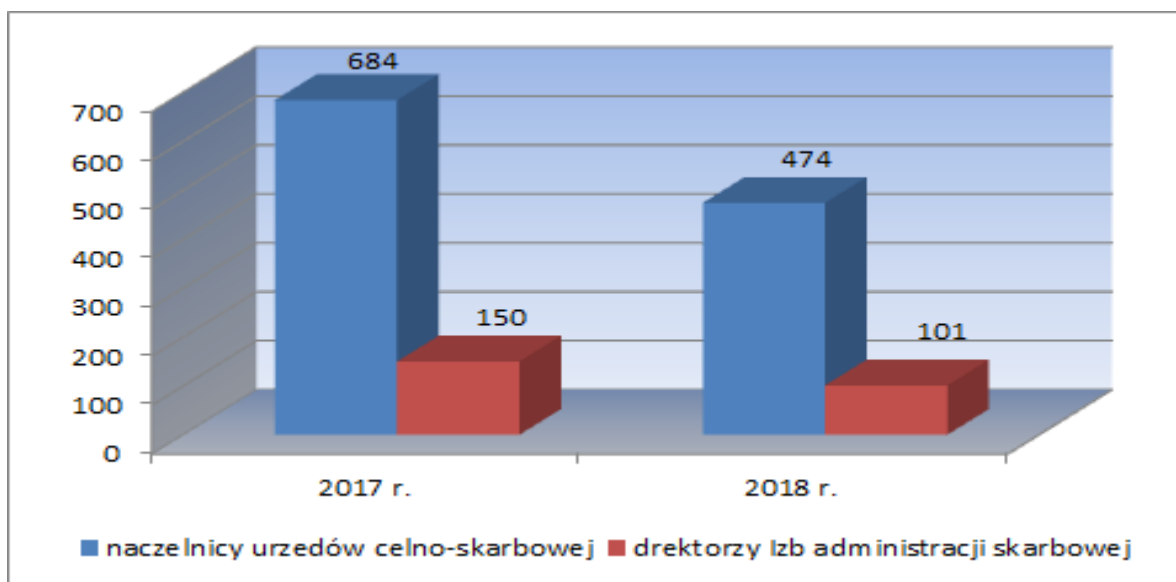
W coraz większym zakresie do współpracy z jednostkami organizacyjnymi prokuratury wykorzystywane były bezpieczne elektroniczne kanały wymiany informacji i to zarówno z samymi jednostkami organizacyjnymi prokuratury, jak również z instytucjami obowiązującymi, skąd pozyskiwano na potrzeby tej współpracy – informacje o transakcjach objętych przepisami ustawy. Wynikało to m.in. w dużym stopniu z treści wniosków, które dotyczyły dużej liczby podmiotów albo dużej liczby rachunków. Przekazanie tych danych w wersji elektronicznej, a na dodatek w wersji edytowalnej w bardzo dużym stopniu przyspieszało realizację wniosków.

W 2018 r. kontynuowano współpracę z jednostkami organizacyjnymi prokuratury polegającą na udziale przedstawicieli Departamentu Informacji Finansowej w inicjatywach, mających na celu wymianę doświadczeń z zakresu problematyki przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Umożliwiły one wsparcie merytoryczne uczestników szkoleń oraz upowszechnienie dobrych praktyk, mających na celu zapewnienie bardziej efektywnego współdziałania pomiędzy GIIF a przedstawicielami jednostek organizacyjnych prokuratury.

6.1.2. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI KAS

GIIF w 2018 r. otrzymał 474 wnioski od naczelników urzędów celno-skarbowych w zakresie 1570 podmiotów. Oznacza to spadek liczby skierowanych wniosków o ok. 30,7% w porównaniu z 2017 r., kiedy to wpłynęło do GIIF 684 wnioski.

Wykres nr 14 – *Współpraca z z organami KAS w trybie art. 33 starej ustawy AML/CTF i art. 105 nowej ustawy AML/CTF w latach 2017-2018.*

Pomimo spadku liczby wniosków o informację można było zaobserwować w ostatnich latach wzrost skuteczności współpracy w tym zakresie. Następstwem wymiany korespondencji „wnioskowej” w 2018 r. w bardzo wielu przypadkach było podjęcie dalszej współpracy pomiędzy organami na bazie art. 15a ust. 1 i 3 starej ustawy AML/CTF / art. 83 nowej ustawy AML/CTF. Skutkiem tej współpracy było skierowanie przez GIIF – na bazie otrzymywanych informacji od organów KAS – zawiadomień do właściwych jednostek organizacyjnych prokuratury, wskazujących na podejrzenie popełnienia przestępstwa określonego w art. 299 Kodeksu karnego. Podejmowane przez GIIF czynności ustawowe docelowo miały także na

celu „odcinanie” przestępców od środków majątkowych, a tym sam od legalizacji środków pochodzących z tzw. czynów zabronionych, w tym przypadku w szczególności pochodzących z przestępstw skarbowych.

Ponadto w 2018 r. GIIF otrzymał 101 wniosków o udzielenie informacji od dyrektorów izb administracji skarbowej w zakresie 130 podmiotów, wobec 150 wniosków w 2017 r. W porównaniu z 2017 r. oznacza to spadek liczby wniosków o informację o ok. 32,7%.

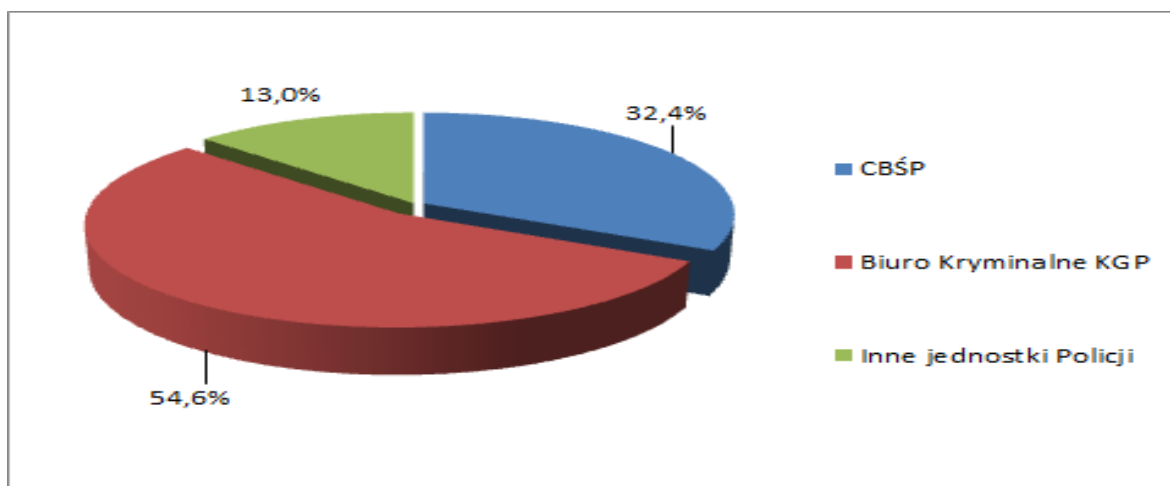
W 2018 r. kontynuowano stałą współpracę polegającą na współorganizowaniu szkoleń w zakresie podnoszenia wiedzy z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu z udziałem przedstawicieli organów KAS oraz współpracujących organów i służb ścigania. Ponadto przedstawiciele kierownictwa Departamentu Informacji Finansowej brali także udział w kwartalnych naradach z udziałem kierownictwa KAS.

6.1.3. WSPÓŁPRACA Z ORGANAMI PODLEGLYMI MINISTROWI SPRAW WEWNĘTRZNYCH

W trybie art. 33 starej ustawy AML/CTF i art. 105 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF GIIF otrzymał w 2018 r. z jednostek organizacyjnych Policji 108 wniosków o informację, które dotyczyły 859 podmiotów, z czego znaczącą część wniosków przekazały uprawnione osoby reprezentujące:

- Biuro Kryminalne KGP,
- CBŚP.

Wykres nr 15 – Współpraca z Policją w 2018 r. w trybie art. 33 starej ustawy AML/CTF i art. 105 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF.

Współpraca w zakresie realizacji wniosków na potrzeby przedstawicieli organów Policji, podobnie jak w latach ubiegłych, przebiegała sprawnie i efektywnie.

Należy jednak podkreślić, że w 2018 r. liczba wniosków uległa relatywnie niewielkiemu zmniejszeniu w porównaniu do danych z 2017 r., kiedy to GIIF otrzymał z jednostek organizacyjnych Policji 109 wniosków.

Ponadto, w 2018 r. GIIF udzielił odpowiedzi na 16 wniosków, dotyczących 180 podmiotów, przekazanych przez uprawnionych przedstawicieli Komendy Głównej Straży Granicznej, co

stanowi spadek liczby wniosków o ok. 44,8% w stosunku do danych z 2017 r., kiedy to wpłynęło ich 29.

Jednostki nadzorowane i podległe ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych wypełniały również obowiązki określone w art. 14 ust. 2 starej ustawy AML/CTF, co w sposób znaczący rozszerzało współpracę w zakresie przeciwdziałania przestępstwu określone w art. 299 *Kodeksu karnego*. GIIF w 2018 r. otrzymał 54 takie informacje z jednostek organizacyjnych Policji dotyczących 529 podmiotów oraz 1 informację ze Straży Granicznej w zakresie 9 podmiotów.

Na podstawie otrzymywanych informacji GIIF mógł skuteczniej wypełniać ustawowe obowiązki, włącznie z zastosowaniem instytucji blokady rachunków. Podjęte działania w zakresie analiz prowadzonych przez GIIF umożliwiały efektywniejszą współpracę już na etapie pracy operacyjno-rozpoznawczej służb podległych i nadzorowanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych, w tym w szczególności w zakresie ustalania składników majątkowych już na wstępnym etapie czynności rozpoznawczych.

W 2018 r., w ramach współpracy z jednostkami nadzorowanymi i podległymi ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych, przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej wzięli udział w wielu konferencjach, seminariach, warsztatach organizowanych/współorganizowanych z udziałem przedstawicieli organów Policji, które skutkują zwiększeniem współpracy w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy.

6.1.4. WSPÓŁPRACA ZE SŁUŻBAMI OCHRONY PAŃSTWA

W zakresie współpracy na podstawie art. 33 starej ustawy AML/CTF / art. 105 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF GIIF otrzymał od Szefa Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego 72 wnioski dotyczące 532 podmiotów, a także 7 informacji, przekazanych na podstawie art. 14 ust. 2 starej ustawy AML/CTF, która dotyczyła 71 podmiotów.

Należy jednak podkreślić, że współpraca z ABW w 2018 r. uległa zwiększeniu. W porównaniu z 2017 r. widoczny jest wzrost liczby otrzymanych wniosków o ok. 80,0% (w 2017 r. zostało skierowanych 40 wniosków).

W 2018 r. GIIF otrzymał także 49 wniosków od Służby Kontrwywiadu Wojskowego. Wnioski te dotyczyły 262 podmiotów. W porównaniu do dotychczasowej współpracy w tym zakresie dokonano olbrzymiego zwiększenia jej intensywności. Dla porównania w 2017 r. otrzymano 4 wnioski od Służby Kontrwywiadu Wojskowego.

6.1.5. WSPÓŁPRACA Z CBA

Na podstawie art. 33 starej ustawy AML/CTF / art. 105 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF GIIF otrzymał z CBA 27 wniosków (co stanowi spadek w stosunku do danych za 2017 r. – o ok. 12,9%) w zakresie 358 podmiotów oraz 2 informacje, przekazane na podstawie art. 14 ust. 2 starej ustawy AML/CTF, które dotyczyły 22 podmiotów.

Szczególnie istotna przy wymianie informacji z CBA była dobra jakość treści uzasadnień wniosków, która niejednokrotnie stanowiła przyczynek do dalszej korespondencji z GIIF, m.in. w ramach stosowanych w tym zakresie powiadomień, przygotowywanych na podstawie art. 33 ust. 3 starej ustawy AML/CTF / art. 106 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF.

Należy dodatkowo zaznaczyć, że w 2018 r. przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej wzięli udział w przedsięwzięciach organizowanych z udziałem Centralnego Biura Antykorupcyjnego.

6.1.6. WSPÓŁPRACA Z INNYMI ORGANAMI

W 2018 r. GIIF otrzymał od ministra właściwego do spraw finansów publicznych 12 wniosków w przedmiocie ustalenia, czy istnieją zagrożenia związane z praniem pieniędzy lub finansowaniem terroryzmu wobec wskazanych podmiotów, przekazanych na podstawie art. 11 ust. 2 ustawy z dnia 19 listopada 2009 r. o grach hazardowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 165 ze zm.). Dotyczyły one 89 podmiotów.

Ponadto w 2018 r. do GIIF trafiły 2 wnioski o informacje w trybie art. 105 ust. 3 pkt 3 nowej ustawy AML/CTF od Krajowy Ośrodek Bilansowania i Zarządzania Emisjami (KOBIZE).

Od 2015 r. GIIF działając na podstawie art. 49a ust. 10 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. *Prawo geologiczne i górnicze* (Dz.U. z 2016 r., poz. 1131 ze zm.) wydawał opinię na potrzeby postępowania kwalifikacyjnego w stosunku do podmiotów zainteresowanych prowadzeniem działalności dotyczącej poszukiwania i rozpoznawania złoża węglowodorów oraz wydobywania węglowodorów ze złoża lub koncesją na wydobywanie węglowodorów ze złoża, w zakresie o którym mowa w art. 49a ust. 2 pkt 1 ww. ustawy.

W 2018 r. Minister Środowiska przedłożył GIIF 1 wniosek z wymienionego zakresu do opinii.

Należy podkreślić, że w związku ze zmianami legislacyjnymi od dnia 13 lipca 2018 r. nie ma możliwości prawnej współpracy w przedmiotowym zakresie.

6.1.7. WSPÓŁPRACA Z KCIK

W 2018 r. GIIF współpracował z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych (KCIK). GIIF przekazał z urzędu informacje kryminalne (liczba rejestracji – 817), KCIK natomiast odpowiadał na zapytania skierowane przez GIIF (817 zapytań, w tym 817 wystąpień do podmiotów zobowiązanych o uzupełnienie informacji kryminalnych).

Ponadto, KCIK przysyłał zapytania do GIIF. W 2018 r. dotyczyły one 3 077 podmiotów. W wyniku sprawdzeń w bazach danych GIIF w 1 061 przypadkach wskazano w odpowiedzi, że podmiot z zapytania wystąpił w prowadzonych postępowaniach analitycznych GIIF.

Zapytania KCIK są przekazywane do GIIF w drodze elektronicznej, w ustalonym formacie, co pozwala na częściową automatyzację generacji i udostępniania raportów. W 2018 r. ww. zapytania o 3 077 podmiotów zostały przekazane w formie 88 plików elektronicznych bezpośrednio do systemu informatycznego GIIF.

6.1.8. DANE DOTYCZĄCE POSTĘPOWAŃ KARNYCH

Zgodnie z treścią art. 14 ust. 5 nowej ustawy AML/CTF, Minister Sprawiedliwości jest zobowiązany do przekazywania GIIF danych zbiorczych o:

- liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących prania pieniędzy i liczbie postępowań karnych wszczętych i zakończonych w sprawach dotyczących finansowania terroryzmu;
- liczbie osób, którym przedstawiono zarzut prania pieniędzy, i liczbie osób, którym przedstawiono zarzut finansowania terroryzmu;
- liczbie osób prawomocnie skazanych za pranie pieniędzy i liczbie osób prawomocnie skazanych za finansowanie terroryzmu;
- rodzajach przestępstw bazowych, o których mowa w art. 1 lit. e *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu, sporządzonej w Warszawie dnia 16 maja 2005 r.* (Dz.U. z 2008 r. poz. 1028), zwanej Konwencją Warszawską, do których odnoszą się informacje wskazane w poprzednich podpunktach;
- wartościach majątkowych, w stosunku do których dokonano zamrożenia, wstrzymania transakcji i blokady lub orzeczono zajęcie, zabezpieczenie majątkowe lub przepadek.

Wg danych przekazanych z Ministerstwa Sprawiedliwości wynika, że w 2018 r. wszczęto 158 sądowych postępowań karnych o przestępstwo z art. 299 Kodeksu karnego wobec 401 osób. Jednocześnie w ww. okresie za popełnienie ww. przestępstwa nieprawomocnie skazano 323 osób, a prawomocnie 228. W prowadzonych postępowaniach:

- dokonano blokady rachunków i wstrzymań transakcji na łączną kwotę 2 032 243,- zł,
- dokonano zabezpieczeń majątkowych w łącznej wysokości 1 357 198 213,- zł,
- orzeczono zajęcie na łączną kwotę 396 092,- zł,
- orzeczono przepadek mienia w łącznej wysokości 124 997 528,- zł.⁵³

Jednocześnie Ministerstwo Sprawiedliwości poinformowało, że w 2018 r. sądy powszechne nie wszczęły postępowań karnych w związku z przestępstwem z art. 165a Kodeksu karnego, natomiast 3 osoby zostały prawomocnie skazane za popełnienie ww. przestępstwa.⁵⁴

Ponadto Ministerstwo Sprawiedliwości wskazało, że nie dysponuje obecnie danymi na temat przestępstw bazowych, o których mowa w Konwencji Warszawskiej.

Z kolei z informacji otrzymanych z Prokuratury Krajowej wynika, że w 2018 r. wszczęto 608 postępowań przygotowawczych w sprawach dotyczących prania pieniędzy. W tym okresie

⁵³ Dodatkowo Ministerstwo Sprawiedliwości przekazało zweryfikowane dane dotyczące 2017 r.: sądy powszechne wszczęły w tamtym okresie 175 postępowań karnych o przestępstwo z art. 299 *Kodeksu karnego* wobec 463 osób; za popełnienie ww. przestępstwa w pierwszej instancji skazano 424 osób, natomiast 262 osoby skazano prawomocnym wyrokiem. W prowadzonych postępowaniach:

- dokonano zabezpieczeń majątkowych w łącznej wysokości 792 809,- zł,
- dokonano blokady rachunków i wstrzymań transakcji na łączną kwotę 304 740,- zł,
- orzeczono zajęcie na łączną kwotę 250 000,- zł,
- orzeczono przepadek na łączną kwotę 166 376 609,- zł.

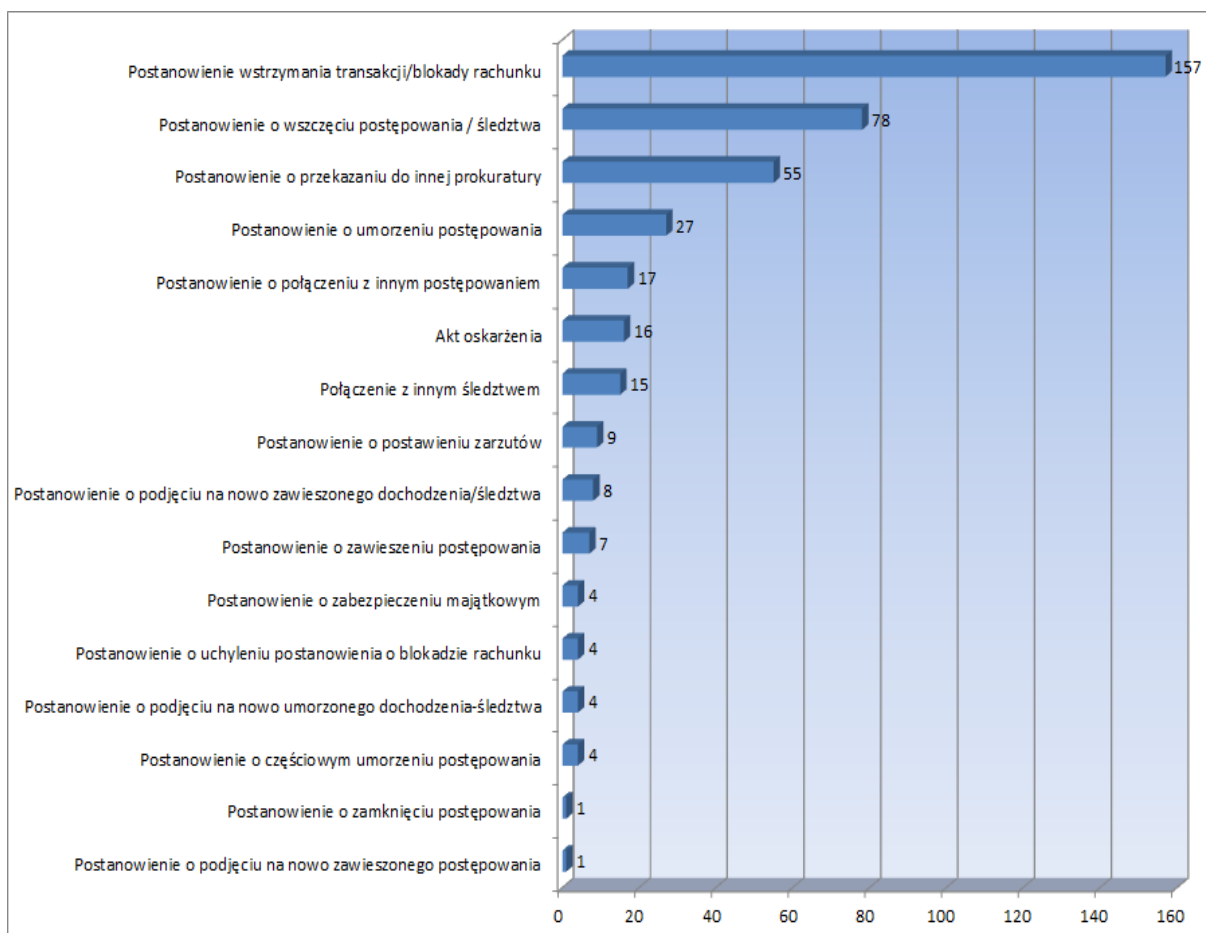
⁵⁴ Ponadto Ministerstwo Sprawiedliwości przekazało zweryfikowane dane dotyczące 2017 r.: sądy powszechne wszczęły 1 postępowanie karne w związku z przestępstwem z art. 165a *Kodeksu karnego* wobec 3 osób; w pierwszej instancji skazano 3 osoby. Sądy nie orzekły przepadku mienia, zabezpieczenia majątkowego, zajęcia ani też nie dokonano blokady rachunków ani wstrzymań transakcji w związku z prowadzonym postępowaniem dotyczącym ww. przestępstwa.

toczyły się postępowania przygotowawcze w sprawach o pranie pieniędzy, w których 3 310 osób miało postawione zarzuty z art. 299 § 1 Kodeksu karnego, a 11 osób – z art. 299 § 2 Kodeksu karnego. Ponadto zakończono 209 spraw o pranie pieniędzy aktem oskarżenia, 14 – wnioskiem o wyrok skazujący, 135 – umorzeniem. Również odmówiono wszczęcia postępowania przygotowawczego w 40 sprawach.⁵⁵

6.1.9. INFORMACJE ZWROTNE

Informacje przekazywane w 2018 r. przez GIIF w trybie art. 32 ust. 1 starej ustawy AML/CTF lub art. 104 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF sądom były wykorzystywane przez nie dla celów prowadzonych postępowań karnych. Podobnie było także w przypadku informacji przesyłanych prokuratorom na podstawie art. 34 starej ustawy AML/CTF i art. 104 nowej ustawy AML/CTF, jakkolwiek w niektórych sytuacjach chodziło także o uzyskanie przez prokuratorów dodatkowych informacji w celu weryfikacji danych zawartych w przekazanym przez GIIF zawiadomieniach o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy.

Wykres nr 16 – Podział informacji zwrotnych otrzymanych od prokuratorów w 2018 r. wg rodzajów tych informacji⁵⁶

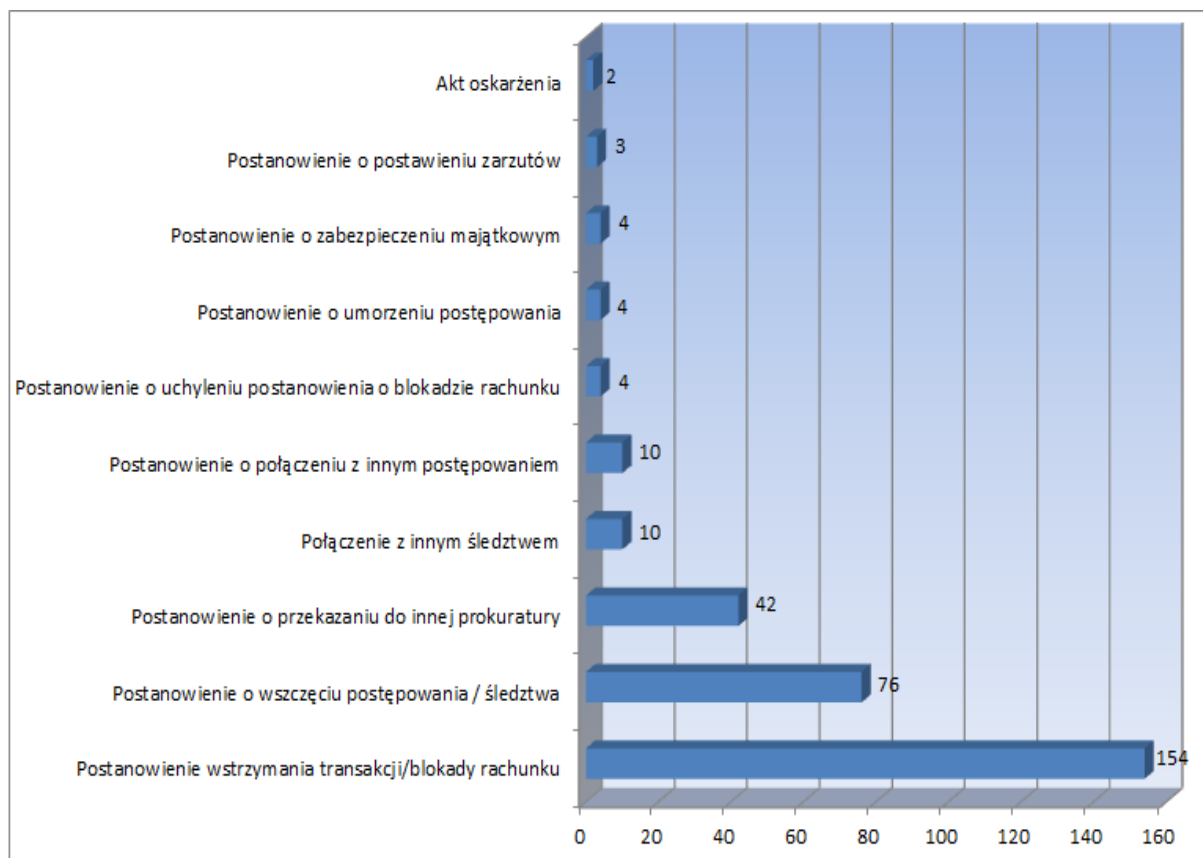
⁵⁵ Informacja o prowadzonych postępowaniach przygotowawczych w sprawach dotyczących przestępstwa określonego w art. 165a *Kodeksu karnego* znajduje się w podrozdziale 4.2.

⁵⁶ Wg informacji zarejestrowanych w systemie informatycznym GIIF do dnia 13.03.2019 r.

Na podstawie art. 107 nowej ustawy AML/CTF (a także odpowiednio do przepisów *Kodeksu postępowania karnego - kpk*) prokuratorzy mają obowiązek przekazywania informacji zwrotnych co do czynności podjętych w związku z zawiadomieniami o podejrzeniu popełnienia przestępstwa prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu otrzymanymi od GIIF. Przed 13 lipca 2018 r. byli oni zobligowani przekazywać tego typu informacje w odniesieniu do art. 14 ust. 2 starej ustawy AML/CTF⁵⁷ oraz przepisów *kpk*.

Wykres nr 16 przedstawia informacje na temat wszystkich informacji zwrotnych otrzymanych od prokuratorów w 2018 r. powiązane z postępowaniami analitycznymi bez względu na to, w którym roku GIIF wysłał zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 299 Kodeksu karnego. Z kolei wykres nr 17 prezentuje informacje zwrotne od prokuratorów przypisane do postępowań analitycznych, w których GIIF wysłał w 2018 r. zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 299 *Kodeksu karnego*.

Wykres nr 17 – Podział informacji zwrotnych otrzymanych od prokuratorów w 2018 r., związanych z postępowaniami analitycznymi, w których GIIF wysłał w 2018 r. zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do prokuratury, wg rodzajów tych informacji⁵⁸

⁵⁷ Ten przepis odnosił się do szerszego zakresu obowiązków prokuratury w zakresie przekazywania konkretnych rodzajów informacji na temat wszelkich prowadzonych przez nich postępowań karnych w sprawie o przestępstwa, o których mowa w art. 299 lub art. 165a Kodeksu karnego (bez względu na to, od kogo pochodziły informacje, na podstawie których je wszczęto). Podobny przepis znajduje się także w nowej ustawie AML/CTF (art. 81 ust. 1).

⁵⁸ Wg informacji zarejestrowanych w systemie informatycznym GIIF do dnia 13.03.2019 r.

Z analizy otrzymanych w ubiegłym roku uzasadnień postanowień o umorzeniu postępowań oraz postanowień o odmowie wszczęcia postępowania w sprawach o pranie pieniędzy wynika, że najczęstszą przyczyną umorzeń i odmów wszczęcia postępowania było nieuznawanie przez prokuratorów przestępstw skarbowych jako przestępstw bazowych w procedurze prania pieniędzy. Powyższe postanowienia części prokuratorów podejmowane były ze względu na odmienną interpretację Uchwały Sądu Najwyższego z dnia 18.12.2013 r. (I KZP 19/13), której nadano moc prawną, dot. m.in. uznania przestępstw skarbowych jako przestępstwa bazowego w procedurze prania pieniędzy, od interpretacji przyjętej przez większość jednostek prokuratur w Polsce.

Informacje udzielane przez GIIF pozostałym, uprawnionym jednostkom współpracującym na podstawie przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu były wykorzystywane przez nie w różny sposób, w zależności od ich kompetencji ustawowych. Poniżej zaprezentowano dane na ww. temat bazujące na informacjach otrzymanych od jednostek współpracujących w trybie art. 14 ust. 5 nowej ustawy AML/CTF.

Organy KAS

W przypadku organów KAS, informacje otrzymane od GIIF były zwykle wykorzystywane w ramach prowadzonych analiz i czynności sprawdzających w celu identyfikacji zagrożeń w obszarach podlegających ich nadzorowi, w szczególności w zakresie realizacji obowiązków związanych z daninami publicznymi. Informacje, o które wnioskowano do GIIF, miały między innymi za zadanie potwierdzić lub wykluczyć rozpoznane mechanizmy dokonywania oszustw podatkowych oraz wskazać inne zaangażowane w nie podmioty. Były one wykorzystywane zarówno przy rozważaniu podjęcia kontroli celno-skarbowej, podatkowej, jak również postępowania przygotowawczego w sprawach dotyczących podejrzenia popełnienia przestępstwa skarbowego, a także w związku z ich prowadzeniem.

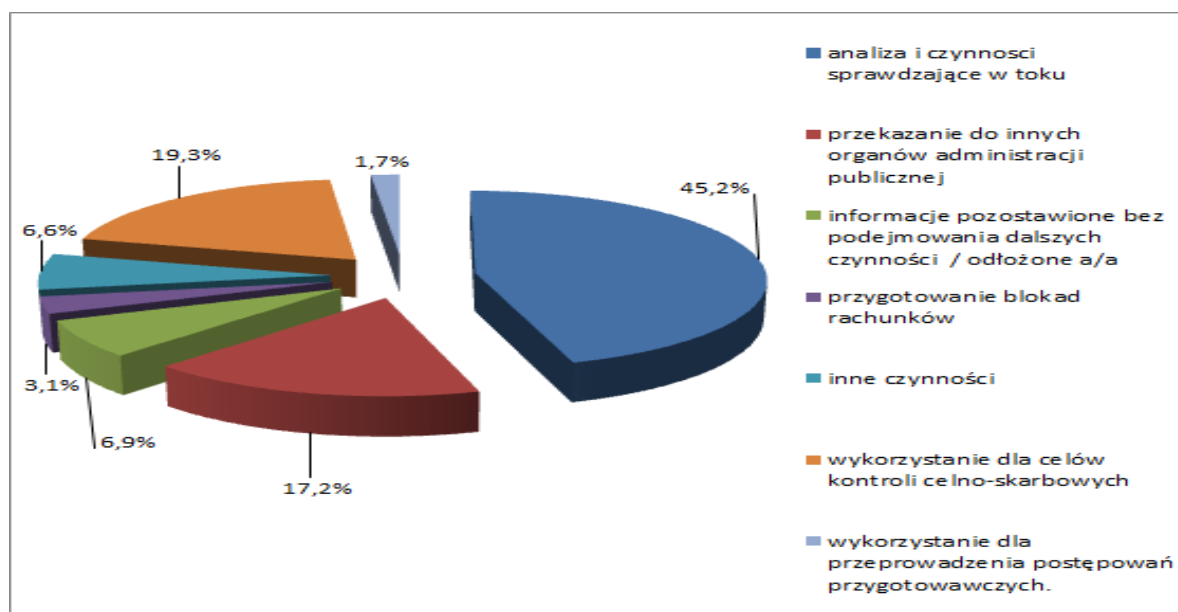
Z kolei informacje przekazywane z własnej inicjatywy przez GIIF (w trybie art. 33 ust. 3 starej ustawy AML/CTF lub art. 106 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF) były analizowane pod kątem możliwości ich związku z podejrzeniem popełnienia przestępstw skarbowych.

Na podstawie art. 14 ust. 5 nowej ustawy AML/CTF GIIF otrzymał informacje od poszczególnych organów KAS, z których wynikało, że w 2018 r. na podstawie informacji otrzymanych od GIIF (zarówno na podstawie art. 33 starej ustawy AML/CTF, jak i art. 105 ust. 4 oraz art. 106 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF):

- co najmniej 131 informacji było wciąż przedmiotem analiz i czynności sprawdzających wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.,
- co najmniej 56 wykorzystano do wszczęcia, planowania wszczęcia lub prowadzenia kontroli celno-skarbowych,
- co najmniej 50 przekazano do innych organów administracji publicznej (głównie do innych organów KAS) do wykorzystania zgodnie z ich kompetencjami, przy czym co najmniej 22 przesłano do prokuratur,
- co najmniej 20 informacji po przeprowadzonej analizie zostało pozostawione bez dalszych działań, ewentualnie odłożone *ad acta*,
- co najmniej 9 informacji zostało wykorzystane do przygotowania blokad rachunków,

- co najmniej 5 informacji zostało wykorzystane w celu przeprowadzenia postępowania przygotowawczego,
- co najmniej 19 informacji zostało wykorzystanych do podjęcia innych czynności.

Wykres nr 18 – Podział informacji otrzymanych przez organy KAS od GIIF wg sposobu ich wykorzystania

Policja

Z informacji otrzymanych z KGP wynika, że w 2018 r. do Biura Kryminalnego KGP wpłynęło 127 powiadomień od GIIF w trybie art. 33 ust. 3 starej ustawy AML/CTF lub art. 106 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF. Biuro Kryminalne KGP na bieżąco przekazywało je do właściwych miejscowo i rzeczowo komórek organizacyjnych Policji. Zostały one zobligowane do przekazywania od dnia 13 lipca 2018 r. bezpośrednio do GIIF informacji zwrotnych o sposobie dalszego wykorzystania tych powiadomień.

Zgodnie z informacją przesłaną przez Biuro Kryminalne KGP na podstawie art. 14 ust. 5 nowej ustawy AML/CTF w 2018 r. – w imieniu jednostek Policji (wyłączając CBŚP), prowadzących sprawy operacyjne – przekazano łącznie 51 wniosków o udostępnienie posiadanych przez GIIF informacji. Uzyskane na ich podstawie informacje były – na dzień udzielenia informacji przez Biuro Kryminalne KGP – nadal przetwarzane, analizowane, uzupełniane, a także korelowane z innymi danymi, w tym ustaleniami własnymi oraz wykorzystywane do wykonywania szeregu czynności ustawowych o charakterze niejawnym. Według Biura Kryminalnego KGP odpowiedzi od GIIF nie przyczyniły się samoistnie (tj. wyłącznie na ich podstawie) do wszczęcia postępowań przygotowawczych. Stanowiły one natomiast „dokumentację wspomagającą przy przekształcaniu ustaleń operacyjno-rozpoznawczych w sporządzany w tym celu materiał procesowy, bądź były przekazywane i włączane do prowadzonych już na terenie kraju śledztw (15 powiadomień)”.

Według informacji otrzymanej z CBŚP na podstawie art. 14 ust. 5 nowej ustawy AML/CTF w 2018 r. CBŚP zwróciło się do GIIF z 26 wnioskami o udzielenie informacji⁵⁹. Otrzymane w odpowiedzi informacje wykorzystano w prowadzonych formach pracy operacyjnej, w tym:

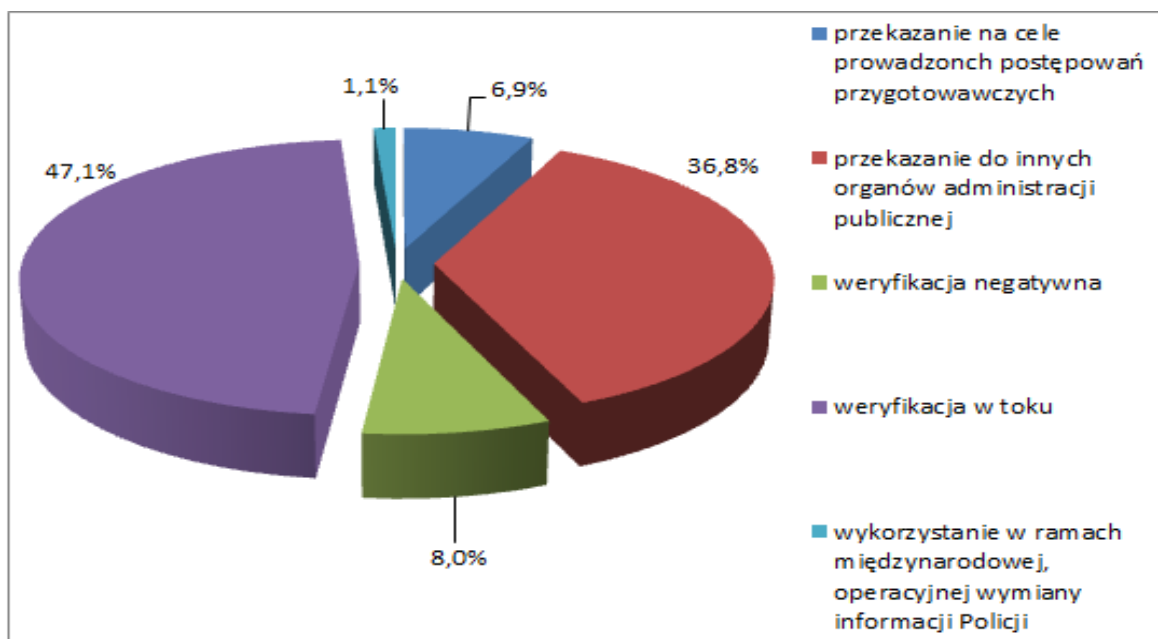
- w 1 przypadku informacje przekazano do prowadzonego postępowania przygotowawczego jako związane z ustaleniami mienia;
- w 1 przypadku informacje przekazano do prowadzonego postępowania przygotowawczego, celem ich wykorzystania;
- w 1 przypadku uzyskane od GIIF informacje wraz z innymi materiałami zgromadzonymi w ramach prowadzonej sprawy zostały przekazane do jednostki organizacyjnej prokuratury z wnioskiem o wszczęcie postępowania.

W 2018 r. do CBŚP trafiło także 87 powiadomień od GIIF (przekazanych na podstawie art. 33 ust. 3 starej ustawy AML/CTF lub art. 106 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF). Część z nich została następnie przekazana:

- na cele prowadzonych postępowań przygotowawczych (6),
- do innych organów administracji publicznej (do ABW – 5, do innych jednostek Policji – 17, do organów KAS - 10).

W pozostałych przypadkach informacje z 7 powiadomień zweryfikowano negatywnie, a na podstawie danych z 41 powiadomień były (na dzień przekazania przez CBŚP informacji) prowadzone czynności służbowe zmierzające do weryfikacji informacji. Informacje z 1 powiadomienia zostały wykorzystane w ramach międzynarodowej operacyjnej wymiany informacji Policji.

Wykres nr 19 – Podział powiadomień otrzymanych przez CBŚP od GIIF wg sposobu ich wykorzystania

Biuro Spraw Wewnętrznych Policji poinformowało natomiast, że w 2018 r. wszczęto jedną

⁵⁹ Zawarto w nich prośbę o przekazanie informacji na temat 148 osób fizycznych, 162 podmiotów gospodarczych oraz 38 rachunków bankowych.

sprawę operacyjną w kierunku podejrzenia zaistnienia przestępstwa z art. 299 § 1 *Kodeksu karnego* w oparciu o materiały otrzymane od GIIF⁶⁰.

INNE ORGANY

Według informacji otrzymanej z ABW na podstawie art. 14 ust. 5 nowej ustawy AML/CTF, w 2018 r. do Agencji wpłynęły 193 informacje przekazane w imieniu GIIF, z czego 113 stanowiło odpowiedzi na wnioski o informacje. Z ogólnej liczby otrzymanych informacji 67 zostało wykorzystanych w ramach procedur operacyjnych realizowanych w oparciu o art. 5 ust. 1 pkt. 2 *ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu* (Dz. U. z 2018 r., poz. 2387 ze zm.)⁶¹. W przypadku 2 informacji uzyskaną wiedzę przekazano do innych organów (tj. jednostki organizacyjnej prokuratury i jednostki organizacyjnej Policji).

ABW otrzymało w 2018 r. 80 informacji wysłanych z inicjatywy własnej GIIF. W 6 przypadkach uzyskana wiedza została przekazana do innych organów administracji (m.in. do KAS i CBA). Pozostałe informacje zostały wykorzystane w bieżącej pracy Agencji.

Z kolei CBA wskazało, że w 2018 r. otrzymało 122 informacje od GIIF z czego 16 przekazano do właściwych jednostek prokuratury m.in. celem wykorzystania w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych. Pozostałe 106 informacji wykorzystano w ramach czynności służbowych realizowanych w CBA.

Komenda Główna SG, jak również Biuro Spraw Wewnętrznych SG poinformowały, że w 2018 r. nie prowadziło czynności na podstawie informacji przekazanych przez GIIF.

Urząd KNF poinformował natomiast, że w 2018 r. otrzymał 6 informacji w trybie art. 33 ust. 3 starej ustawy AML/CTF oraz 1 informację w trybie art. 106 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF. W stosunku do wszystkich ww. informacji, zostały podjęte czynności analityczne przewidziane *ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* a także ustawami regulującymi poszczególne sektory rynku finansowego. UKNF nie przekazywał ww. informacji do prokuratury lub innych organów oraz jednostek administracji publicznej.

Z kolei KOBIZE potwierdził otrzymanie od GIIF odpowiedzi na swoje dwa wnioski o informacje, jednocześnie wskazując, że „nie zwrócił się do Prokuratury w powyższych sprawach”.

6.2. DZIAŁALNOŚĆ SZKOLENIOWA

Prowadzenie działalności szkoleniowej oraz szerokiej wymiany informacji jest niezbędne dla zapewnienia efektywniejszej i skuteczniejszej działalności służb oraz instytucji zaangażowanych w walkę z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

⁶⁰ W styczniu 2019 r. ustalenia z tej sprawy przesłano do Prokuratora Generalnego, wraz z wnioskiem o rozważenie przekazania ich do właściwej jednostki organizacyjnej prokuratury, celem podjęcia decyzji w przedmiocie wszczęcia postępowania karnego, skąd przekazano je do jednego z prokuratorów okręgowych celem wyznaczenia jednostki organizacyjnej prokuratury do prowadzenia postępowania przygotowawczego.

⁶¹ W tym również w ramach czynności wykonywanych na podstawie art. 27 *ustawy o Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego oraz Agencji Wywiadu*.

Przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej w 2018 r. wzięli aktywny udział w charakterze prelegentów lub uczestników w licznych szkoleniach i warsztatach (w tym, o których mowa w poprzednich rozdziałach sprawozdania), a także konferencjach, na których poruszana była problematyka zagadnień objętych przepisami dotyczącymi przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, w tym m.in. w:

- konferencji zorganizowanej przez Thomson Reuters w dniu 23 maja 2018 r. w Warszawie, dla przedstawicieli instytucji obowiązanych, na temat problemów i wyzwań wynikających z przepisów Dyrektywy 2015/849,
- warsztatach zorganizowanych przez Stowarzyszenie Sygnał w dniu 28 maja 2018 r. w Warszawie, dla przedstawicieli podmiotów zrzeszonych w Stowarzyszeniu Sygnał – temat „Przeciwdziałanie naruszeniom własności intelektualnej w oparciu o przepisy ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu”,
- kursie zorganizowanym w Wyższej Szkole Policji w Szczytnie w dniach 11-12 września 2018 r. dla przedstawicieli CBŚP w zakresie przeciwdziałania prania pieniędzy – 12 osób,
- seminarium zorganizowanym przez CBA we współpracy z MSZ pod auspicjami OECD w dniu 25 września 2018 r. w Lublinie dla przedstawicieli polskich i ukraińskich organów administracji publicznej CBA, Straż Graniczna, KAS Lublin, SKW, NABU (ukraiński odpowiednik polskiego CBA), przedstawiciele MSZ, OECD – temat: „Współpraca GIIF w zakresie przestępczości korupcyjnej ze szczególnym uwzględnieniem CBA”,
- konferencji zorganizowanej przez Stowarzyszenie Sygnał w dniu 26 września 2018 r. w Rawie Mazowieckiej dla prokuratorów, przedstawicieli Policji, a także podmiotów zrzeszonych w Stowarzyszeniu Sygnał – temat: „Współpraca z Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej na bazie ustawy o przeciwdziałaniu praniu oraz finansowaniu terroryzmu z dnia 1 marca 2018 r. pod kątem przeciwdziałania naruszeniom własności intelektualnej”,
- 7. polsko-niemieckim seminarium dwustronnym dla polskich i niemieckich notariuszy, zorganizowanym przez Bundesnotarkammer we współpracy z Krajową Izbą Notarialną w dniach 27-29.09.2018 r. w Bad Schandau (Niemcy), temat: „Rola notariusza w zwalczaniu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu”,
- konferencji zorganizowanej przez Wyższą Szkołę Policji w Szczytnie we Współpracy z Biurem do Walki z Cyberprzestępczością KGP w dniu 29 października 2018 r. dla przedstawicieli policji, prokuratury, firm oferujących obrót kryptowalutą, temat: „Obowiązki giełd/kantorów kryptowalut wynikające z przepisów AML”,
- szkoleniu zorganizowanym przez Komendę Wojewódzką Policji w Katowicach w dniu 12 października 2018 r. dla przedstawicieli policji z KWP Katowice i jednostek podległych KWP Katowice, temat: „Współpraca GIIF z jednostkami współpracującymi w świetle ustawy o przeciwdziałaniu praniu oraz finansowaniu terroryzmu”,
- szkoleniu zorganizowanym przez Izbę Administracji Skarbowej we Wrocławiu oraz Dolnośląski Urząd Celno-Skarbowy we Wrocławiu w dniu 24 października 2018 r. dla przedstawicieli KAS, prokuratury, policji, CBŚP. ABW, SKW, Żandarmerii

Wojskowej, Straży Granicznej, temat: „Współpraca GIIF z jednostkami współpracującymi w świetle ustawy o przeciwdziałaniu praniu oraz finansowaniu terroryzmu”,

- szkoleniu zorganizowanym przez Delegaturę CBA w Szczecinie w dniu 22 listopada 2018 r. dla przedstawicieli Delegatury CBA w Szczecinie, temat: „Współpraca GIIF z jednostkami współpracującymi w świetle ustawy o przeciwdziałaniu praniu oraz finansowaniu terroryzmu, ze szczególnym uwzględnieniem zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego”,
- szkoleniu zorganizowanym przez Ośrodek Szkoleniowy Służby Kontrwywiadu Wojskowego w dniu 05 grudnia 2018 r. dla przedstawicieli SKW, temat: „Współpraca GIIF z jednostkami współpracującymi w świetle ustawy o przeciwdziałaniu praniu oraz finansowaniu terroryzmu, ze szczególnym uwzględnieniem zastosowania środków bezpieczeństwa finansowego”,
- konferencji zorganizowanej przez Stowarzyszenie Sygnał w dniu 18-19 października 2018 r. w Warszawie, temat: *International Content Protection Summit Warsaw 2018*.

Dodatkowo należy podkreślić, że przedstawiciel Departamentu Informacji Finansowej w lipcu 2018 r. omawiał zagadnienia z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu dla przedstawicieli SKW w ramach dwóch spotkań.

Ponadto przedstawiciele Departamentu Informacji Finansowej przeprowadzili szkolenia z zakresu przepisów nowej ustawy AML/CTF dla:

- przedstawicieli wszystkich ministerstw, które miało miejsce 5 października 2018 r. w gmachu Ministerstwa Finansów,
- przedstawicieli Ministerstwa Sportu i Turystyki oraz Ministerstwa Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej, które miało miejsce 4 grudnia 2018 r. w gmachu Ministerstwa Sportu i Turystyki,
- przedstawicieli Ministerstwa Sprawiedliwości, które miało miejsce 5 grudnia 2018 r. w ośrodku szkoleniowym Ministerstwa Sprawiedliwości.

Istotnym wydarzeniem w minionym roku było zorganizowanie przez GIIF konferencji na temat przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu, która odbyła się w dniu 28 maja 2018 r. w Ministerstwie Finansów. Wzięli w niej udział przedstawiciele prokuratury, organów ścigania, służb i innych organów administracji publicznej zaangażowanych w system przeciwdziałania terroryzmowi.

W minionym roku w celu przygotowania polskich organów administracji publicznej i instytucji obowiązanych do ewaluacji systemu walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu GIIF zorganizował dla przedstawicieli tych podmiotów 4 spotkania informacyjno-szkoleniowe, podczas których przedstawiciele polskiej JAF, KNF oraz sektora prywatnego przybliżyli uczestnikom aspekty związane ze stosowaniem nowych standardów FATF i sposobem ich oceny w trakcie procesu ewaluacyjnego. W spotkaniach ogółem uczestniczyło 100 osób.

Ponadto ważnym narzędziem upowszechniania zagadnień z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu była także strona internetowa Ministerstwa Finansów. Publikacje Departamentu Informacji Finansowej są zlokalizowane w zakładce

dotyczącej działalności GIIF. Zakładka była podzielona na podzakładki, których tytuły jednoznacznie wskazywały odbiorcom na tematykę publikacji. Zainteresowani znajdowali w nich m.in. istotne informacje na temat aktualnych działań GIIF, systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, regulacje prawne, bieżące komunikaty i publikacje.

W związku z uchwaleniem nowej ustawy AML/CTF i wejściem w życie większości jej przepisów rozpoczęto w 2018 r. prace nad przygotowaniem kolejnej edycji kursu e-learningowego pt. „Przeciwdziałanie praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu”, skierowanego przede wszystkim do pracowników instytucji obowiązanych, a także pracowników jednostek współpracujących⁶².

⁶² Kurs został uruchomiony w lutym 2019 r.

7. WSPÓŁPRACA MIĘDZYNARODOWA

7.1. WSPÓŁPRACA Z KOMISJĄ EUROPEJSKĄ

7.1.1. GRUPA EKSPERTÓW DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY I FINANSOWANIU TERRORYZMU

Zadaniem Grupy Ekspertów ds. Prania Pieniędzy i Finansowania Terroryzmu (ang. *Expert Group on Money Laundering and Terrorist Financing – EGMLTF*) jest wspieranie KE w wyznaczaniu kierunków polityki w dziedzinie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu, przygotowywaniu aktów prawnych, a także doradzanie na etapie przygotowywania wniosków w sprawie środków wykonawczych i koordynacja współpracy pomiędzy państwami członkowskimi UE.

W 2018 r. EGMLTF zebrała się pięciokrotnie. Spotkania, w których uczestniczyli przedstawiciele GIIF, poświęcone były między innymi postępom państw we wdrażaniu przepisów Dyrektywy 2015/849. Członkowie EGMLTF przekazywali w ich trakcie informacje o notyfikacjach opcji wynikających z przepisów Dyrektywy oraz przepisów *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/847 z dnia 20 maja 2015 r. w sprawie informacji towarzyszących transferom środków pieniężnych i uchylenia rozporządzenia (WE) nr 1781/2006*.

KE informowała państwa członkowskie UE o postępowaniach o naruszenia, wszczętych wobec państw, w związku z brakiem notyfikacji przepisów Dyrektywy 2015/849 oraz przeprowadziła weryfikację kompletności i prawidłowości wdrożenia tego aktu prawnego, informując poszczególne państwa (w tym Polskę) o stwierdzonych brakach.

Ponadto podczas spotkań EGMLTF państwa aktualizowały informacje na temat postępów w przygotowaniu krajowych ocen ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. W ramach grupy prowadzono również prace nad przygotowaniem kolejnej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu na szczeblu UE (ang. *Supranational Risk Assessment – SNRA*). KE w ramach pierwszej rundy konsultacji z państwami członkowskimi UE przygotowała i przekazała kwestionariusze, dotyczące informacji o realizacji rekomendacji z poprzedniego raportu oraz aktualizacji informacji o produktach i usługach, wiążących się z największym ryzykiem. Polska JAF opracowała odpowiedź do kwestionariusza, a przedstawiciele GIIF uczestniczyli w pracach i konsultacjach dotyczących SNRA. Prace EGMLTF poświęcone były również zbieraniu od państw statystyk, dotyczących skuteczności ich systemów zwalczania prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu.

Statystyki gromadzone są w celu prowadzenia przeglądów tej skuteczności, oraz na potrzeby SNRA.

W ramach EGMLTF w 2018 r. utworzono zespół, składający się z przedstawicieli Danii, Estonii, Lichtensteinu, Łotwy, Niemiec oraz Włoch, który uczestniczył w pracach Grupy Ekspertów Komisji ds. Identyfikacji Elektronicznej i Zdalnych Procesów *Know-Your-Customer*. Efekty prac Grupy prezentowane były podczas posiedzenia FATF w kontekście możliwej modyfikacji Noty Interpretacyjnej do Rekomendacji 10 FATF – Środki Bezpieczeństwa Finansowego (ang. *Customer Due Diligence* – CDD) w związku z transakcjami *non-face-to-face*, generującymi wyższe ryzyko.

Podczas spotkań EGMLTF dyskutowano również nad rozpoczętym w drugiej połowie 2018 r. przez Podkomitet w ramach Wspólnego Komitetu ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy, przeglądem władz nadzorczych w poszczególnych państwach oraz weryfikacją ich skuteczności w nadzorze AML/CFT. Celem przeglądu jest identyfikacja obszarów wymagających poprawy, zwiększenie skuteczności nadzoru oraz wspieranie poszczególnych właściwych organów w ich pracach.

EGMLTF brała również udział w dyskusjach o powołaniu i pracach Wspólnej Grupy Roboczej (ang. *Joint Working Group*) w związku ze skandalami w zakresie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu z udziałem banków europejskich, które wykazały, że współpraca między organami nadzoru ostrożnościowego i w obszarze AML/CTF nie jest optymalna. Pracom Wspólnej Grupy Roboczej współprzewodniczą dwa dyrektoriaty generalne KE, tj. Dyrektoriat Generalny ds. Sprawiedliwości i Konsumentów oraz Dyrektoriat Generalny ds. ds. Stabilności Finansowej, Usług Finansowych i Unii Rynków Kapitałowych. Udział w niej biorą przedstawiciele Europejskiego Banku Centralnego, europejskich urzędów nadzoru, odpowiednich służb KE oraz przewodniczący ww. Podkomitetu Wspólnego Komitetu ds. Przeciwdziałania Praniu Pieniędzy. Efektem prac grupy w 2018 r. było przygotowanie Mapy drogowej na rzecz płynnej współpracy pomiędzy nadzorem w obszarze AML/CFT oraz nadzorem ostrożnościowym w UE (ang. *Roadmap for seamless cooperation between Anti-Money Laundering and Prudential Supervisors in the European Union*) oraz rozpoczęcie prac nad treścią Wielostronnego Porozumienia w sprawie praktycznych warunków wymiany informacji zgodnie z art. 57a ust. 2 Dyrektywy 2015/849⁶³ (ang. *Multilateral Agreement on the Practical Modalities for Exchange of Information pursuant to article 57a(2) of Directive (EU)2015/849*) pomiędzy Europejskim Urzędem Nadzoru Bankowego (ang. *European Banking Authority* – EBA) a właściwymi władzami nadzorczymi.

Dodatkowo podczas spotkań EGMLTF KE informowała, a przedstawiciele państw członkowskich, w tym Polski, wymieniali opinie na temat następujących inicjatyw legislacyjnych:

- 3) projektowanych, a następnie przyjętych zmian do Dyrektywy 2015/849 (Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniająca dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu

⁶³ Przepis wprowadzony Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/843 z dnia 30 maja 2018 r. zmieniającą dyrektywę (UE) 2015/849 w sprawie zapobiegania wykorzystywaniu systemu finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniającą dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE (Dz. U. UE L 156 z 19.06.2018 r., str. 43).

finansowego do prania pieniędzy lub finansowania terroryzmu oraz zmieniająca dyrektywy 2009/138/WE i 2013/36/UE);

- 4) zmian do Rozporządzenia Delegowanego Komisji (UE) 2016/1675 z dnia 14 lipca 2016 r. uzupełniającego dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 przez wskazanie państw trzecich wysokiego ryzyka mających strategiczne braki (Dz. U. UE L 254 z 20.09.2016 r., str. 1)⁶⁴. ;
- 5) zmian unijnych aktów prawnych dotyczących wymogów ostrożnościowych i nadzoru ostrożnościowego⁶⁵;
- 6) propozycji dyrektywy w sprawie zwalczania fałszowania i oszustw związanych z bezgotówkowymi środkami płatniczymi;
- 7) propozycji dyrektywy ustanawiającej zasady ułatwiające korzystanie z informacji finansowych i innych informacji w celu zapobiegania niektórym przestępstwom, ich wykrywania, prowadzenia dochodzeń w ich sprawie lub ich ścigania;
- 8) inicjatywy dotyczącej ograniczeń płatności gotówkowych;
- 9) projektowanych i następnie przyjętych przepisów:
 - *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1673 z dnia 23 października 2018 r. w sprawie zwalczania prania pieniędzy za pomocą środków prawnokarnych* (Dz. U. UE L 284 z 12.11.2018 r., str. 22),
 - *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1805 z dnia 14 listopada 2018 r. w sprawie wzajemnego uznawania nakazów zabezpieczenia i nakazów konfiskaty* (Dz. U. UE L 303 z 28.11.2018 r., str. 1),
 - *zmian Rozporządzenia (WE) Nr 1889/2005 Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 października 2005 r. w sprawie kontroli środków pieniężnych wwożonych do Wspólnoty lub wywożonych ze Wspólnoty* (Dz. U. UE L 309 z 25.11.2005 r., str. 9).

Spotkania EGMLTF były również okazją do omówienia niektórych zagadnień, dotyczących ocen systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu państw przez FATF i MONEYVAL. W 2018 r. analizowano ocenę Wielkiej Brytanii oraz raporty postępu Belgii i Szwecji. Podczas spotkań dyskutowano także nad stanowiskiem KE jako członka FATF w kwestiach poruszanych podczas posiedzeń FATF.

⁶⁴ W 2018 r. dyskutowano nad dodaniem do listy Pakistanu - vide: *Rozporządzenie Delegowane Komisji (UE) 2018/1467 z dnia 27 lipca 2018 r. zmieniające rozporządzenie delegowane (UE) 2016/1675 uzupełniające dyrektywę Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/849 przez dodanie Pakistanu do tabeli w pkt I załącznika* (Dz. U. UE L 246 z 02.10.2018 r., str. 1).

⁶⁵ Tj. Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) nr 575/2013 z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie wymogów ostrożnościowych dla instytucji kredytowych i firm inwestycyjnych, zmieniające rozporządzenie (UE) nr 648/2012 oraz Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady 2013/36/UE z dnia 26 czerwca 2013 r. w sprawie warunków dopuszczenia instytucji kredytowych do działalności oraz nadzoru ostrożnościowego nad instytucjami kredytowymi i firmami inwestycyjnymi, zmieniająca dyrektywę 2002/87/WE i uchylająca dyrektywy 2006/48/WE oraz 2006/49/WE.

7.1.2. PLATFORMA UE-FIU

GIIF aktywnie uczestniczył w pracach Platformy UE-FIU, angażując się w kwestie omawiane przez to gremium. Platforma jest ciałem doradczym KE, służącym do bieżącej współpracy pomiędzy JAF państw członkowskich UE. Na posiedzeniach Platformy EU-FIU omawiane są m.in. nowe inicjatywy UE z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, propozycje usprawnienia wymiany informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej, kwestie wspólnej analizy spraw z elementem transgranicznym, temat ponadnarodowej oceny ryzyka i raportowania transgranicznych transakcji podejrzanych.

W 2018 r. odbyły się łącznie cztery spotkania Platformy UE-FIU. Istotnym tematem posiedzeń Platformy UE-FIU był projekt dyrektywy, dotyczącej wymiany informacji finansowych i innych informacji w celu zwalczania niektórych przestępstw - COM (2018) 213. Ponadto, dużo uwagi poświęcono tematowi wpływu *Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE* (Dz. U. UE L 119 z 04.05.2016 r., str. 1) oraz *Dyrektywy Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/680 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych przez właściwe organy do celów zapobiegania przestępczości, prowadzenia postępowań przygotowawczych, wykrywania i ścigania czynów zabronionych i wykonywania kar, w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchyłająca decyzję ramową Rady 2008/977/WSiSW* (Dz. U. UE L 119 z 04.05.2016 r., str. 89) na proces przetwarzania informacji przez jednostki analityki finansowej. Z inicjatywy KE dyskutowano również nad opracowaniem nowych rozwiązań, które pozwolą zacieśnić współpracę pomiędzy jednostkami analityki finansowej państw członkowskich UE oraz utworzyć mechanizm wspierający te jednostki na poziomie ponadnarodowym.

Przedstawiciel GIIF aktywnie uczestniczył w pracach Platformy UE-FIU, reprezentując na tym forum stanowisko PJAF, a jako wiceprzewodniczący Grupy Doradczej FIU.NET oraz przewodniczący grupy projektowej poświęconej promocji i rozwojowi technologii anonimowego powiązywania danych, na bieżąco relacjonował postępy prac w obu grupach.

7.1.3. GRUPA DORADCZA FIU.NET

W 2016 r. Europol przejął od holenderskiego Ministerstwa Sprawiedliwości i Bezpieczeństwa zadanie zarządzania siecią FIU.NET. W ramach Platformy UE-FIU powołano do życia Grupę Doradczą FIU.NET, która jest wsparciem dla Europolu w zakresie tworzenia strategii rozwoju dla sieci FIU.NET, wdrażania innowacji oraz opiniowania wniosków poza unijnych JAF o podłączenie do ww. sieci. W jej skład wchodzi przedstawiciele jednostek analityki finansowej Austrii, Belgii, Włoch, Luksemburga, Polski, Rumunii i Szwecji oraz Europolu. W 2019 r. do składu dołączyli przedstawiciele JAF Finlandii i Portugalii. Przewodniczący Grupie przedstawiciel Rumunii, a reprezentant GIIF od 2018 r. pełni funkcję wiceprzewodniczącego tego gremium.

W 2018 r. Grupa Doradcza FIU.NET spotkała się łącznie cztery razy. Jej prace były skoncentrowane przede wszystkim na: zapewnieniu stabilności sieci FIU.NET w obliczu rosnącej wymiany informacji pomiędzy jednostkami analityki finansowej, poprawie

efektywności systemu raportowania transgranicznego i technologii anonimowego powiązywania danych oraz opracowaniu długoterminowej strategii rozwoju sieci w strukturach Europolu.

Przedstawiciel GIIF relacjonował na posiedzeniach Grupy Doradczej FIU.NET działania grupy projektowej, poświęconej promocji i rozwojowi technologii anonimowego powiązywania danych, której przewodniczy. Prezentował także rezultaty ww. projektu na warsztatach użytkowników FIU.NET, zorganizowanych w Hadze w listopadzie 2018 r. Reprezentant GIIF był również zaangażowany w proces tworzenia mapy drogowej (*ang. roadmap*) dla rozwoju sieci FIU.NET na nadchodzące lata.

W grudniu 2018 r. na zaproszenie GIIF przedstawiciele Europolu przeprowadzili w Warszawie dla pracowników pionów analitycznych PJAF szkolenie z zasad funkcjonowania systemu FIU.NET, w szczególności modułu raportowania transgranicznego i technologii anonimowego powiązywania danych.

7.2. WSPÓŁPRACA Z RADĄ UNII EUROPEJSKIEJ

W 2018 r. UE podjęła kolejne istotne inicjatywy legislacyjne w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

W dniu 17 kwietnia 2018 r. został opublikowany projekt dyrektywy, dotyczącej wymiany informacji finansowych i innych informacji w celu zapobiegania niektórym przestępstwom - COM (2018) 213. Głównym celem tej dyrektywy jest poprawa współpracy oraz wymiany informacji pomiędzy właściwymi organami państw członkowskich, dedykowanymi zwalczaniu poważnej przestępczości.

GIIF we współpracy z innymi właściwymi organami przygotował stanowisko Rządu RP w odniesieniu do wniosku COM (2018)213 Komisji Europejskiej, w którym Rząd RP uznał za zasadne poparcie projektu nowej dyrektywy.

W trakcie prac nad projektem, GIIF - podobnie, jak inne europejskie JAF - stał na stanowisku, że w projekcie dyrektywy powinna zostać zachowana zasada autonomii i niezależności jednostki analityki finansowej. Ponadto podnosił kwestie dotyczące doprecyzowania szeregu przepisów, odnoszących się w szczególności do zakresu i zasad wymiany informacji pomiędzy właściwymi organami, tak, by uniknąć nierównej implementacji przepisów w państwach członkowskich.

Przedstawiciele GIIF brali aktywny udział w pracach nad projektem dyrektywy, prowadzonych na poziomie eksperckim, m.in. poprzez uczestnictwo w posiedzeniach Grupy Roboczej ds. Organów Egzekwowania Prawa, a także koordynowali na poziomie krajowym opracowywanie uwag do kolejnych wersji projektu.

W dniu 21 listopada br. na posiedzeniu COREPER państwa członkowskie UE zaakceptowały kompromisową wersję projektu (*ang. general approach*). W dniu 3 grudnia 2018 r. poprawki do niego zaproponował także Parlament Europejski. Projekt dyrektywy znajduje się obecnie na etapie rozmów trójstronnych (tzw. *trilogu*). Przewiduje się, że prace nad nim zostaną ostatecznie sfinalizowane w pierwszej połowie 2019 r.

Przedstawiciele GIIF brali również udział w pracach na innych inicjatywach legislacyjnych UE powiązanych z tematyką przeciwdziałania praniu pieniędzy takich, jak:

- wniosek w sprawie rewizji europejskich urzędów nadzoru COM (2018) 646;
- Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2018/1672 z dnia 23 października 2018 r. w sprawie kontroli środków pieniężnych wwożonych do Unii lub wywożonych z Unii oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1889/2005 (Dz. U. UE L 284 z 12.11.2018 r., str. 6);
- wniosek o zmianę Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE, EURATOM) NR 883/2013 z dnia 11 września 2013 r. dotyczące dochodzeń prowadzonych przez Europejski Urząd ds. Zwalczania Nadużyć Finansowych (OLAF) oraz uchylające rozporządzenie (WE) nr 1073/1999 Parlamentu Europejskiego i Rady i rozporządzenie Rady (Euratom) nr 1074/1999 (Dz.U. L 248 z 18.9.2013, s. 1).

Ponadto w 2018 r. przedstawiciel polskiej JAF był ekspertem krajowym w ramach VIII rundy ocen wzajemnych Grupy Roboczej Rady UE ds. Ogólnych w tym Oceny - GENVAL wskazanym do zespołu oceniającego Finlandię.

7.3. KOMITET MONEYVAL

W 2018 r. odbyły się dwa posiedzenia plenarne Komitetu MONEYVAL, w którego pracach uczestniczyła stała delegacja polska, złożona z przedstawicieli GIIF, Komisji Nadzoru Finansowego oraz Prokuratury Krajowej.

W dniach 26-27 marca 2018 r. MONEYVAL zorganizował - wraz z FATF i Organizacją Bezpieczeństwa i Współpracy w Europie (OBWE) - regionalne warsztaty dla prokuratorów i sędziów. Warsztaty stanowiły platformę do gromadzenia i dzielenia się doświadczeniami, wyzwaniem i najlepszymi praktykami w zakresie ścigania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, a także pozbawiania przestępców ich dochodów. W inicjatywie tej, która odbyła się w Strasburgu, wzięło udział 100 uczestników z 43 różnych państw Europy (w tym Polski) i Azji Środkowej. Warsztatom przewodniczyli prezydent FATF i przewodniczący MONEYVAL.

Przedstawiciel GIIF uczestniczył w warsztatach szkoleniowych dla ewaluatorów, które odbyły się w Larnace (Cypr). W ich trakcie 48 przyszłych ewaluatorów (33 z jurysdykcji MONEYVAL i 15 z jurysdykcji FATF) zostało przeszkolonych w zakresie zaleceń FATF z 2012 r. oraz metodologii FATF z 2013 r.

W dwóch ewaluacjach, przeprowadzonych przez MONEYVAL w 2018 r. uczestniczyły przedstawicielki Polski. W Czechach (w marcu 2018 r.) wzięła udział przedstawicielka Komendy Głównej Policji, a w wizycie ewaluacyjnej na Litwie (w maju 2018 r.) – przedstawicielka GIIF. Dyskusje nad raportami z ewaluacji systemów krajowych walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu Czech i Litwy, z udziałem polskich ewaluatorów, odbyły się na posiedzeniu plenarnym Komitetu MONEYVAL w grudniu 2018 r. Odnotować należy, że oba raporty zostały przyjęte przez Zgromadzenie Plenarne.

W 2018 r. MONEYVAL przyjął raport Polski w ramach Kroku 1 Procedury wymuszania zgodności (ang. *compliance enhancing procedure* – CEP). Sekretariat MONEYVAL przedstawił analizę, w której stwierdził, że przyjęta przez polski Parlament w marcu 2018 r. ustawa, usuwa większość braków stwierdzonych w czwartej rundzie ewaluacji wzajemnych. Uznał on ponadto, że Polska doprowadziła wszystkie zaległe kluczowe zalecenia do poziomu

"w dużej mierze zgodnego", zgodnie z warunkami wyłączenia z procesu CEP, określonymi w art. 13 ust. 4 regulaminu czwartej rundy MONEYVAL. W związku z wynikami analizy Sekretariatu i dyskusji nad raportem, Zgromadzenie Plenarne uznało, że Polska podjęła wystarczające kroki, aby usunąć ją z procedury CEP.

W 2018 r. delegacja polska brała udział w dyskusjach nad czterema raportami z ewaluacji narodowych systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowania terroryzmu państw członków Komitetu, angażując się w prace Grupy Roboczej ds. Ewaluacji oraz dyskusję podczas posiedzeń plenarnych. W 2018 r. dyskutowano nad poziomem efektywności i wdrożenia rekomendacji FATF przez Albanię i Łotwę (podczas sesji plenarnej w lipcu) oraz przez wspomniane wcześniej - Czechy i Litwę.

Włączając się w szerszy nurt działań społeczności międzynarodowej, także MONEYVAL opracował i przyjął w 2018 r. regionalny plan operacyjny w celu zwalczania finansowania terroryzmu, przewidujący wzmacnianie współpracy w tym obszarze wśród członków Komitetu, organizowanie szkoleń i seminariów, wymianę informacji oraz dobrych praktyk.

W grudniu 2017 r. Zgromadzenie Plenarne MONEYVAL wybrało ponownie przedstawicielkę GIIF na Wiceprzewodniczącą Komitetu. Dzięki tej funkcji uczestniczyła ona w odbywających się w 2018 r. posiedzeniach Biura, odpowiedzialnego za kwestie koordynacji prac Komitetu oraz wskazywanie kierunków jego działań. W minionym roku odbyło się pięć takich spotkań, poświęconych w szczególności postępom prac w ramach 5. rundy ewaluacyjnej, działaniom w odniesieniu do państw podlegających procedurze monitoringu, współpracy z FATF oraz możliwości inicjatyw z sektorem prywatnym.

7.4. KONFERENCJA PAŃSTW STRON KONWENCJI WARSZAWSKIEJ

W związku z realizacją postanowień *Konwencji Rady Europy o praniu, ujawnianiu, zajmowaniu i konfiskacie dochodów pochodzących z przestępstwa oraz o finansowaniu terroryzmu z dnia 16 maja 2005 r. (CETS 198)*, tzw. Konwencji Warszawskiej, oraz uczestnictwem Polski w Konferencji Państw Stron Konwencji Warszawskiej (ang. *Conference of the Parties - COP*), GIIF kontynuował działania związane z aktywnościami podejmowanymi przez ww. forum.

W dniach 30-31 października 2018 r. odbyło się 10. posiedzenie COP. Przedstawiciel GIIF przedstawił informacje na temat realizacji przez Polskę postanowień Konwencji Warszawskiej (art. 46 oraz 47 Konwencji) w kontekście wejścia w życie *ustawy z 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu* oraz o postępach prac nad wdrożeniem przepisów o odpowiedzialności osób zbiorowych za czyny zabronione (art. 10 Konwencji).

Zgromadzenie ogólne COP przyjęło z zadowoleniem informacje o pozytywnych zmianach w polskim systemie AML/CFT, które objęły nie tylko obszar regulowany ustawą o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, ale też obszar pozostający we właściwości Ministra Sprawiedliwości. Nie zgłosiło też sprzeciwu wobec przyjęcia ustnego raportu Polski o dokonanych postępach od października 2017 r., co pozwoliło na zakończenie wieloletniego procesu ewaluacji polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu na forum COP, pod kątem jego zgodności z przepisami Konwencji Warszawskiej.

Sekretariat COP podkreślił jednak, że władze Polski powinny wziąć pod uwagę pozostałe istniejące uchybienia polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu oraz dążyć do jak najszybszego ich wyeliminowania, zwłaszcza przy uwzględnieniu nadchodzącej oceny polskiego systemu prawnego i efektywności polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w ramach 5. Rundy wzajemnych ewaluacji MONEYVAL.

Odnotować należy, że podczas 9. Posiedzenia COP w 2017 r. uzgodniono zmianę formy dokonywania przeglądów stopnia implementacji przepisów Konwencji Warszawskiej przez Państwa Strony Konwencji. Zamiast dyskusji nad raportami poszczególnych państw zdecydowano o dokonywaniu tematycznych przeglądów horyzontalnych. W trakcie 10. posiedzenia COP odbyła się pierwsza dyskusja nad projektami raportów w nowej formule, która objęła swym zakresem:

- art. 11 Konwencji (dot. uwzględniania wcześniejszych decyzji zagranicznych organów wymiaru sprawiedliwości podczas ustalania wymiaru kary, wyroku ostatecznego wobec osoby fizycznej lub prawnej);
- art. 25 ust. 2 Konwencji (dot. mechanizmu zwrotu skonfiskowanego mienia)
- art. 25 ust. 3 Konwencji (dot. kwestii podziału skonfiskowanego mienia z innymi państwami).

Uzgodnione projekty raportów zostały przyjęte przez Państwa Strony Konwencji oraz opublikowane na stronie Rady Europy w zakładce COP⁶⁶.

7.5. GRUPA EGMONT

Polska Jednostka Analityki Finansowej angażuje się w działania Grupy Egmont, tak w trakcie posiedzeń, biorąc w nich czynny udział (m.in. poprzez włączenie w prace Grupy Roboczej ds. Wymiany Informacji i Grupy Roboczej ds. Pomocy Technicznej i Szkoleniowej), jak też udzielając wsparcia czy wymieniając się swoimi doświadczeniami z partnerskimi jednostkami i kooperując z Sekretariatem Grupy Egmont przez cały rok.

W minionym roku GIIF uczestniczył w dwóch posiedzeniach Grupy Egmont i jej grup roboczych.

W trakcie obrad Szefów JAF dyskutowano, m.in. nad planem strategicznym Grupy Egmont na lata 2019 – 2021, kwestiami dotyczącymi partnerstwa publiczno-prywatnego w zakresie walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu oraz zwalczaniem prania pieniędzy pochodzących z korupcji. Szczególną uwagę poświęcono kwestiom dotyczącym niezależności operacyjnej jednostek analityki finansowej, które to zagadnienia są obecnie przedmiotem dyskusji zarówno na forum FATF, jak i UE.

Posiedzenia stanowiły platformę do wymiany informacji oraz zacieśnienia współpracy dwustronnej i wielostronnej pomiędzy Generalnym Inspektorem Informacji Finansowej i zagranicznymi jednostkami analityki finansowej. Umożliwiły ponadto wymianę doświadczeń z partnerskimi jednostkami oraz rozmowy ze ścisłym kierownictwem Grupy Egmont.

⁶⁶ Na stronie: <https://www.coe.int/en/web/cop198/-/cop-publishes-thematic-monitoring-reviews>.

Przedstawiciele GIIF zaangażowani byli w prezentację polskich i unijnych doświadczeń w obszarze AML/CTF dla członków grup regionalnych Grupy Egmont. Ponadto, uczestniczyli w ocenie przykładów spraw analitycznych, zgłoszonych przez jednostki analityki finansowej do corocznego konkursu na najlepszą sprawę analityczną w ramach Grupy Egmont (ang. *Best Egmont Case Award* - BECA).

Grupa Egmont kontynuowała prace nad licznymi projektami szkoleniowymi (m.in. w obszarze analizy taktycznej i strategicznej oraz zadań związanych z kontrolą nad instytucjami obowiązującymi), przenosząc je na platformy e-learningowe. Pracowała też nad raportami typologicznymi (w szczególności dedykowanymi problematyce walki z tzw. Państwem Islamskim, oraz zagranicznymi bojownikami), opracowała kolejny z serii dokumentów poświęcony kwestiom bezpiecznego funkcjonowania jednostki analityki finansowej. Analizowała operacyjność członkowskich jednostek analityki finansowej i ich zgodność ze standardami Grupy Egmont, a także jednostek aplikujących o członkostwo.

Ponadto, polska JAF – wraz z pozostałymi jednostkami z państw członkowskich UE wchodzącymi w skład tzw. Regionu Europa I – uczestniczyła w posiedzeniach swojej grupy regionalnej, które w okresie międzysesyjnym odbywają się na marginesie posiedzeń Platformy EU-FIU. Podczas dyskusji Regionu Europa I poruszono kwestie, dotyczące m.in.: nowych inicjatyw UE w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, rozwoju sieci wymiany informacji FIU.NET, czy wpływu nowych regulacji w zakresie ochrony danych osobowych na funkcjonowanie jednostek analityki finansowej.

7.6. GRUPA SPECJALNA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY

GIIF kontynuował swoje starania o członkostwo w FATF, m.in. poprzez opracowanie we współpracy z Ministerstwem Spraw Zagranicznych materiałów tezowych dla polskich placówek dyplomatycznych w państwach członkowskich FATF.

Prowadził także współpracę z FATF poprzez zaangażowanie w działania promowane i organizowane przez wspomnianą organizację we współpracy z Komitetem MONEYVAL oraz Komisją Europejską i podległymi jej gremiami.

Kontynuując działania podjęte we wcześniejszych latach, FATF w 2018 r. nadal istotną rolę poświęcił kwestiom wzmocnienia globalnego systemu przeciwdziałania finansowaniu terroryzmu. Był to także jeden z obszarów priorytetowych Prezydencji USA w FATF. W związku z powyższym FATF realizował szereg projektów w tym obszarze, m.in. opublikował oświadczenie na temat monitorowania ryzyka finansowania terroryzmu oraz podejmowanych działań mających na celu walkę z finansowaniem ISIL, Al-Qaedy oraz jednostek stowarzyszonych (ang. *FATF Monitoring of Terrorist Financing Risks and Actions Taken to Combat ISIL, Al-Qaeda and Affiliates Financing*) oraz przyjął raport dotyczący zakłócania przepływów finansowych na rzecz terrorystów.

Przedstawiciele GIIF, wchodząc w skład delegacji MONEYVAL, uczestniczyli w spotkaniach grup roboczych oraz w posiedzeniach plenarnych FATF, które w minionym roku odbyły się trzykrotnie. Pozwoliło to na bezpośredni udział przedstawicieli polskiej JAF w pracach nad raportami ewaluacyjnymi państw członkowskich FATF czy działaniach Grup Roboczych tej organizacji. Dostęp do raportów, materiałów i dokumentów opracowywanych

przez to gremium wpłynął na podnoszenie wiedzy pracowników, tak polskiej JAF, jak też jednostek współpracujących i instytucji obowiązanych.

GIIF umieścił na swojej stronie internetowej, m.in. informacje o publikacjach FATF: Poradniku dotyczącym podejścia opartego o ryzyko dla sektora ubezpieczeń na życie oraz Poradniku dotyczącym podejścia opartego o ryzyko dla sektora papierów wartościowych.

GIIF na bieżąco informował organy administracji publicznej, organy nadzoru, stowarzyszenia i związki branżowe o przyjętych w 2018 r. przez FATF oświadczeniach dotyczących jurysdykcji posiadających strategiczne uchybienia w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu oraz o dokumentach dotyczących poprawy międzynarodowej zgodności ze standardami AML/CFT, umieszczając na swojej stronie internetowej stosowne informacje.

FATF w minionym roku monitorował, oprócz swoich członków, także państwa członkowskie MONEYVAL w ramach procesu zgodności ze standardami, prowadzonego przez Grupę ds. Przeglądu Współpracy Międzynarodowej (ang. *International Cooperation Review Group - ICRG*). W procesie tym znalazły się Serbia i Węgry, w wyniku uzyskania w ramach 5. Rundy ewaluacji wzajemnych dużej ilości niskich ocen efektywności systemu walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu. W trakcie przeprowadzonego w 2018 r. przeglądu tych państw, FATF zdecydował, że Węgry dokonały wystarczających postępów w tzw. okresie obserwacji, aby odesłać je z powrotem do procesu monitorowania przez MONEYVAL. W odniesieniu do Serbii, zdecydowano, że pozostanie ona nadal w procesie przeglądu FATF, do czasu odnotowania istotnych postępów efektywności systemu.

Dzięki bezpośredniemu uczestnictwu w pracach FATF przedstawiciele GIIF pogłębiają swoje doświadczenie w zakresie stosowania standardów międzynarodowych w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, co jest szczególnie ważne w perspektywie zbliżającej się oceny polskiego systemu AML/CTF przez ekspertów MONEYVAL w ramach 5. Rundy ewaluacji.

7.7. GRUPA EUROAZJATYCKA DS. PRZECIWDZIAŁANIA PRANIU PIENIĘDZY

Polska kontynuowała prace jako obserwator w Grupie Euroazjatyckiej ds. zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu (ang. *The Eurasian group on combating money laundering and financing of terrorism – EAG*).

Stała delegacja polska (przedstawiciele GIIF i KNF) uczestniczyła w posiedzeniach plenarnych EAG i spotkaniach grup roboczych, które w minionym roku odbyły się dwukrotnie, a także wzięła udział w seminarium poświęconym roli organów nadzoru oraz sektora prywatnego podczas ewaluacji systemów AML/CFT.

W 2018 r. EAG kontynuowała prace mające na celu podkreślenie jej roli jako silnej organizacji regionalnej, kontynuując bliską współpracę z organizacjami międzynarodowymi z regionu Euroazji, w tym Centrum Antyterrorystycznym Wspólnoty Niepodległych Państw (ang. *Commonwealth of Independent States Anti-Terrorism Center*) oraz Międzynarodowym Treningowym i Metodologicznym Centrum Monitoringu Finansowego (ang. *International Training and Methodology Center for Financial Monitoring*). Ponadto EAG w ramach zwiększania swojego udziału w globalnej sieci AML/CFT angażowała się we wspólne

działania z innymi organizacjami, w tym FATF i ciałami regionalnymi FATF (MONEYVAL, APG, MENAFATF) poprzez organizację wspólnych warsztatów i projektów typologicznych, jak również poprzez aktywny udział w spotkaniach tych grup.

W 2018 r. odbyły się wspólne warsztaty EAG i APG w sprawie typologii prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu. Zainicjowano ponadto wspólne badanie EAG i APG, dotyczące finansowania terroryzmu przy pomocy nielegalnych środków w tym pochodzących z przestępczości zorganizowanej. W minionym roku zorganizowane zostało także szkolenie dla ewaluatorów w ramach nowej rundy ewaluacji dla przedstawicieli państw członkowskich EAG i MONEYVAL.

W 2018 r. EAG zakończyła prace (przygotowując raporty) nad projektami, dotyczącymi identyfikacji osób wspierających organizacje terrorystyczne w zakupach biletów dla FTF oraz prania pieniędzy z wykorzystaniem firm ubezpieczeniowych. Państwa członkowskie przedstawiły informacje na temat praktycznego wykorzystania wyników badań typologicznych, dotyczących profilu FTF w rejonie EAG oraz analizy gotówkowych przepływów finansowych wykorzystywanych w przestępstwach bazowych i do prania pieniędzy.

Ponadto trwały prace nad projektami:

- kluczowe cechy schematów przemytu narkotyków i legalizacji dochodów przy wykorzystaniu do płatności elektronicznych narzędzi i kryptowalut,
- profesjonalne siatki przestępcze uczestniczące w procederze prania pieniędzy.

Polska JAF uczestniczyła w prowadzonych projektach typologicznych, poprzez przekazanie do nich wkładów merytorycznych, co spotkało się z uznaniem EAG.

Państwa członkowskie EAG kontynuowały oceny wzajemne swoich systemów przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu w ramach drugiej rundy ewaluacji, w oparciu o standardy FATF z 2012 r. Przyjęto raport z oceny Kirgistanu (który w tej rundzie oceniany był jako pierwszy) oraz Tadżykistanu. Odnotowano duży postęp obu państw w porównaniu do oceny w pierwszej rundzie ewaluacji. Informacje dotyczące realizacji przez oba państwa zaleceń z ewaluacji zostaną zaprezentowane odpowiednio podczas posiedzenia EAG w maju i październiku 2019 r.

Przedstawiciel polskiej JAF uczestniczył także w misjach pomocy technicznej dla państw członkowskich EAG, organizowanych przez organizacje międzynarodowe.

7.8. GRUPA ROBOCZA DS. ZWALCZANIA MECHANIZMÓW FINANSOWANIA TZW. PAŃSTWA ISLAMSKIEGO

GIIF kontynuował prace w ramach Grupy Roboczej ds. Zwalczania Mechanizmów Finansowania tzw. Państwa Islamskiego (ang. *Counter-ISIL Finance Group* - CIFG), działającej jako jedna z grup roboczych Globalnej Koalicji ds. Walki z Daesh. Oprócz Grupy Roboczej ds. Zwalczania Mechanizmów Finansowania tzw. Państwa Islamskiego w Globalnej Koalicji ds. Walki z Daesh działają: Grupa ds. Wojskowych, Grupa ds. Bojowników Zagranicznych, Grupa do Walki z Ideologią, Grupa ds. Wsparcia Stabilizacyjnego.

CIFG, której obradom współprzewodniczą Arabia Saudyjska, Włochy i Stany Zjednoczone, regularnie monitorowała działania podejmowane przez państwa członkowskie w ramach

przyjętego w 2015 r. Planu Działania. W celu realizacji swoich zadań w 2018 r. spotkała się dwukrotnie – w Ammanie (11 lutego 2018 r.) i Warszawie (20-21 września 2018 r.).

Podczas posiedzenia w Ammanie swoje działania zaprezentowały m. in. Irak i Turcja, informując o działaniach zrealizowanych w celu poprawy skuteczności krajowych systemów walki z finansowaniem terroryzmu.

Z inicjatywy polskiej JAF drugie spotkanie CIFG w 2018 r. odbyło się w Warszawie. W posiedzeniu wzięli udział wysokiej rangi przedstawiciele 32 państw członkowskich oraz 5 organizacji międzynarodowych: ONZ, FATF, EUROPOLU, Grupy EGMONT oraz Rady Współpracy Państw Zatoki Perskiej. W spotkaniu uczestniczyli liczni przedstawiciele zagranicznych jednostek analityki finansowej oraz członkowie Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego.

Agendą posiedzenia objęto aktualne informacje o kampanii militarnej i stanie finansów tzw. państwa islamskiego, kwestię realizacji Planu Działania Grupy (stosowne informacje przedstawiły Irak, Włochy, Australia i Indonezja), zagadnienia dotyczące mechanizmów ochrony obywateli przed terroryzmem (w tym przed porwaniami dla okupu), kwestie związane z cyberterroryzmem, zagranicznymi bojownikami, radykalizacją oraz metodami zwalczania przestępczości zorganizowanej. Podczas posiedzenia przedstawicielka Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego zaprezentowała również informacje na temat Rekomendacji Warszawskiej w sprawie odbudowy i rekonstrukcji dziedzictwa kultury - dokumentu opisującego standardy, jakimi należy się kierować przy odbudowie miast, zniszczonych na skutek konfliktów zbrojnych lub katastrof naturalnych.

Zorganizowane przez polską JAF posiedzenie CIFG, poza aspektami istotnymi dla społeczności międzynarodowej, jednoczącej się w walce z tzw. państwem islamskim, podkreśliło także rolę Polski jako ważnego i aktywnego uczestnika Globalnej Koalicji ds. Walki z Daesh.

7.9. WSPÓŁPRACA DWUSTRONNA

7.9.1. PODSTAWY WYMIANY INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JAF

Porozumienia o wymianie informacji w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, jak też prowadzona na ich podstawie współpraca, odpowiadają postanowieniom Konwencji Warszawskiej), jak również standardom w tym obszarze opracowanym przez Grupę Egmont⁶⁷. Zakres otrzymywanych oraz udostępnianych informacji, zwłaszcza informacji dodatkowych, jest uzależniony każdorazowo od zakresu zapytania i zgodności z podstawowymi zasadami prawa krajowego.

W 2018 r. GIIF kontynuował analizę potrzeb w zakresie zawierania porozumień dwustronnych umożliwiających pozyskiwanie informacji finansowych z zagranicy w stosunkach dwustronnych z partnerskimi JAF. W efekcie zakończonych negocjacji GIIF podpisał porozumienia o współpracy w zakresie wymiany informacji dotyczących zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu z jednostkami analityki finansowej z Tanzanii

⁶⁷ *Egmont Group of financial intelligence units principles for information exchange between financial intelligence units.*

oraz Singapuru. Tym samym liczba JAF, z którymi prowadzona jest współpraca i wymiana informacji na podstawie porozumień dwustronnych, wzrosła do 92.

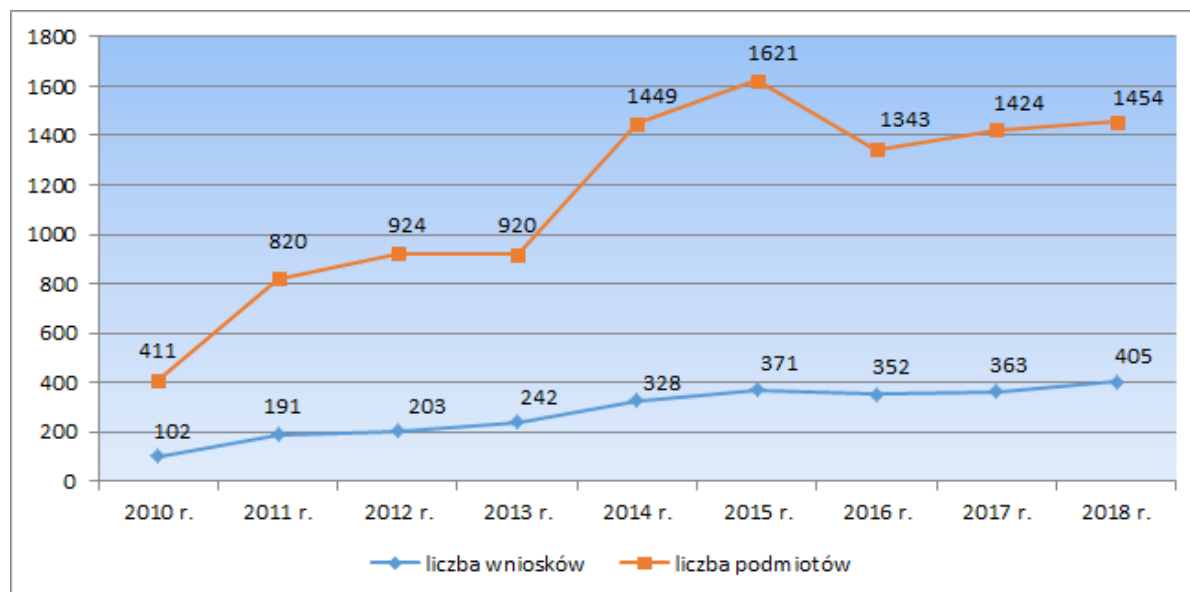
Wejście w życie ustawy z 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu rozszerzyło możliwości wymiany informacji dostępne dla GIIF. Umożliwia ona PJAF wymianę informacji z zagranicznymi partnerami bez konieczności podpisywania porozumienia dwustronnego.

W obecnej sytuacji prawnej współpraca GIIF w zakresie wymiany informacji finansowych związanych z przeciwdziałaniem praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu z krajami UE regulowana jest na podstawie art. 111 ust. 1 nowej ustawy AML/CTF. Natomiast zgodnie z art. 111 ust. 2 nowej ustawy AML/CTF GIIF udostępnia posiadane informacje finansowe jednostkom analityki finansowej z państw niebędących członkami UE na zasadzie wzajemności, a wymiana informacji na podstawie Konwencji Warszawskiej regulowana jest w oparciu o art. 111 ust. 3 nowej ustawy AML/CTF.

7.9.2. WYMIANA INFORMACJI Z ZAGRANICZNYMI JAF

W 2018 r. wpłynęło do GIIF 405 wniosków od zagranicznych JAF, które dotyczyły 1454 podmiotów. Ponadto, GIIF otrzymał również jedno zapytanie od jednostki niebędącej JAF. Od 2016 r. liczba zapytań z zagranicy sukcesywnie rośnie i w 2018 r. była o 12% większa niż w roku poprzednim. Poniższy wykres przedstawia zestawienie ilościowe otrzymywanych wniosków od zagranicznych JAF w latach 2010-2018.

Wykres nr 20 – Liczba wniosków od zagranicznych JAF w latach 2010-2018

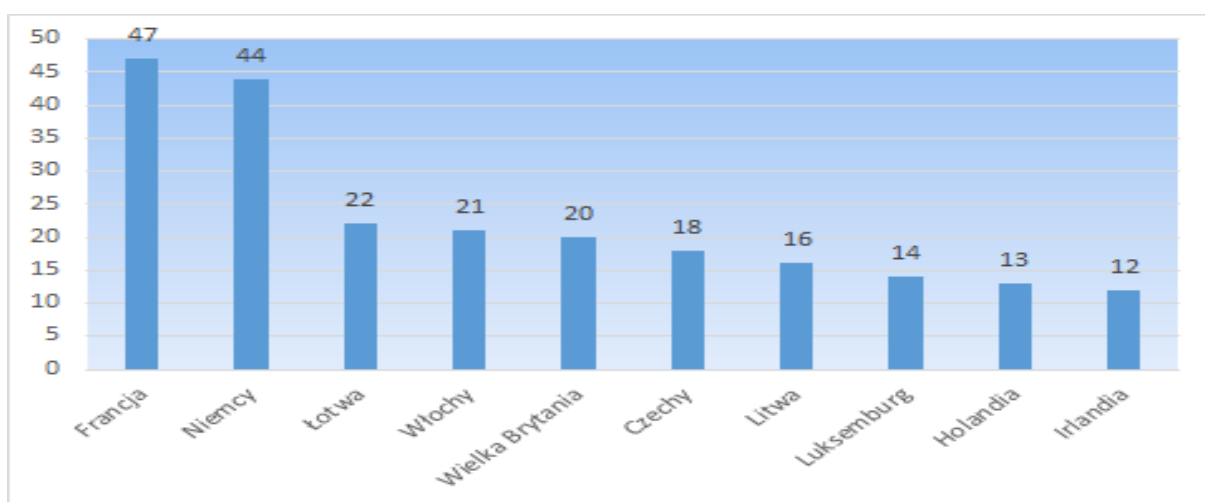

Poza nową ustawą AML/CTF, podstawę prawną współpracy pomiędzy JAF stanowi *Decyzja Rady z dnia 17 października 2000 r. dotycząca uzgodnień w sprawie współpracy pomiędzy jednostkami wywiadu finansowego Państw Członkowskich w odniesieniu do wymiany informacji* (Dz. U. UE L 271 z 24.10.2000 r.) oraz Konwencja Warszawska. Podstawę do współpracy pomiędzy GIIF a jednostkami z państw nienależących do UE stanowią również dwustronne porozumienia podpisywane przez GIIF z zagranicznymi odpowiednikami. Od 1 lipca 2018 r. dwustronne porozumienie nie jest warunkiem koniecznym, by GIIF mógł

udzielić odpowiedzi zagranicznej JAF z państwa niebędącego członkiem UE, które nie jest stroną Konwencji Warszawskiej. GIIF udostępnia posiadane informacje JAF z tych państw na zasadzie wzajemności. W 2018 r. GIIF nie odmówił udzielenia informacji na żaden z wniosków otrzymanych od zagranicznych JAF.

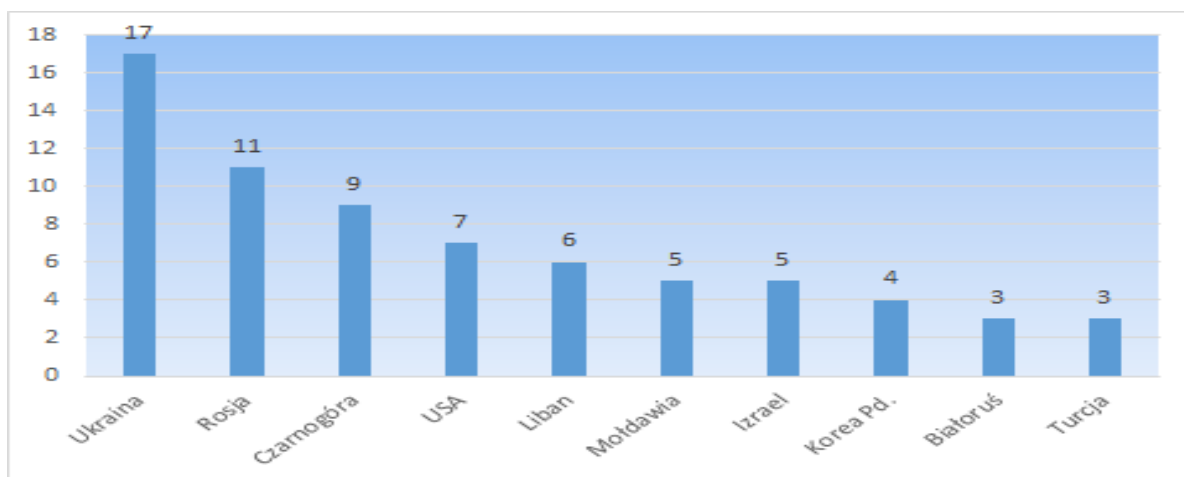
Zapytania otrzymane przez GIIF od zagranicznych JAF można podzielić, względem wnioskodawcy, na dwie główne grupy. Do pierwszej z nich zaliczamy wnioski napływające od jednostek analitycznych państw członkowskich UE, do drugiej – tych pozostających poza Wspólnotą. Spośród wszystkich otrzymanych wniosków w 2018 r. ponad 77% zapytań przesłały JAF państw członkowskich UE, a niecałe 23% otrzymano od jednostek z państw trzecich.

Wykres nr 21 – Zestawienie państw UE, z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej zapytań w 2018 r.

W 2018 r. najwięcej zagranicznych wniosków o udzielenie informacji – łącznie 47 – GIIF otrzymał od JAF z Francji (10 więcej niż w 2017 r.). Niewiele mniej zapytań wysłano z JAF z Niemiec – 44. Kolejne wyżej wskazane jednostki występowały z wnioskami w podobnej liczbie spraw, tj. od 12 do 22 zapytań.

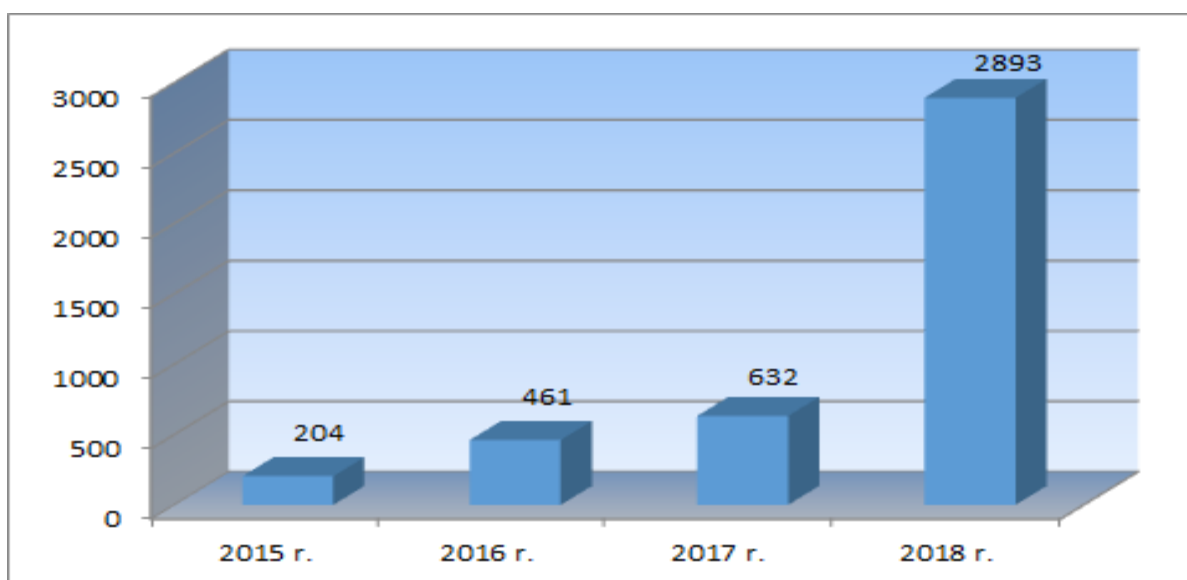
Wykres nr 22 – Zestawienie państw spoza UE, z których zagraniczne JAF przesłały najwięcej zapytań w 2018 r.

Z jednostek z państw niebędących członkami UE najaktywniejszymi były JAF z Ukrainy oraz Rosji (odpowiednio: 17 i 11 wniosków). W 2018 r. GIIF współpracował również z jednostkami z takich krajów, jak: Armenia, Bośnia i Hercegowina, Chiny, Japonia, Jersey, Kazachstan, Kosowo, Kostaryka, Liechtenstein, Mauritius, Nigeria, Norwegia, Nowa Zelandia, Panama, Paragwaj, San Marino, Serbia, Singapur, Uzbekistan, Wyspa Man.

Poza wnioskami zagraniczne jednostki przekazują do GIIF tzw. informacje spontaniczne dotyczące polskich podmiotów lub wartości majątkowych, które transferowane były na/z terytorium Polski. Informacje te dotyczyły potencjalnych przestępstw bazowych lub stanowiły wyniki analiz wskazujące na możliwy związek opisanych transakcji z praniem pieniędzy pochodzących z oszustw finansowych, przestępstw skarbowych lub z procederem finansowania terroryzmu. W 2018 r. GIIF otrzymał łącznie 2893 tego typu informacji, wobec 632 w roku poprzednim.

Wykres nr 23 – Liczba informacji spontanicznych otrzymanych od zagranicznych JAF w latach 2015-2018

Tak znaczny wzrost otrzymanych informacji spontanicznych należy wiązać z wprowadzeniem w życie zapisów Dyrektywy 2015/849 przez kolejne państwa członkowskie UE, w szczególności art. 53 ust. 1 w zakresie raportowania transakcji podejrzanych, dotyczących innego państwa członkowskiego UE. Najwięcej informacji przekazały jednostki z następujących państw:

- Holandia – 1940,
- Luksemburg – 698,
- Niemcy – 66,
- Słowacja – 41,
- Czechy – 38,
- Francja – 17,
- Węgry – 16.

Szczególnym rodzajem informacji spontanicznej są raporty transgraniczne przesyłane od 2015 r. przez JAF Luksemburga. W 2018 r. raporty luksemburskiej jednostki dotyczyły podejrzeń popełnienia różnorodnych przestępstw i związanych z nimi przepływów finansowych na rachunkach prowadzonych przez firmę „PayPal” oraz za pomocą kont zakładanych na serwisie transakcyjnym „Amazon” lub „eBay”. W drugim przypadku, przepływ środków finansowych najczęściej łączony był z nielegalną działalnością, polegającą na internetowej sprzedaży podrabianych artykułów odzieżowych, kosmetycznych lub sprzedażą produktów farmaceutycznych zakazanych na terytorium państw członkowskich UE.

W 2018 r. raporty transgraniczne zaczęła wysyłać również jednostka z Holandii. Raporty holenderskiej jednostki dotyczyły przede wszystkim transakcji finansowych dokonanych z udziałem osób podających się za obywateli Polski, z lub na rachunek założony w polskim banku, oraz transakcji dokonanych za pośrednictwem Western Union.

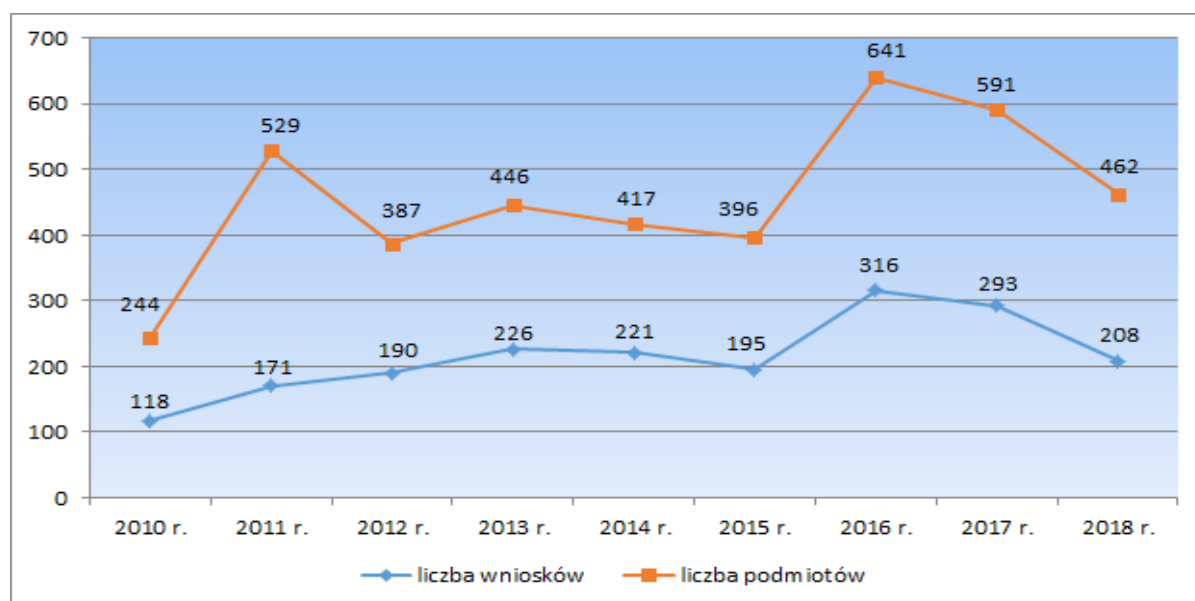
Informacje otrzymane od czeskiej i słowackiej jednostki dotyczyły głównie przepływów środków finansowych, które swoje źródło miały najprawdopodobniej w nadużyciach związanych z podatkiem od towarów i usług.

W 2018 GIIF otrzymał również 25 informacji spontanicznych z następujących krajów spoza UE: Albania, Armenia, Ghana, Jersey, Kanada, Kirgistan, Mołdawia, Nowa Zelandia, Rosja, Singapur, Syria, Szwajcaria, Ukraina, USA, Wyspa Man.

GIIF realizując obowiązek przekazywania informacji spontanicznych do zagranicznych JAF przesłał 16 tego typu informacji zawierających dane 21 podmiotów. Adresatami ww. informacji były JAF następujących państw: Estonia, Holandia, Irlandia, Litwa, Łotwa, Mołdawia, Portugalia, Słowacja, Szwajcaria, Ukraina, Wielka Brytania.

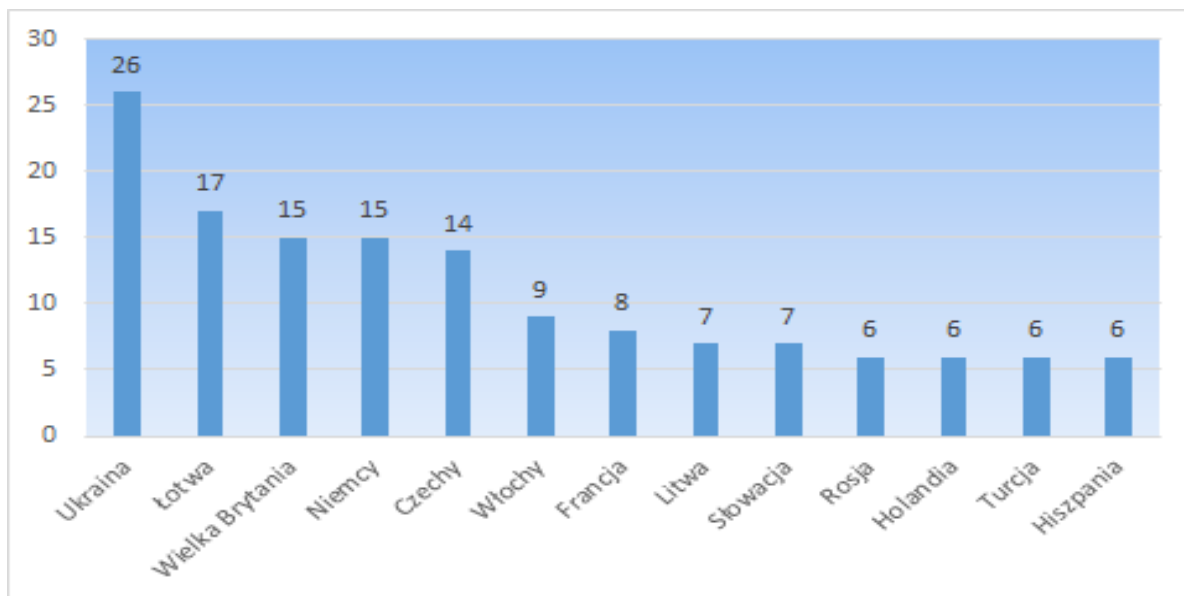
W 2018 r. GIIF prowadził 132 postępowania analityczne, w których wystąpił o informacje do zagranicznych JAF. W ramach omawianych postępowań GIIF skierował łącznie 208 wniosków z prośbą o udzielenie informacji dotyczących 462 podmiotów. Liczba wniosków była ok. 29% niższa niż w roku ubiegłym.

Wykres nr 24 – Liczba wniosków skierowanych do zagranicznych JAF w latach 2010-2018

W związku z prowadzonymi sprawami analitycznymi GIIF współpracował najczęściej z JAF z Ukrainy, Łotwy, Wielkiej Brytanii, Niemiec oraz Czech. Do każdej z jednostek z tych państw GIIF przesłał powyżej 10 wniosków.

Wykres nr 25 - Wnioski GIIF do zagranicznych JAF w 2018 r.

Najwięcej informacji pozyskiwano od JAF z państw należących do UE, do których GIIF skierował ponad 67% wszystkich wniosków (140). Ponadto, GIIF skierował również dwa wnioski o informację do Europolu, zgodnie z art. 115 nowej ustawy AML/CTF.

GIIF pozyskuje również informacje o transakcjach i podmiotach od swoich odpowiedników z państw nienależących do UE. Poza Ukrainą, w 2018 r. wystąpiono z wnioskami do jednostek reprezentujących m.in. takie kraje i terytoria, jak: Argentyna, Armenia, Azerbejdżan, Brazylia, Hong Kong, Izrael, Kanada, Kazachstan, Kirgistan, Meksyk, Mołdawia, Norwegia, Panama, Singapur, St. Vincent i Grenadyny, Szwajcaria, USA, Zjednoczone Emiraty Arabskie.

Informacje pozyskiwane z zagranicy służą przede wszystkim weryfikacji, czy podmioty biorące udział w realizacji transakcji, uznanych przez instytucje obowiązane i jednostki współpracujące za podejrzane, są znane zagranicznej jednostce w związku z podejrzeniem prania pieniędzy, finansowania terroryzmu lub udziału w innej działalności przestępczej. Dodatkowo GIIF otrzymuje dane i informacje o przepływach finansowych, co umożliwia ustalenie źródła środków transferowanych do Polski lub dalszej ścieżki przepływów pieniężnych. Uzyskiwane informacje stanowią dodatkowe przesłanki pomagające w podejmowaniu decyzji o złożeniu zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa, a czasem również blokadzie rachunków osób podejrzewanych o pranie pieniędzy. Za zgodą zagranicznych jednostek udzielających odpowiedzi, otrzymane informacje mogą być przekazywane w zawiadomieniach kierowanych do prokuratur lub w powiadomieniach do organów ścigania.

7.10. INNE KWESTIE

7.10.1. WSPÓŁPRACA Z CEPOL

W czerwcu 2018 r. przedstawiciel GIIF wystąpił w roli wykładowcy na kursie zorganizowanym przez CBŚP w ramach programu szkoleniowego Agencji Unii Europejskiej ds. Szkolenia w Dziedzinie Ścigania - CEPOL. Kurs dotyczył zagadnienia przeciwdziałania praniu pieniędzy i był skierowany do krajowych i zagranicznych przedstawicieli organów ścigania. Reprezentant GIIF przedstawił założenia polskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu oraz nowe inicjatywy UE w dziedzinie zwalczania omawianych przestępstw.

Reprezentanci GIIF zorganizowali także spotkanie z przedstawicielem serbskiej administracji skarbowej, który w ramach programu wymiany CEPOL ExPro 2018 odwiedził Polskę w sierpniu 2018 r. W trakcie spotkania przedstawiono założenia polskiego systemu AML/CTF oraz międzynarodowe standardy w tym zakresie.

Ponadto, w grudniu 2018 r., przedstawiciele GIIF w ramach programu CEPOL przeprowadzili szkolenie *online* (ang. *webinar*), poświęcone tematyce zwalczania procederu finansowaniu terroryzmu. Przedstawili rolę jednostki analityki finansowej w polskim systemie przeciwdziałania temu przestępstwu oraz katalog szczególnych środków ograniczających, odcinających dostęp terrorystów od źródeł ich finansowania. W kursie uczestniczyło ponad 200 przedstawicieli policji i innych organów ścigania z kraju i zagranicy.

7.10.2 PROJEKT POMOCOWY DLA JAF UKRAINY

GIIF po raz kolejny uczestniczył w realizacji Planu współpracy rozwojowej w 2018 r., przygotowując w ramach projektu pod nazwą *Wzmocnienie ukraińskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu* pomoc techniczną dla JAF z Ukrainy. Pomoc, finansowana ze środków pochodzących z rezerwy celowej Implementacja polskiego programu współpracy na rzecz rozwoju, polegała na organizacji wizyty studyjnej urzędników ukraińskich w Polsce oraz warsztatów przeprowadzonych przez przedstawicieli polskiej JAF na Ukrainie.

Wizyta ekspertów z polskiej jednostki analityki finansowej na Ukrainie odbyła się w dniach 21-24 maja 2018 r. i była poświęcona m. in.: analizie statystycznej, w tym wykorzystaniu jej do krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, współpracy pomiędzy JAF a jednostkami współpracującymi, wymianie informacji pomiędzy krajowymi instytucjami funkcjonującymi w ramach systemu AML/CTF oraz kontroli instytucji raportujących informacje o transakcjach, które mogą mieć związek z ww. przestępstwami, pod kątem stosowania przez nie podejścia opartego o ryzyko.

W dniach 3-7 września 2018 r. odbyła się natomiast wizyta studyjna przedstawicieli ukraińskiej administracji w Polsce. Wizyta poświęcona była w szczególności wdrożeniu międzynarodowych standardów AML/CTF (w tym przepisów UE) do krajowego porządku prawnego, skutecznej współpracy pomiędzy jednostką analityki finansowej i jednostkami współpracującymi, wymianie informacji z zagranicznymi JAF oraz kontroli instytucji obowiązanych. Wizytę zorganizował GIIF, zapraszając do udziału w spotkaniu prelegentów – przedstawicieli Krajowej Administracji Skarbowej, Policji oraz Centralnego Biura

Antykorupcyjnego. Przedstawicielom administracji ukraińskiej zaprezentowano kompleksowo szczegóły funkcjonowania polskiego systemu zwalczania prania pieniędzy i finansowania terroryzmu, uwzględniając rolę i zadania różnych instytucji, będących uczestnikami tego systemu.

Dzięki kolejnej – czwartej już – edycji programu udało się zaprezentować stronie ukraińskiej dobre praktyki i rozwiązania stosowane w polskim systemie AML/CTF, w tym w związku z implementacją przepisów Dyrektywy 2015/849. Zaprezentowano zarówno rolę i zadania realizowane przez PJAF, jak i zadania podmiotów innych niż JAF (na przykładzie Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Biura Odzyskiwania Mienia Komendy Głównej Policji, Komendy Wojewódzkiej Policji w Krakowie oraz Małopolskiego Urzędu Celno-Skarbowego).

Celem zrealizowanych działań było podniesienie kompetencji pracowników ukraińskiej administracji z zakresu m. in. analiz transakcji podejrzanych i kontroli instytucji obowiązanych, zwiększenia zgodności ukraińskiego systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu ze standardami międzynarodowymi (w tym przepisami unijnymi), a także wzmocnienie bieżącej i długookresowej współpracy pomiędzy polską i ukraińską JAF.

7.10.3. PROJEKT POMOCY BLIŹNIACZEJ (TWINNING) DLA MOŁDAWII

W 2018 r. PJAF otrzymała od litewskiej Służby ds. Śledztw Finansowych (JAF Litwy) propozycję wspólnej aplikacji w ramach konsorcjum litewsko-polsko-niemieckiego do projektu *twinningowego* UE dla Republiki Mołdawii pod nazwą "Wzmocnienie systemu zapobiegania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu w Republice Mołdawii". W wyniku procesu selekcji, złożona oferta została wybrana przez beneficjenta projektu – FIU Mołdawii oraz Delegaturę KE w Kiszyniowie. W dniu 13 grudnia 2018 r. w stolicy Mołdawii odbyło się spotkanie inaugurujące ten wielostronny projekt *twinningowy* UE.

Zainicjowany *twinning* to wspólna inicjatywa Urzędu ds. Zapobiegania i Walki z Praniem Pieniędzy w Republice Mołdawii (beneficjent projektu), Służby ds. Śledztw Finansowych w ramach struktury Ministerstwa Spraw Wewnętrznych Republiki Litewskiej (partner wiodący projektu), polska JAF (młodszy partner projektowy) oraz Uniwersytetu Administracji Publicznej w Bremie, Niemcy (młodszy partner projektowy). Projekt jest zarządzany przez litewską Centralną Agencję ds. Zarządzania Projektami.

Celem projektu jest wsparcie działań ukierunkowanych na wzmocnienie systemu przeciwdziałania praniu pieniędzy w Republice Mołdawii. W ciągu 36 miesięcy eksperci z Litwy, Polski i Niemiec przy udziale mołdawskich organów i służb: Jednostki Analityki Finansowej, Prokuratury, Generalnego Inspektoratu Policji, Służby Podatkowej i Celnej, Narodowego Banku i sądów, będą wdrażać różne środki służące wzmocnieniu Republiki Mołdawii w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu, podzielone na siedem komponentów tematycznych.

7.10.4. WSPÓŁPRACA W RAMACH PROGRAMÓW POMOCOWYCH UE ORAZ INNYCH ORGANIZACJI MIĘDZYNARODOWYCH

W 2018 r. w ramach programu Komisji Europejskiej TAIEX przedstawiciel GIIF brał udział w projekcie „Expert Mission on Free Movement of Capital – Anti-money Laundering” dla

tw. „Tureckiej Republiki Cypru Północnego”, w ramach którego prowadził szkolenia i prelekcje dla przedstawicieli instytucji obowiązanych (tj. banki, firmy ubezpieczeniowe) i jednostek współpracujących (tj. policja, urzędy skarbowe). Założeniem projektu jest promowanie dobrych praktyk UE odnoszących się do zwalczania procederu prania pieniędzy i finansowania terroryzmu poprzez prezentację oraz implementację aktualnych unijnych przepisów prawnych w omawianym zakresie (unijne dyrektywy) oraz prowadzenie ukierunkowanych szkoleń.

W dniach 25-26 kwietnia 2018 r. przedstawiciel GIIF uczestniczył, jako prelegent, w warsztatach zorganizowanych przez TAIEX w Mińsku na Białorusi, dotyczących przeciwdziałania przestępstwom na szkodę banków, w tym prania pieniędzy. Uczestnikami warsztatów byli funkcjonariusze Departamentu Śledztw Finansowych białoruskiego Komitetu Kontroli Państwowej (służba wcześniej zwana Milicją Finansową).

W dniach 4 - 6 kwietnia 2018 r. w ramach programu EU ACT przedstawicielka GIIF uczestniczyła jako prelegent i współprowadząca w warsztatach szkoleniowych nt. współpracy międzynarodowej i międzyinstytucjonalnej jednostek analityki finansowej dla państw Azji Centralnej, zorganizowanych w Ałmaty w Kazachstanie, przy współudziale UNODC.

W dniach 23-25 kwietnia 2018 r. przedstawicielka GIIF, na zaproszenie Biura OBWE w Turkmenistanie wzięła udział jako współprowadząca w warsztatach w Aszchabadzie na temat międzynarodowych standardów walki z praniem pieniędzy i korupcją, dla przedstawicieli Jednostki Analityki Finansowej Turkmenistanu, tamtejszej Prokuratury i Agencji do Walki z Korupcją.

W dniach 2 - 4 października 2018 r. przedstawicielka GIIF, na zaproszenie Biura UNODC w Bośni i Hercegowinie, wzięła udział w spotkaniu regionalnym szefów jednostek analityki finansowej państw bałkańskich, gdzie wystąpiła z prezentacjami na temat standardów międzynarodowych i zasad ewaluacji w obszarze walki z praniem pieniędzy i finansowaniem terroryzmu oraz nowych inicjatyw UE, ukierunkowanych na wzmocnienie systemów krajowych AML/CTF.

7. STOSOWANIE SZCZEGÓLNYCH ŚRODKÓW OGRANICZAJĄCYCH

Od dnia 13 lipca 2018 r., w związku z wejściem w życie przepisów nowej ustawy AML/CTF, obowiązują nowe zasady stosowania szczególnych środków ograniczających. Przepisy rozdziału 10 tej ustawy zmieniają, uzupełniają i doprecyzowują dotychczasowe uregulowania w tej kwestii. Przede wszystkim uwzględniają zobowiązania wynikające z zawartych przez Polskę umów międzynarodowych oraz międzynarodowych standardów w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowania terroryzmu (zwłaszcza Rekomendacji FATF nr 6 oraz Wyniku Bezpośredniego 10⁶⁸).

Od lipca 2018 r. na stronie internetowej GIIF są publikowane i aktualizowane listy podmiotów, wobec których stosowane powinny być szczególne środki ograniczające na podstawie przepisów nowej ustawy AML/CTF. Na listy te wpisywane są nowe podmioty, natychmiast po ich dodaniu do list prowadzonych przez komitety sankcyjne ONZ. Dzięki temu wypełniono lukę czasową pomiędzy opublikowaniem rezolucji RB ONZ, a ogłoszeniem odpowiedniego rozporządzenia Rady UE.

Przepisy nowej ustawy AML/CTF, w odróżnieniu od poprzednich, nakładają obowiązek zamrażania wszystkich wartości majątkowych (bez wyłączenia rzeczy ruchomych i nieruchomości). Ponadto wprowadzono przepisy, dotyczące tworzenia (na podstawie decyzji GIIF, poprzedzonych rekomendacjami Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego) krajowej listy osób i podmiotów, wobec których stosuje się szczególne środki ograniczające. Odnoszą się one także do procedury wymiany z innymi państwami żądań o zamrożenie wartości majątkowych oraz procedury zezwolenia na użycie zamrożonych wartości majątkowych.

W 2018 r. GIIF poinformował instytucje obowiązane oraz jednostki współpracujące o zasadach stosowania szczególnych środków ograniczających. Informacja o nowych zasadach przewidzianych nową ustawą AML/CTF została opublikowana w lipcu 2018 r. w formie komunikatu na stronie GIIF oraz była przekazywana instytucjom obowiązanim i jednostkom współpracującym podczas spotkań dedykowanych przygotowaniom do 5. rundy ewaluacji oraz podczas posiedzenia Komitetu Bezpieczeństwa Finansowego. GIIF na bieżąco odpowiadał również na zapytania instytucji obowiązanych, dotyczące realizacji obowiązków wynikających ze stosowania szczególnych środków ograniczających.

⁶⁸ Wynik bezpośredni to pojęcie pochodzące z metodologii oceny systemów AML/CFT opracowanej i wykorzystywanej przez FATF. Wyniki bezpośrednie opisują cele, jakie osiągać powinien system efektywny w dziedzinie objętej danym wynikiem i stanowią jednocześnie kryteria oceny tej efektywności. Wynik bezpośredni 10 dotyczy zwalczania finansowania terroryzmu i zakłada, że w efektywnym systemie terrorystom i organizacjom terrorystycznym uniemożliwia się zbieranie, przenoszenie i używanie funduszy oraz wykorzystywanie organizacji typu *non-profit*.

Ponadto GIIF na stronie internetowej dedykowanej instytucjom obowiązującym umieścił komunikat w sprawie niektórych ich obowiązków w zakresie stosowania szczególnych środków ograniczających przeciwko Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej, wynikających z przepisów *rozporządzenia Rady (UE) 2017/1509 z dnia 30 sierpnia 2017 r. dotyczącego środków ograniczających skierowanych przeciwko Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej i uchylające rozporządzenie (WE) nr 329/2007* (Dz. U. UE L nr 224 z 31.08.2017 r., str. 1).

W 2018 r. GIIF otrzymał **1 zawiadomienie o zamrożeniu wartości majątkowych** oraz **5 informacji o transakcjach z udziałem podmiotów, których nazwy lub nazwiska wykazywały zbieżność z nazwami lub nazwiskami podmiotów z list sankcyjnych lub powiązania z tymi podmiotami**. Ponadto (na podstawie przepisów starej ustawy AML/CTF) GIIF wydał **1 decyzję w sprawie całkowitego rozmrożenia wartości majątkowych**.

8. KOMITET BEZPIECZEŃSTWA FINANSOWEGO

Komitet Bezpieczeństwa Finansowego (KBF) stanowi forum współpracy pomiędzy organami i instytucjami zaangażowanymi w zwalczanie prania pieniędzy i finansowania terroryzmu. Komitet działa przy GIIF jako ciało opiniotawczo-doradcze. Do jego kompetencji należy m. in. opiniowanie dokumentów programowych (w szczególności: krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu i strategii przeciwdziałania tym zjawiskom), a także zaleceń KE w zakresie środków odpowiednich do zajęcia się zidentyfikowanym ryzykiem. Komitet jest także właściwy w sprawach dotyczących wydawania rekomendacji i opiniowania wniosków w przedmiocie stosowania szczególnych środków ograniczających. Ponadto, zadaniem KBF jest dokonywanie analiz i ocen regulacji oraz formułowanie postulatów dotyczących zmian przepisów w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu.

Z uwagi na przepisy ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, które w nowy sposób uregulowały organizację i funkcjonowanie KBF, w 2018 r. powołano nowy skład Komitetu oraz opracowano nowy regulamin jego prac.

W skład Komitetu, zgodnie z nową ustawą AML/CTF – oprócz GIIF oraz Dyrektora Departamentu Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów – weszło 21 przedstawicieli instytucji, organów i służb realizujących zadania w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu.

W dniu 23 lipca 2018 r. odbyło się inauguracyjne spotkanie poświęcone pracom KBF, w którym na zaproszenie GIIF wzięli udział wysocy rangą przedstawiciele wspomnianych organów, instytucji i służb. Następnie – w dniach 31 sierpnia oraz 29 listopada 2018 r. zwołane zostały dwa posiedzenia Komitetu w składzie wynikającym z przepisów ustawy.

Podczas spotkań szczegółowo omówiono zadania KBF, jego skład oraz tryb pracy, wybrane kwestie dotyczące przepisów ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy i finansowaniu terroryzmu, niektóre wyzwania związane z wdrożeniem przepisów tej oraz innych ustaw, dotyczących finansowego bezpieczeństwa państwa. Ponadto prace Komitetu dedykowane były przygotowaniu opracowywanej po raz pierwszy w Polsce krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy i finansowania terroryzmu.

GIIF przypominał również członkom KBF o przygotowaniach do kolejnej rundy wzajemnych ewaluacji państw członkowskich Komitetu MONEYVAL, podczas której polski system AML/CTF zostanie poddany ocenie zgodności ze standardami międzynarodowymi w obszarze przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu. Komitet dyskutował także o projekcie ustawy o *Centralnej Bazie Rachunków* oraz o opracowanej

przez CBA propozycji zmian przepisów prawa, umożliwiających wzmocnienie bezpieczeństwa obrotu gospodarczego. Członkowie KBF przekazali pisemne komentarze do powyższych propozycji zmian w prawie.

Ponadto na forum Komitetu omówiono praktyczne i prawne problemy związane ze stosowaniem szczególnych środków ograniczających oraz dyskutowano m. in. o kwestii dostępu jednostek współpracujących w drodze teletransmisji do danych, posiadanych przez GIIF.

9. KRAJOWA OCENA RYZYKA PRANIA PIENIĘDZY ORAZ FINANSOWANIA TERRORYZMU

Nowa ustawa AML/CTF przewiduje, że GIIF do dnia 13 lipca 2019 r. opracuje krajową ocenę ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu (zwaną dalej krajową oceną ryzyka), we współpracy z Komitetem Bezpieczeństwa Finansowego, jednostkami współpracującymi i instytucjami obowiązany.

Na początku 2018 r. zostały powołane przez GIIF 4 zespoły robocze do przygotowania wkładów do krajowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu, złożone z ekspertów z różnych jednostek współpracujących, tj.:

- Zespół ds. Kooperacji Jednostek Współpracujących,
- Zespół ds. Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu na Rynku Finansowym,
- Zespół ds. Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu na Rynku Pozafinansowym,
- Zespół ds. Krajowej Oceny Ryzyka Finansowania Terroryzmu.

Do prac Zespołu ds. Oceny Ryzyka Prania Pieniędzy oraz Finansowania Terroryzmu na Rynku Finansowym zaproszono także przedstawicieli Związku Banków Polskich, Izby Domów Maklerskich, Izby Zarządzających Funduszami i Aktywami oraz Polskiej Izby Ubezpieczeń.

Pierwotnie Zespoły miały pracować do końca września 2018 r., lecz z uwagi na przedłużające się przygotowywanie wkładów i ich gromadzenie, przedłużono ich działanie do końca grudnia 2018 r.

Na podstawie zgromadzonych wkładów przygotowano wstępne, niepełne wersje 5 z 9 zaplanowanych rozdziałów krajowej oceny ryzyka. Oprócz wkładów otrzymano także z Urzędu KNF materiał dotyczący przepływów finansowych bazujący na danych statystycznych przekazanych przez podmioty nadzorowane przez KNF.

Prace nad krajową oceną ryzyka są kontynuowane w 2019 r., m.in. w ścisłej współpracy z Komitetem Bezpieczeństwa Finansowego.

W 2018 r. przygotowano także na prośbę KE informacje potrzebne do aktualizacji ponadnarodowej oceny ryzyka prania pieniędzy oraz finansowania terroryzmu.

10. DZIAŁALNOŚĆ PRAWNA

W 2018 roku Departament Informacji Finansowej Ministerstwa Finansów realizujący zadania GIIF kończył rozpoczęte w III kwartale 2016 r. prace legislacyjne nad projektem nowej *ustawy o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu*, implementującej do krajowego porządku prawnego Dyrektywę 2015/849. W dniu 1 marca 2018 r. ustawa została uchwalona przez Sejm RP.

Po uchwaleniu nowej ustawy AML/CTF kolejnym istotnym zadaniem było podjęcie prac mających na celu wydanie przez Ministra Finansów przepisów wykonawczych do ww. ustawy⁶⁹.

Działalność prawna Departament Informacji Finansowej po wejściu w życie nowej ustawy AML/CTF skupiona była w szczególności na komunikacji z instytucjami obowiązany i jednostkami współpracującymi i opierała się na bieżącym udostępnianiu wiedzy z zakresu przepisów o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu w Biuletynie Informacji Publicznej na stronie podmiotowej urzędu obsługującego ministra właściwego do spraw finansów publicznych w formie Komunikatów GIIF.

W 2018 r. Departament Informacji Finansowej opiniował szereg projektów aktów normatywnych, pozostających we właściwości GIIF. Wśród nich należy wymienić projekt *ustawy o odpowiedzialności podmiotów zbiorowych za czyny zabronione pod groźbą kary*, projekt *ustawy o zmianie ustawy – Kodeks spółek handlowych*, projekt *ustawy o przetwarzaniu danych dotyczących przelotu pasażera*, projekt *ustawy o ochronie danych osobowych przetwarzanych w związku z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości*, projekt *ustawy o zmianie niektórych ustaw w związku z zapewnieniem stosowania rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie*

⁶⁹ Rozporządzenia Ministra Finansów do ustawy z dnia 1 marca 2018 r. o przeciwdziałaniu praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu, wydane w 2018 r.:

- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 maja 2018 r. w sprawie odbierania zgłoszeń naruszeń przepisów z zakresu przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. poz. 959);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 maja 2018 r. w sprawie wniosków o udostępnienie informacji o beneficjentach rzeczywistych oraz udostępniania tych informacji (Dz.U. poz. 965);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 16 maja 2018 r. w sprawie zgłaszania informacji o beneficjentach rzeczywistych (Dz.U. poz. 968);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 27 czerwca 2018 r. w sprawie legitymacji służbowej kontrolera przeprowadzającego kontrolę w zakresie przeciwdziałania praniu pieniędzy oraz finansowaniu terroryzmu (Dz.U. poz. 1331);
- Rozporządzenie Ministra Finansów z dnia 4 października 2018 r. w sprawie przekazywania informacji o transakcjach oraz formularza identyfikującego instytucję obowiązaną (Dz.U. poz. 1946).

ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE.

.....
Generalny Inspektor Informacji Finansowej